СКАЖИ СВОЄ СЛОВО!

Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті

Страсбург
Видавництво Ради Європи

Біла Церква
Час Змін
Інформ

За точки зору, представлені в цьому посібнику, відповідальність несуть автор(-и); такі точки зору не обов'язково відображають думку Ради Європи.

Всі авторські права захищені. Переклад, відтворення чи розповсюдження всієї книги або будь-якої її частини в будь-якій формі та будь-якими засобами, електронними (CD-ROM, Інтернет тощо) або механічними, включаючи фотокопіювання, запис на будь-який інформаційний носій або систему відтворення, забороняється без письмового дозволу Відділу публічної інформації та публікацій Директорату комунікації (F-67075 Strasbourg Cedex (Страсбург, Франція) чи publishing@coe.int).

Переклад цього навчального посібника на українську мову та її публікація були зроблені за підтримки Молодіжного Департаменту Ради Європи та Міністерства молоді та спорту України

Молодіжний Департамент Ради Європи
Директорат демократичного громадянства та участі
F-67075 Strasbourg Cedex (Страсбург, Франція)
Тел.: +33 (0)3 88 41 23 00
Факс: +33 (0)3 88 41 27 77
e-mail: youth@coe.int
www.coe.int/youth

Дизайн обкладинки: Graphic Design Workshop, Council of Europe
Ілюстрація обкладинки: Giuseppina Rossi
Макет: Jouve, Paris

Видавництво Ради Європи
F-67075 Strasbourg Cedex (Страсбург, Франція)
http://book.coe.int

Перекладено за виданням:

«Have your say!» Manual on the Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, ISBN 978-92-871-8165-7 © Council of Europe, November 2015

Переклад: ВМГО "Клуб міжнародного співробітництва "Мандри", Ярина Боренько, мережа тренерів Молодіжного департаменту Ради Європи

Цей переклад публікується за домовленістю з Радою Європи і є винятковою відповідальністю перекладача.

Адаптація дизайну, верстка, підготовка до друку українського видання: ТОВ "Час Змін Інформ". Свідоцтво: серія ДК №4920 від 17.06. 2015 р. Тел.:+38 097 931 66 47. E-mail: svidoma@ukr.net

Віддруковано: ФОП Васильєв В. С., вул. Ярослава Мудрого, 53/1, м. Біла Церква, 09100.

Формат: 84х108/16. Гарнітура Cambria. Папір офс. Друк офс. Зам. №3/16. Ум. друк.арк. 14,7. Наклад 1000 прим.

ISBN 978-92-871-8165-7 (англ)
ISBN 978-966-97493-2-1 (укр)

© Рада Європи, 2015
© "Час Змін Інформ", українське видання, 2016

ЗМІСТ

СЛОВА ПОДЯКИ 5

ПЕРЕДМОВА 7

ВСТУП 9

РОЗДІЛ 1: ВСТУП ДО УЧАСТІ МОЛОДІ

1.1. Основні визначення та підходи до участі молоді 11
1.2. Переваги та перешкоди на шляху до участі молоді 16
1.3. Принципи участі молоді 20
1.4. Передумови для участі молоді 23
1.5. Форми участі молоді 25

РОЗДІЛ 2: ПЕРЕГЛЯНУТА ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ ПРО УЧАСТЬ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ У МІСЦЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ЖИТТІ

2.1. Вступ 27
2.2. Зміст Хартії 31
2.3. Цільові групи Хартії 35

РОЗДІЛ 3: ПІДХОДИ ХАРТІЇ ДО УЧАСТІ

3.1. Вступ до підходів Хартії щодо участі молоді 37
3.2. Структура ПЗПМП 38

РОЗДІЛ 4: ЗАСТОСУВАННЯ ХАРТІЇ НА ПРАКТИЦІ

4.1. Переглянута Хартія як практичний інструментарій для різних сторін 43
4.2. Як використовувати Хартію на практиці? 49
a. Шестиступенева модель 49
b. Підхід ПЗПМП 51
c. Підхід до планування молодіжних проектів, заснований на участі 51

РОЗДІЛ 5: ПРОЕКТИ УЧАСТІ МОЛОДІ

5.1. Управління проектами участі молоді 53
5.2. Покрокове планування та управління молодіжними проектами 55
5.3. Критерії якості для проектів участі 62

РОЗДІЛ 6: СПІВПРАЦЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

6.1. Готуємося до співпраці 67
6.2. Співпраця у сфері прийняття рішень – консультаційна модель 69
6.3. Співпраця у сфері прийняття рішень – модель комітету 74
6.4. Співпраця у сфері прийняття рішень – співуправління 77
6.5. Інші форми співпраці у сфері прийняття рішень 81

РОЗДІЛ 7: ХАРТІЯ ТА МІСЦЕВІ МОЛОДІЖНІ ПОЛІТИКИ

7.1. Вступ до місцевої молодіжної політики 83
7.2. Переглянута Хартія та місцева молодіжна політика 86
7.3. Процес визначення місцевої молодіжної політики 90
7.4. Адвокація – мережування задля зміни політики 92

РОЗДІЛ 8: НАВЧАЛЬНА СЕКЦІЯ

Діаманти сфер політики 98
Люди-сандвічі 100
Ножі та виделки 101
Сходинки участі 104
Зустріч з мером 107
Виміри участі 110
Снігова куля участі 111
Хронологія участі 113
Права та участь 114
Шаради ПЗПМП 115
Рольова вправа з Хартії 116
«Погоджуюся» та «Не погоджуюся» 119
Трикутник співробітництва 121
Правда чи неправда? 124
Що Ви можете для мене зробити? 126
Відвідування Жунесії 127
Що буде, якщо цього не буде? 128
Симуляційна вправа "Молодь в дії" 129

БІБЛІОГРАФІЯ 137

КОНТАКТИ 139

СЛОВА ПОДЯКИ

Цей посібник було укладено Жанетою Ґодзік-Ормел.

Посібник було видано під керівництвом та за підтримки групи референтів, а саме:
Сундусс Аль-Хассані,
Дітріха Бенцігера,
Іріс Бавідаманн,
Джеймса Дурлея,
Вікторії Харченко,
Надін Лямурі-Баджі.
Слова подяки адресовані також Джусепіні Россі за створення піктограм у даному посібнику.

ПЕРЕДМОВА

Метою молодіжної політики Ради Європи є забезпечення рівних можливостей та отримання досвіду для молодих людей, що дозволить їм отримати знання, вміння та компетенції для того, щоб відігравати значиму роль у всіх аспектах суспільного життя. Програма Європейських молодіжних центрів в Страсбурзі і Будапешті, а також проекти, які підтримує Європейський молодіжний фонд, є наочними прикладами включення молоді у здійснення їх громадянських прав і обов'язків. Участь молоді та її значення у житті молодих людей є особливо відчутними на локальному рівні, як от в школах, молодіжних чи культурних центрах, в молодіжних громадських радах, в проектах бюджету участі, в спортивних і культурних ініціативах.

Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи, як політичний орган, який гуртує представників органів місцевого самоврядування та виконавчої влади місцевого рівня усіх країн-членів, глибоко зацікавлений у підвищенні участі молоді у демократичних структурах та суспільних процесах, особливо на місцевому рівні, де представники Конгресу здійснюють значну частку своєї роботи.

У своєму намаганні відповідати на виклики сучасного суспільства, Конгрес видає рекомендації та мотивує місцеві та регіональні органи влади втілювати їх у життя. Конгрес переконаний, що для успішного виконання цих рекомендацій та їх відповідності потребам усіх людей, громадяни, а особливо молодь, повинні активно долучатися до процесу прийняття рішень. Це особливо важливо для місцевого та регіонального рівнів, адже там найбільш ефективно вкорінюється культура громадянської участі.

Конгрес підтримує систему співуправління Ради Європи відповідно до принципів прийняття рішень, які вже понад сорок років застосовує Молодіжний сектор Ради Європи. Така система, що включає в себе колективне прийняття рішень щодо усіх питань, які стосуються молоді, органами державної влади у партнерстві з представниками від молоді та молодіжних організацій, свідчить про те, що молоді люди, їхні проблеми та здатність приймати рішення і брати не себе відповідальність, сприймаються серйозно. Саме завдяки такій системі молоді люди можуть ефективно заохочуватися до узгодженої участі в житті суспільства. Це особливо важливо в час, коли дослідження показують, що молодь все частіше відмовляється від традиційних методів висловлення своєї позиції.

Переглянута Європейська хартія про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті є ключовим інструментом у впровадженні системи співуправління на місцевому і регіональному рівнях. Сама Хартія була створена групою, що складалась з молодих людей та представників місцевих та регіональних органів влади, які працювали спільно, як рівнозначні партнери. Хартія адресована, головним чином, представникам місцевих та регіональних органів влади для забезпечення реалізації секторних політик і буде корисною як молоді, так і іншим громадянам.

Хартія також є засобом, який молоді люди повинні використовувати для заохочення місцевих органів влади впроваджувати політику, що їх стосується, а також інструментом для співпраці між молоддю, молодіжними організаціями та місцевими і регіональними органами влади.

Молоді люди повинні мати право, засоби, простір, можливості та підтримку щодо участі у прийнятті рішень, Хартія покликана сприяти цьому процесу. Існує багато прикладів, що демонструють значимість молодіжної участі, але нас чекає ще багато роботи для досягнення цієї шляхетної мети по всій Європі, і цей посібник однозначно слугуватиме досягненню поставлених завдань.

Перше видання посібника стало однією з найбільш популярних публікацій Молодіжного сектору Ради Європи. Це стало свідченням того, що Європа розвивається і все більше визнає важливість громадянської участі. У цьому контексті, посібник є важливим та значимим інструментом, і ми заохочуємо кожного, а особливо місцеві та регіональні органи влади, використовувати його та просувати ідею суспільства, яке краще розуміє і сприймає потреби молоді у всій Європі.

Андреас Кіфер
Генеральний секретар,
Конгрес місцевих та
регіональний влад

Сніжана Самарджич-Маркович
Генеральний директор,
Генеральний директорат
Ради Європи з питань демократії

ВСТУП

Вітаємо на сторінках «Скажи своє слово!» – посібника з Переглянутої Європейської хартії участі молодих людей у місцевому та регіональному житті.

Участь молоді не є самоціллю, а засобом для досягнення позитивних змін у житті молодих людей та побудові кращого суспільства. За останні роки помітно зростає кількість ініціатив, що сприяють та посилюють залучення молоді на різних рівнях – міжнародному, регіональному, національному та місцевому. Для тих, хто працює у цій сфері, створено нові інструменти. Одним із таких інструментів є Переглянута Європейська хартія участі молоді у місцевому та регіональному житті, що була прийнята у травні 2003 року Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи[1].

Питання участі молодих людей також було однією з трьох основних тем Європейської молодіжної кампанії за багатоманітність, права людини та участь молоді, організованою Радою Європи у партнерстві з Європейською Комісією та Європейським Молодіжним Форумом у 2006-2007 роках. Цей посібник є однією з ініціатив, що було здійснено в рамках цієї кампанії.

Переглянуту Хартію розроблено як інструмент для підтримки молодих людей, молодіжних працівників, організацій та місцевих органів влади у сприянні розвитку та зміцненні конструктивної участі молоді на місцевому рівні у всій Європі. Хартію можна застосовувати по-різному. Окремі користувачі можуть застосувати її негайно, в той час як інші, можливо, потребуватимуть підтримки у тому, щоб дізнатися як краще використати Переглянуту Хартію у своїй місцевості. Ті, хто залучений до процесів участі молоді на місцевому рівні, часто задають запитання «Що мені робити з Хартією?»; «Як мені використовувати Хартію на практиці?» чи «Чому я маю зацікавитись цим документом?». Метою даного посібника є допомога у пошуку вірних відповідей у багатоплановому європейському контексті.

Посібник не є підручником, що містить роз'яснення, як можна застосовувати Хартію на місцевому рівні, адже ситуація різниться по всій Європі. Це, скоріше, зібрання роздумів та запитань, що можуть допомогти віднайти власні шляхи до ефективної участі молоді для тих, хто працює на місцевому рівні. Видання складається із восьми розділів, кожен з яких зосереджений на різних аспектах, що стосуються участі молоді та Хартії в цілому.

У Розділі 1 розглядаються загальні характеристики участі молоді, надаються визначення, розкривається зміст принципів та факторів, що впливають на участь. Розділ 2 деталізує інформацію про Хартію, її зміст та цільові групи, а також містить довідкову інформацію про Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи. Розділ 3 роз'яснює підходи Хартії до участі, що базуються на п'яти ключових словах –

1. Назву Конгресу місцевих та регіональних влад Європи було змінено 14 жовтня 2003 року на нову – Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи. Далі за текстом використовуватиметься остання назва.

право, засоби, простір, можливості та підтримка. Розділ 4 представляє можливі шляхи застосування Хартії на практиці, особливо зосереджуючись на покроковому підході, який можна застосовувати на місцевому рівні. Молодіжні проекти відіграють вагому роль у сприянні та посиленні участі молоді, тому у Розділ 5 розглядаються питання, пов'язані з організацією молодіжного проекту. Найкраще Хартію можна застосувати, якщо місцеві суб'єкти політики зацікавлені у співпраці та взаємному партнерстві у питаннях, що стосуються участі молоді. Розділ 6 пропонує ідеї, як можна розвинути ефективну співпрацю на місцевому рівні, особливо між молодіжними організаціями та місцевими органами влади. Хартію можна також розглядати як інструмент для розробки місцевої молодіжної політики і Розділ 7 роз'яснює, яким чином цей документ можна використовувати для розробки чи перегляду молодіжної політки у місцевій громаді чи на регіональному рівні. І наостанок, Розділ 8 пропонує певну кількість навчальних матеріалів, пов'язаних із участю молоді, та особливо в контексті Переглянутої Хартії. На додачу, кожен розділ містить блоки під назвою «Час на рефлексію». В цих блоках наводяться запитання, що можуть допомогти читачеві віднайти кращі шляхи застосування Хартії у відповідності до своїх власних потреб.

Цей посібник є результатом багаторічної співпраці між Директоратом молоді та спорту (ДМС) та Конгресом. Насправді, основу того, що з часом стало Європейською хартією про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті було закладено під час першої та другої конференцій з питань молодіжної політики, проведених у Лозанні (червень 1988) та у Лланголлені (вересень 1991), організовані тоді силами Постійної Конференції місцевих та регіональних влад Європи. Переглянута Хартія, поясненням до якої виступає даний посібник, є результатом роботи конференції з нагоди десятої річниці оригінальної Хартії, прийнятої у 1992 році. Згадану конференцію, темою якої було визначено «Молоді люди – дієва сила в своїх містах та регіонах», було організовано та проведено 7-8 березня 2002 року у м. Кракові (Польща) спільно Конгресом та ДМС. Окрім надання оцінки прогресу, якого було досягнуто у сфері участі молоді протягом десяти років існування Хартії, учасники Конференції закликали до перегляду Хартії, що було пов'язано із необхідністю врахування в ній нових проблем, з якими стикаються молоді люди у сучасному суспільстві. З прийняттям нової редакції Хартії, Конгрес та ДМС співпрацюють у сфері ініціатив, спрямованих на практичну імплементацію Хартії у життя; окремо Конгрес продовжує працювати над питаннями, що викликають інтерес у молодих людей на місцевому та регіональному рівнях через свої різні структури та документи.

Варто зазначити, що створення даного посібника було б неможливим без участі декількох осіб. Особлива вдячність висловлюється Жанеті Ґодзік-Ормел за її самовіддану роботу як автора посібника. Слова подяки також висловлюються робочій групі за їх участь у роботі, підтримку та поради.

РОЗДІЛ 1
Вступ до участі молоді

1.1. Основні визначення та підходи до участі молоді

Коли ми говоримо про участь молоді, то спостерігаємо різноманітність методів, підходів та теорій. Молодіжні працівники, молодіжні організації, місцеві органи влади розглядають поняття участі по-різному, в залежності від їхнього оточення та досвіду. Мотивація до роботи у сфері участі молоді у них також різна. До прикладу, когось мотивують соціальні зміни, побудова більш демократичного суспільства, розвиток молоді, а хтось ставить понад усе свої власні політичні цілі. Тому суперечки, що стосуються різних аспектів участі молоді, не вщухають, й на одні й ті ж запитання можна дати різні відповіді.

Час на рефлексію

1. *Як у вашій громаді визначають поняття «молодь» (за віковою межею, психологічними чи іншими критеріями)?*
2. *Ким є молоді люди, з якими ви працюєте? В якій мірі вони є однорідною групою?*
3. *Як поняття «участь молоді» трактується у вашій організації/закладі?*
4. *Як ви це розумієте? Чи існує щодо цього якесь загальноприйняте визначення/підхід, або це є вашим власним припущенням та сприйняттям?*
5. *Чого хоче досягнути ваша організація у сфері участі молоді?*

Якщо зібрати відповіді на згадані вище запитання від молодіжних працівників, лідерів, представників органів влади чи інших осіб, зацікавлених в участі молоді, із всієї Європи, то в результаті ми почули б стільки ж ідей, скільки осіб взяло участь в опитуванні. Не варто очікувати єдиного та узгодженого з усіма визначення чи підходу. Нижче наводиться декілька прикладів як організації чи окремі групи розуміють поняття участі молоді:

– «Участь, якщо коротко, означає бути задіяним у чомусь, вирішувати поставлені завдання та розділяти або брати на себе відповідальність. Це означає бути допущеним та включеним у якусь діяльність»[2]

2. Lauritzen, P., keynote speech on participation presented at the Training Course on the development and implementation of participation projects at local and regional level, the European Youth Centre, Strasbourg, June 2006.

– «Участь означає допомогу в керуванні та формуванні».[3]

– «Участь зводиться до того, щоб говорити та слухати, висловлювати свою думку й прислухатися до думки інших. Вона може означати спільну роботу над вирішенням якої-небудь проблеми або над напрямком діяльності. Участь не означає, що при цьому треба ставати молодим активістом, вона може означати використання запропонованих можливостей, як, до прикладу, можливість вступати в клуби, щоб навчитися чомусь новому або в групи, яких турбує певна проблема».[4]

Час на рефлексію

1. *Що спільного між вашим визначенням поняття участь молоді та визначеннями, наведеними вище?*
2. *У чому полягає найбільша різниця?*

У цьому посібнику застосовується поняття участі молоді, яке визначене у вступній частині Переглянутої Хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті:[5]

> «Участь у демократичному житті будь-якого суспільства – щось більше, ніж просто голосування, балотування на виборах, хоча це все теж є важливими складовими. Участь та активне громадянство означають мати право, засоби, простір, можливості і, якщо необхідно, підтримку в участі та впливі на прийняття рішень, а також означає участь в різних заходах та процесах з метою побудови кращого суспільства».

Дане визначення виходить за рамки вузького розуміння участі молоді у якості політичної діяльності або вступу до молодіжних рад. Воно підкреслює той факт, що брати участь – означає мати вплив та відповідальність за рішення, дії, що впливають на життя молодих людей або просто є важливими для них. Тому на практиці це могло б означати не тільки голосування на виборах до місцевих органів влади, але й створення молодіжної організації або інтернет-форуму, в коло завдань яких увійшов би пошук шляхів творчого проведення дозвілля або обміну інформацією, що стосується хобі та інтересів. Визначене Хартією поняття участі також свідчить про зміну підходу до молодих людей та до залучення молоді до громадського життя. Молодь не розглядається як група, яка потребує захисту та допомоги, або як жертва (проблемний підхід). Молодь також не розглядається як об'єкт втручання дорослих, тому що дорослі вважають, що вони знають, що краще для молодих людей. Тепер поняттям «молодь» розуміються активні учасники життя суспільства чи організацій, партнери з великим потенціалом, сповнені сил й талантів. Молоді люди повинні бути учасниками, яким дана можливість заявити про свої потреби та які шукають способи задовольнити їх. Африканське прислів'я говорить, що «той, хто носить черевики, точно знає, де вони тиснуть». Тому саме молодь повинна вирішувати проблеми, що безпосередньо її торкаються, а інші учасники повинні підтримувати їх, а не вказувати, що необхідно робити.

---

3. Jans, M. and De Backer, K., *Youth and social participation. Elements for a practical theory*, Flemish Youth Council JeP!, Brussels, 2002, p. 2.

4. *Discussing global issues: what is participation?* UNICEF, United Kingdom, 2004, p. 1.

5. *The revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life,* Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe, May 2003.

Час на рефлексію

1. *Молоді люди у вашій громаді/організації розглядаються:*
   - *як група людей, проблеми яких повинні вирішувати інші?*
   - *як група людей, яка не хоче брати на себе зобов'язання?*
   - *як група людей, яка потребує захисту?*
   - *як клієнти, яких необхідно всім забезпечити?*
   - *як особистості, що мають сильні сторони та таланти?*
   - *як група людей, що здатна зробити внесок у вирішення своїх власних проблем?*
   - *як група людей, що бажає робити речі самостійно (не потребуючи допомоги)?*
   - *по-іншому?*
2. *Чи вважаєте ви, що в тому, як молоді люди сприймаються у вашій громаді, щось повинно бути змінено? Якщо так, то що саме?*

В останні десятиліття участь молоді розглядається як право (так званий правовий підхід до участі молоді). До прикладу, ЮНІСЕФ розглядає участь як право людини, саме тому Конвенція ООН про права дитини особливо виділяє право дітей брати участь. Роджер Харт (автор концепції «Сходинки участі») вважає, що участь – це фундаментальне право громадянина, оскільки воно дає можливість дізнатися, що означає бути громадянином і як ним бути. У Раді Європи під участю молоді розуміють «право молодих людей бути включеними у громадське життя та право брати на себе відповідальність та обов'язки у повсякденному житті на місцевому рівні, а також право демократичними методами впливати на своє життя»[6]. Участь як право також означає, що молоді люди мають можливість здійснювати це право, не піддаючись дискримінації – тобто незалежно від їх громадянства й незалежно від того, якою мовою вони говорять або до якої субкультури вони належать.

Участь молоді можна також розглядати як форму партнерства між молоддю та дорослими. Партнерство означає працювати спільно. Це означає прислухатися до голосу кожного й докладно розглядати пропозиції[7]. На практиці це означає, що цілі, прагнення, обов'язки, рішення тощо, обговорюються, схвалюються та молоді люди, і дорослі знають точно:

- куди вони прямують;
- що від них очікують;
- що вони очікують від інших;
- як вони збираються це зробити;
- яку підтримку вони отримують та з якого джерела.

Перевага партнерства між молоддю та дорослими полягає в тому, що воно приносить взаємну користь, як від застосування вмінь й талантів молодих людей, так і від застосування досвіду та знання дорослих.

6. Boukobza, E., Keys to participation. A practitioners' guide, Council of Europe, 1998, p. 10.

7. Stacey, K., "Theoretical underpinnings of youth partnership accountability", unpublished paper, Adelaide, 1998; quoted in Youth participation handbook for organizations. A guide for organizations seeking to involve young people on boards and committees, Government of South Australia Office for Youth, 2003, p. 15.

Таке партнерство також допомагає оцінити індивідуальний внесок всіх учасників, що дає стимул для розробки нових проектів та ініціатив.

Час на рефлексію

Погляньте на свою організацію чи громаду. Чи вважаєте ви, що у вас вже існує партнерство між молоддю та дорослими?

1. *Якщо так, то в якій формі це відбувається?*
2. *Якщо ні, то чому, на ваш погляд, це не відбувається? Чи можливо щось зробити, аби сприяти партнерству? Що ви можете зробити?*

За матеріалами: Hart, R., *Children's participation from tokenism to citizenship*, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 1992

Недостатньо просто сказати, що молоді люди беруть чи не беруть участь. Існують різні рівні залучення молоді до громадського життя. Все залежить від місцевої ситуації, ресурсів, потреб та досвіду. Роджер Харт пропонує модель «Сходинок дитячої участі»[8], яка ілюструє різні рівні участі дітей та молодих людей у проектах, організаціях або спільнотах.

Роджер Харт визначає 8 рівнів участі молоді, кожен з яких відповідає одній сходинці драбини:

Сходинка 8: Спільне прийняття рішення

Проекти чи ідеї пропонуються молодими людьми, яких дорослі запрошують для участі у процесі ухвалення рішення в якості партнерів.

Сходинка 7: Проектом керують молоді люди

Проектами керують молоді люди, можуть запрошуватися дорослі, щоб забезпечити необхідну підтримку, але проект може бути виконаний і без їхнього втручання.

Сходинка 6: Ініціатива проекту виходить від дорослих, рішення приймаються спільно з молодими людьми

Ініціатива проекту виходить від дорослих, але молоді люди запрошуються у якості рівнозначних партнерів, щоб разом з дорослими приймати рішення й розподіляти обов'язки.

Сходинка 5: З молодими людьми консультуються, їх інформують

Дорослі керують проектами, молоді люди висловлюють поради та пропозиції, а їх інформують про те, як такі пропозиції сприяють прийняттю остаточних рішень і досягненню мети.

Сходинка 4: Проект доручають молодим людям і повідомляють їм про його реалізацію

8. Hart, R., Children's participation from tokenism to citizenship, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 1992. This model has been based on S. Arnstein's "ladder of citizen's participation", published as "A ladder of citizen participation", JAIP, Vol. 35, No. 4, July 1969, pp. 216-24.

Проектом керують дорослі, молодих людей запрошують виконати ролі або завдання в межах проекту, і вони є обізнаними про те, який вплив вони насправді мають у проекті.

Сходинка 3: Символічне залучення (токенізм)

Між молодим людьми розподіляють ролі в межах проекту, але вони ніяк не впливають на прийняття рішень. Створюється помилкове враження (навмисно чи ні), що молоді люди беруть участь, але фактично вони не мають можливості обирати, що їм робити та як.

Сходинка 2: Молоді люди як декорація

Молоді люди необхідні для участі у проекті, щоб представити молодь як групу, яка користується меншими правами. Вони не грають ніякої вагомої ролі, окрім присутності. Як це буває з декоруванням, молодь висувають на перший план у проекті або організації, щоб їх могли помітити зовні.

Сходинка 1: Маніпуляція

Молодих людей запрошують взяти участь у проекті, але вони ніяк не впливають на прийняття рішення та його кінцевий результат. Фактично їх присутність потрібна для досягнення інших цілей, до прикладу, для перемоги на виборах в місцеві органи влади, для формування позитивної репутації установи або для отримання додаткових грошових коштів від установ, що підтримують участь молоді.

Сходинки участі молоді можуть бути корисним інструментом для фахівців, які прагнуть отримати об'єктивне уявлення про проекти або ініціативи, що впроваджуються в їх громадах. Не варто сприймати буквально, що ця модель є ієрархію рівнів участі молоді[9], і що необхідно досягти найвищих сходинок у будь-який спосіб. Важливо пам'ятати, що рівень залучення молодих людей до громадського життя залежить від контексту, від того, чого необхідно досягти, від наявного досвіду тощо. Іноді досить важко точно визначити рівень участі у проекті внаслідок того, що між ними немає чітких або через складність деяких проектів. Рівні участі можуть з часом змінюватися.

Час на рефлексію

1. *На якій сходинці драбини участі молоді знаходиться ваш проект чи ініціатива?*
2. *Звідки ви про це знаєте?*
3. *На якій сходинці драбини ваш проект був би найбільш ефективним? Чому?*
4. *Як ваш проект може досягнути такої сходинки?*

Говорячи про участь молоді, хтось може задати досить логічне запитання: «участь в чому?». Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй розрізняє такі сфери участі молоді:[10]

- економічна участь – стосується сфери зайнятості та роботи взагалі, пов'язана з економічним розвитком, подоланням бідності, покращенням економічної ситуації суспільства в цілому, регіону або молодих людей, які виступають в якості групи;
- політична участь – стосується сфери влади, врядування, соціальної політики, здійснення влади, впливу на розподіл ресурсів на різних рівнях;

9. Є інші моделі участі молоді, що не створюють враження ієрархічних структур. Порівняйте, до прикладу, моделі Девіса Дріскелла або Філа Трезедера.

10. Порядок денний ООН з питань молоді. Надання повноважень молоді в справі розвитку та підтримки миру на Землі: www.un.org/esa/socdev/unyin/agenda.htm (останнє відвідування 03 жовтня 2006 року).

– соціальна участь – стосується життя місцевої громади, місцевих завдань та проблем;
– культурна участь – стосується різних форм мистецтва та творчості (візуальні мистецтва, музика, фільми, танці тощо).

Згадані сфери можуть бути взаємопов'язані, тому іноді, розглядаючи ту чи іншу ініціативу або проект, стає зрозуміло, що певна ініціатива має справу з більш ніж однією сферою. Важко сказати, які сфери участі є найцікавішими для молодих людей, але згідно з дослідженням, проведеним серед британської молоді, цими сферами є створення музики та користування музичними продуктами, танці, різні форми мистецтва, а також спортивні заходи.[11]

Час на рефлексію

1. *Наведіть, будь-ласка, приклади конкретних заходів чи проектів зі списку чотирьох сфер участі наведених вище?*
2. *Подивіться на різні молодіжні ініціативи, що, наразі, відбуваються у вашому регіоні чи місцевій громаді. У якій сфері участі молоді відбувається найбільша кількість ініціатив? На ваш погляд, в чому полягає причина?*
3. *До яких сфер участі молоді ваша організація/установа долучена? Чому?*

1.2. Переваги та перешкоди на шляху до участі молоді

Час на рефлексію

1. *Які переваги від участі молоді ви б хотіли бачити у вашій місцевій громаді чи вашій організації?*
2. *Які переваги ви вже відчуваєте?*

Участь молоді може принести реальні конкретні переваги не лише молодим людям, але й організаціям/установам та громадам, у яких вони задіяні. Однак не можна вважати, що участь буде завжди приносити лише позитивні результати. Зрозуміло, що при неправильному підході (до прикладу, якщо взяти неучасть як таку на найнижчих сходинках драбини), участь може завдати шкоди самим учасникам.[12]

Дослідники й практики вказують, що ефективна участь:

– *Позитивно впливає на життя молодих людей*

Участь молодих людей не повинна розглядатися як кінцева мета, а як засіб для досягнення мети або спосіб досягти позитивного зрушення в суспільстві. Молоді люди можуть сприяти цим змінам, особливо коли вони відчувають позитивні зрушення в їх власному житті.

– *Допомагає почути молодих людей*

11. Thornton, S., *Club cultures: music, media and subcultural capital*, Polity Press, Cambridge, 1995. Quoted after: Griffin, C., "Challenging assumptions about youth political participation: critical insights from Great Britain", Forbrig, J. (ed.), *Revisiting youth political participation. Challenges for research and democratic practice in Europe*, Council of Europe, 2005, p. 152.

12. Kirby, P. and Bryson, S., *Measuring the magic? Evaluating and researching young people's participation in public decision-making*, Carnegie Young People Initiative, London, 2002.

Молоді люди, так само як інші групи суспільства та місцевої громади, хочуть висловлювати свою думку стосовно різних проблем, хочуть бути почутими, хочуть, щоб їхня точка зору сприймалася серйозно. Будучи залученими до діяльності, вони можуть висловити свою думку на різних форумах та можуть сподіватися, що до їхньої думки прислухаються.

– *Спонукає молодих людей розвивати нові навички, додає впевненості*

Будучи залученими до різних видів діяльності, молоді люди можуть здобути нові знання, розвинути нові навички, погляди, лідерські якості, сформувати своє майбутнє. Цьому сприяють дії навчального характеру, впроваджені для того, щоб спонукати молодих людей до участі, а також практичні навчання. Можливість використовувати ці нові вміння, навички та знання допомагає молодим людям покращувати результати своєї діяльності, оскільки вони можуть застосовувати їх у знайомому їм середовищі.

– *Допомагає дорослим розпізнати таланти та потенціал молодих людей*

Працюючи з молодими людьми та підтримуючи їх у досягненні нових цілей, дорослі отримують можливість поставити під сумнів поширені стереотипи про молодь (до прикладу, що молоді люди некомпетентні та не цікавляться громадським життям тощо), й виявляють, що молоді люди не менш обдаровані, ніж дорослі та що, ймовірно, їм потрібна лише підтримка, для того, щоб вони могли продемонструвати та розкрити свої таланти.

– *Спонукає молодих людей брати на себе відповідальність за свої вчинки та рішення.*

Молоді люди починають розуміти, що той, хто приймає рішення, також несе відповідальність за їх наслідки (та навпаки – хто несе відповідальність, може приймати рішення). Це означає, що якщо молоді люди прагнуть брати участь на місцевому рівні, вони повинні прийняти відповідальність за те, що вони роблять та за наслідки. Молоді люди повинні відповідати за свої власні дії.

– *Допомагає молодим людям зрозуміти, як діє демократія та як вона повинна працювати у реальному житті*

У демократичній системі люди повинні вміти брати участь у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя. Процеси прийняття рішень можуть відбуватися в рамках різних установ або структур, на самих різних рівнях, включаючи місцевий рівень. Тому участь на місцевому рівні може бути чудовим полем діяльності для молодих людей для того, щоб більше дізнатися про принципи та механізми демократії, про її потенціал та обмеження, для того, щоб експериментувати з правилами демократії в знайомому середовищі.

– *Створює простір для молодих людей задля використання їхніх талантів та сильних сторін на користь всієї громади або організації*

Зазвичай молоді люди мають велику мотивацію щодо розвитку свого потенціалу та талантів. Тому дуже важливо створити відповідні умови, щоб використовувати ці таланти для загальної користі так, щоб місцева громада могла отримати переваги, а молоді люди – задоволення від їх внеску.

– *Допомагає дорослим зрозуміти потреби та точку зору молодих людей*

Робота безпосередньо з молодими людьми та залучення їх до процесів консультації допомагає створити можливість для отримання достовірної інформації про потреби молодих людей. Окремі дослідники стверджують, що все зазначене вище, лишається лише припущенням та немає достатніх доказів того, що консультація з молодими людьми з приводу їх поглядів та потреб дає більш достовірну інформацію, ніж інші джерела (як консультації з батьками чи викладачами)[13].

– *Розвиває у дорослих навички ефективної роботи з молоддю*

13. Там само, стр. 18

У певних ситуаціях дорослі, співпрацюючи з молодими людьми, отримують можливість дізнатися, як організувати спільну роботу з молоддю. Втім, для того, щоб дорослі могли розвивати навички, необхідні для ефективної роботи з молоддю, їм може знадобитися суттєва підтримка (до прикладу, у вигляді навчальних курсів або літератури для самостійного вивчення).

– *Створює можливість для дорослих поділитися своїми знаннями й досвідом, при цьому не нав'язуючи їх*

Не завжди молоді люди хочуть, щоб їм говорили, що робити. Вони хочуть вивчати та навчатися, експериментуючи. Вони також завжди уважно спостерігають за тими, хто має більше досвіду та знань. Якщо дорослі нічого не нав'язують, молоді люди бажають навчатися у них й використовувати їх досвід.

– *Робить процес ухвалення рішення більш представницьким*

Молоді люди складають відносно велику частину суспільства. Якщо рішення, прийняті на місцевому рівні, впливають на життя різних груп, то всі вони повинні мати можливість бути почутими, щоб вплинути на кінцевий результат, і щоб при цьому були враховані інтереси груп. Тому, якщо молоді люди беруть участь у процесі прийняття рішення, то існує велика ймовірність, що їх погляди мають бути прийняті до уваги, а їх потреби – враховані.

– *Стимулює нові підходи та ідеї у вирішенні місцевих та регіональних проблем*

Традиційно молоді люди рідко долучаються до процесів прийняття рішення, оскільки керують та скеровують зазвичай дорослі. Однак, було зазначено, що, запрошуючи людей до співпраці у напрямку вирішення місцевих проблем, що стосуються молоді, можна досягти нових перспектив, отримати свіжі ідеї. Це може сприяти пошуку нових шляхів та методів, що виходять за рамки традиційного вивчення проблем. Нові ідеї та методи, можливо, якнайкраще підходять до розвитку сучасного суспільства.

Ваше завдання:

Ви вже працюєте над участю молоді чи лише плануєте це зробити. Ви розумієте необхідність ідентифікації позитивних змін, що відбудуться у вашій громаді чи організації при залученні молодих людей до участі. Наведені нижче запитання та поради допоможуть вам у процесі планування змін у вашому місцевому середовищі.

Примітка: ця вправа безпосередньо не стосується планування та реалізації конкретних проектів. Вона спрямована на допомогу при запровадженні вищенаведених змін.

1. *Коли було розпочато ваш проект/ініціативу щодо участі молоді?*
2. *У якій мірі проект спроможний надати оцінку та визначити зміни, до яких привело залучення молоді до участі?*
3. *Що ще (окрім оцінювання) потрібно зробити (чи може бути зроблено) для визначення переваг участі молоді у відповідності до ваших потреб?*
4. *Чи відчуваєте ви, що володієте необхідними навичками та ресурсами (такими як час, що ви його можете приділити) для виконання роботи над проектом/ініціативою? Які є можливі шляхи набути відповідних навичок та здобути необхідні ресурси?*
5. *Якщо так, то:*
   - *визначтеся, на якій конкретній сфері роботи у громаді ви бажаєте зосередитися, коли зрозумієте переваги від участі молоді;*
   - *побудуйте покроковий план, як ви маєте визначити такі переваги;*
   - *визначтеся, яка підтримка вам необхідна та де ви її можете отримати;*
   - *прийміть рішення, коли ви бажаєте зробити все це.*

6. Якщо ні, то:

- *знайдіть того, хто може зробити це за вас;*
- *разом прийміть рішення, на якій конкретній сфері роботи у громаді ви бажаєте зосередитися, коли визначите переваги від участі молоді;*
- *побудуйте разом покроковий план, як ви маєте визначити такі переваги;*
- *визначиться разом, яку підтримку вам необхідно надати та де ви її можете отримати;*
- *прийміть рішення, коли ви бажаєте зробити все це.*

Нумо до справи!

Ті, хто працює над участю молоді, інколи стикається з труднощами та перешкодами, що можуть бути спричинені загальною ситуацією у суспільстві, виходити із прийнятих цінностей, політичних переконань, або культурних міркувань тощо.

Дослідники[14] та практики відзначили наступні причини:

- різні цінності та звички у молодих людей та дорослих;
- різні графіки життя у молодих людей та дорослих;
- різні стилі спілкування;
- різні рівні та типи досвіду;
- брак навичок;
- недостатність у наданні підтримки для молодих людей та дорослих;
- відсутність досвіду з ефективного залучення молодих людей;
- різні методи навчання дітей та молоді;
- місце молоді у соціальній ієрархії (у деяких культурах молоді люди традиційно мають дуже низький статус та незначний вплив);
- патерналізм до молодих людей з боку дорослих;
- недовіра між дорослими та молоддю;
- негативні стереотипи («всі молоді люди ...», «всі дорослі ...»), взаємні омани та упередження;
- відсутність методів та принципів всередині організацій, дружніх до молоді (наприклад, наявність великої кількості паперових інструкцій та документів до прочитання, аналізу та відгуків);
- переконання у тому, що працювати задля участі молоді є чужим завданням, не моїм;
- грошові кошти, пов'язані з участю молоді;
- місцезнаходження;
- брак інформації;
- брак інших необхідних ресурсів (до прикладу, додатковий час);
- висока плинність серед молодих людей;
- доступність участі для інвалідів;
- занадто довгі за часом зустрічі;

14. Див. бібліографію в кінці посібника.

- шкільні зобов'язання;
- інші інтереси;
- переконання в тому, що нічого не зміниться, навіть якщо молода людина буде брати участь;
- молоді люди, які беруть участь, не репрезентують молодь.

Час на рефлексію

1. *Назвіть найбільші бар'єри на шляху до участі молоді у вашій місцевості?*
2. *Що ви можете зробити, для вирішення цих проблем?*
3. *Хто може стати вашим союзником у цьому процесі?*

Участь молоді й досі не позиціонується у всіх громадах як перевага у плані розвитку та процвітання. На це є декілька причин, один з прикладів може стосуватися культурних норм, що вибудовують ієрархічні структури та ставлення в них до молоді. У таких громадах дорослі відіграють дуже важливу роль та вважається неповагою, коли молоді люди намагаються втручатися у процеси прийняття рішень. У такому контексті може бути доволі непросто працювати над участю молоді, але досвід роботи тих організацій, що вже працюють у таких середовищах, засвідчує, що існують ефективні способи подолання зазначених перешкод[15]. Такі способи підкреслюють роль громадських, в тому числі й молодіжних, організацій щодо залучення молоді до їх діяльності, в ініціюванні конструктивного діалогу між молоддю та дорослими та створенні інструментів для ефективного співробітництва.

Іншою важливою ціллю для громад, побудованих на основі ієрархічних структур та підпорядкованості владі, є робота щодо зміни ставлення до молоді людей, що займають керівні посади (тут маються на увазі не лише представники місцевих органів влади, але й вчителі, батьки тощо), а також сприйняття останніх у якості партнерів.

1.3. Принципи участі молоді

Ми вже згадували вище, що існують різні підходи до розуміння поняття участі молоді та різні ідеї з приводу того, як підтримати залучення молоді до громадської діяльності. Для нас важливо погодити низку принципів, згідно з якими участь молоді в громадських організаціях та у житті громади має шанс буди значимою на ефективною.

Час на рефлексію

1. *Спробуйте сформулювати щонайменше три практичні приклади, рішення чи рекомендації, що здатні, на вашу думку, сприяти посиленню участі молоді в контексті вашої роботи.*
2. *Чи складно вам було назвати такі практики? Поясніть, чому?*

Для презентації перших трьох принципів участі молоді, пропонуємо скористатися моделлю, що було запропоновано Марком Янсом та Куртом Де Бекером[16].
Ця модель вказує на те, що:

- *Основу для участі повинна складати проблематика*

15. До прикладу, див. Golombek, S. (ed.), What works in youth participation: case studies from around the world, International Youth Foundation, 2002.

16. Jans, M. and De Backer, K., op. cit., p. 5

Джерело: Jans, M. and De Backer, K., *Youth (work) and social participation. Elements for a practical theory*, Flemish Youth Council YeP! 2002, стр. 5

Під «проблематикою» тут розуміється така тема/напрямок/завдання, які безпосередньо пов'язані з повсякденним життям молодих людей та становлять для них певний інтерес;

– *Участь повинна ґрунтуватися на можливостях*

Участь у громадському житті вимагає від молоді певних знань, вмінь і навичок. У свою чергу, проекти та ініціативи, які ми впроваджуємо з молодими людьми, повинні відповідати їхнім можливостям та гарантувати отримання відповідних вмінь і навичок, які на даний момент у них відсутні;

– *Участь має базуватися на зв'язку*

«Молоді люди повинні відчувати себе «поєднаними» із суспільством та підтриманими людьми, громадами, ідеями, рухами»[17]. Це означає, що вони хочуть бути впевненими в тому, що їх не залишать без підтримки та вони можуть покластись на групу або установу (щонайменше розраховувати на якесь місце, куди вони можуть звернутися за підтримкою).

Крім трьох вищезгаданих принципів, практичний досвід роботи людей, що працюють у сфері залучення молоді, показує, що якщо задля досягнення ефективної участі молоді, слід зважати на:

– *Доступність для молодих людей, незалежно від їх національності, релігії, досвіду тощо.*

Переглянута Хартія констатує, що принципи та різні форми участі, що визначаються Хартією в стосунку до молодих людей, засновані на антидискримінацій-ному підході[18]. Таким чином, доступ до участі не може бути обмежений на основі таких чинників, як походження людини, її переконання або віросповідання;

– *Добровільність*

Це означає, що участь є не чимось примусовим і молоді люди мають право самі обирати, залучатись їм до якоїсь діяльності, чи ні. Вони також можуть обирати рівень та форму участі на свій власний розсуд;

– *Пов'язаність з реальними потребами молодих людей*

Важливим мотивуючим чинником для молодих людей є залучення їх у процес вирішення питань, що безпосередньо їх стосуються: досягнення певних позитивних змін, пошук вирішення проблем, отримання нових навичок та вмінь, розвиток інтересів та хобі. Таким чином, вони усвідомлюють, що несуть відповідальність за власне життя та життя громади;

– *Висока оцінка*

Кожна людина повинна знати та усвідомлювати, що його/її внесок є важливим (навіть якщо цей внесок є мінімальним);

– *Вигода для самих учасників*

17. Там само, стр. 6

18. Переглянута Європейська Хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті, Конгрес місцевих та регіональних рад Ради Європи. Травень, 2003.

Ефективна участь приносить вигоду молодим людям, дорослим, організаціям та спільнотам, оскільки таким чином досягаються позитивні зміни в різних сферах: в особистісному розвитку, рівнях ефективності, в суспільстві тощо;

– *Різноманітність з точки зору самих форм участі*

Єдиної форми участі для всіх молодих людей не існує. Тому важливо, щоб молодим людям було запропоновано різні форми участі, щоб вони могли вибрати те, що їм здається більш доречним та цікавим;

– *Підтримка необхідними ресурсами*

Якщо ресурси відсутні чи не доступні, доступ до участі стає обмеженим, а для декого взагалі неможливим. Спектр ресурсів, що має бути наданий молодим людям є широким – це час, людські ресурси, фінанси, ноу-хау, транспорт тощо;

– *Партнерство між дорослими та молоддю*

Бути у партнерстві означає повідомляти одне одному про очікування й побоювання, домовлятися про ролі, розділяти повноваження та відповідальність. Не завжди партнерство означає рівномірний поділ сфер діяльності та відповідальності. Іноді їх розподіл відбувається відповідно до того, що обидві сторони хочуть, чого потребують та який внесок можуть здійснити;

– *Прозорість*

Необхідно, щоб всі сторони, залучені до процесу, знали про цілі участі та її межі. Необхідно також чітко розуміти, який вплив мають молоді люди, що можна змінити, а що ні;

– *Принцип політики, а не лише техніки*[19]

Участь – це не лише техніка або форма залучення. Це – складне поняття, що охоплює різні сфери, рівні, ступені. Участь повинна містити перехресні елементи[20], перетинатися з різними прийомами та стратегіями, що є прийнятними в рамках діяльності організацій або громад;

– *Задоволення*

Загалом люди роблять речі добровільно й отримують задоволення від зробленого, якщо їм приємно працювати. Приємно не обов'язково означає весело, але це те, що приносить задоволення або радість від виконання.

Час на рефлексію

1. *Які з вищезазначених принципів участі молоді, наразі присутні у вашій організації/громаді?*
2. *Які принципи необхідно запровадити та хто має за це відповідати?*
3. *Який внесок ви можете зробити для запровадження нових принципів?*

19. Forbrig, J., збірник творів, стр. 16
20. Трансверсальний, в даному випадку, означає стосуватися різних аспектів та сфер життя.

1.4. Передумови для участі молоді

Просто так участь не виникає, вона не може виникнути з нічого. Для цього повинні бути дотримані певні умови. Так звані попередні умови до участі молоді можна визначити як методи або цінності, що повинні існувати, або повинні бути розвинені в громаді або організації, що зацікавлена в залученні молоді до громадського життя. Не існує точно визначених попередніх умов, які можна було б вкласти у контрольний список. Перелік попередніх умов повинен визначатися окремо для певного кола учасників, які працюють у певному контексті та знають його дуже добре.

Наведемо деякі приклади умов, що сприяють участі молоді:

- здатність конструктивно вирішувати конфліктну ситуацію;
- доступ до участі тих, хто не є членом будь-яких структур;
- доступ до інформації;
- доступ до технологій;
- активна молодіжна сфера;
- розуміння цінності участі;
- задоволення основних потреб (в їжі, питті, одязі, умовах проживання тощо);
- рівність (думки дорослих та молодих людей мають рівну вагу);
- наявне партнерство: молодь – дорослі;
- фінансові ресурси;
- наявність вибору найбільш відповідної або цікавої сфери або форми участі;
- визначення місцевих потреб;
- залучення різних учасників;
- знання про становище молодих людей, їх індивідуальності, спосіб життя в громаді тощо;
- правові підстави;
- мінімальний рівень освіти;
- бажання вчитися, у тому числі й на чужих помилках;
- інфраструктура участі;
- політика, що сприяє участі;
- фізична та емоційна безпека;
- представництво інтересів молоді з особливими життєвими потребами;
- право брати участь;
- навички й компетентність в організації та спільній діяльності;
- розуміння того, що є ефективною участю (у порівнянні з символічною);
- готовність брати участь або робити спільну роботу;
- готовність розділити повноваження та контроль.

Для того, щоб досягти ефективної участі, всі вищезазначені умови мають бути виконані (інакше участь не буде настільки ефективною, наскільки вона могла би бути за певних умов). Саме тому, прагнучи до ефективного залучення молодих людей до діяльності організації чи громади, необхідно перевіряти, якою мірою ці попередні умови вже виконані, а над чим ще слід попрацювати.

Ваше завдання:

1. *Поверніться до списку попередніх умов для участі молоді.*
2. *Визначте попередні умови, що вже виконані у вашій організації, громаді чи проекті.*
3. *Охарактеризуйте, яким способом або в якій мірі вони були дотримані.*
4. *Вирішіть, які умови необхідно додатково виконати.*
5. *Методом мозкового штурму з'ясуйте, як цього можна досягнути й ким.*

6. *Визначте попередні умови, які ще не були виконані у вашій організації, громаді або проекті.*
7. *Подумайте про можливі причини, чому ці попередні умови не були виконані.*
8. *Методом мозкового штурму з'ясуйте, яким чином вони можуть бути виконані і ким.*
9. *Складіть для себе план дій, в якому ви визначите, який внесок ви зробите для виконання попередніх умов, необхідних для досягнення ефективної участі молоді.*

1.5. Форми участі молоді

Є багато форм участі молодих людей у процесі вирішення проблем, що стосуються їх та місцевої громади. Одні форми участі приваблюють молодих людей більше, інші менше; деякі можуть бути більш доречними в певному контексті, ніж інші й кожна з цих форм має свій потенціал та свої обмеження.

Найбільше вживаними та загальноприйнятними в сучасному європейському суспільстві форми участі молоді є так:

- волонтерська робота;
- участь у різних формах неформальної освіти;
- навчання рівний-рівному: залучення молодих людей до навчання їхніх однолітків (до прикладу, програми із здорового способу життя, освітні кампанії тощо);
- активна участь в організації/клубі та виконання обов'язків у цій організації;
- молодіжні ради, парламенти, форуми, комітети та інші структури, як традиційний спосіб участі в ухваленні рішень в рамках міжнародних, національних, регіональних або місцевих влад, шкіл, клубів, неурядових організацій тощо;
- системи спільного управління, що вже існують в деяких установах (до прикладу, Директораті молоді та спорту Ради Європи), в яких рішення приймаються разом з представниками від молоді, молодіжних організацій та влади;
- консультації – використовуються в процесі прийняття рішення, щоб висловити своє занепокоєння з приводу тієї чи іншої проблеми, внести пропозиції щодо її вирішення;
- різні рівні участі молодих людей в проектах та заходах (як організованих, так і неорганізованих);
- різного роду кампанії;
- членство в політичних партіях, спілках, групах інтересів;
- участі у виборах (щоб голосувати та бути обраним).

Якщо подивитись, скільки молодих людей реально залучено до вищезазначених форм участі, стає зрозумілим, що їх кількість неухильно знижується. Але це аж ніяк не означає, що молодь втрачає інтерес до участі. Виявляється, що «більшість (молодих осіб) демонструють чітку волю брати участь та впливати на рішення, що приймаються суспільством, але вони хочуть робити це на більш індивідуальній та більш разовій основі, поза межами участі в застарілих структурах та механізмах»[21]. Цей висновок має дуже важливе значення для практиків, що працюють у сфері участі молоді, а саме: молоді люди повинні отримати можливість експериментувати та знаходити правильні способи бути залученими,

21. EU White Paper, "A new impetus for European youth", COM (2001) 681 final, p. 10.

навіть якщо це означає зосередитися тільки на нетрадиційних формах участі. На даний час не існує чіткого визначення того, що мається на увазі під такими формами участі, але різні джерела наводять такі приклади:

- створення мереж «рівний-рівному»;
- форуми для обговорення;
- підпис петицій;
- участь у так званих нових соціальних рухах;
- групи підтримки;
- бойкотування товарів;
- демонстрації;
- міжнародні зустрічі;
- використання Інтернету для збору інформації, висловлення думки, впливу на прийняття рішення.

Люди, організації та спільноти, що підтримують участь молоді та шукають нові способи залучення молодих людей до громадського життя, повинні мати чітке уявлення про те, чого вони хочуть. Чи хочуть вони збільшити чисельність молодих людей, що беруть участь, задля покращення офіційних статистичних даних? Або, можливо, вони хочуть знайти більш ефективні шляхи залучення молоді до муніципальних та регіональних структур? Чи, можливо, існують якісь інші причини? Безперечно, що основну увагу необхідно зосередити не лише на кількісному збільшенні учасників, а також на шляхах поліпшення якості самої участі.

Час на рефлексію

1. *Назвіть форми участі молоді, що переважають у вашій громаді чи організації?*
2. *На вашу думку, чому ці форми переважають?*
3. *На вашу думку, чи вплине на підвищення ефективності участі молоді створення сприятливих умов для розвитку інших форм участі? Чому?*
4. *У якій мірі, на ваш погляд, неучасть молодих людей може розглядатися як форма участі? Як ви гадаєте, чому деякі молоді люди не беруть участі та чого вони прагнуть цим досягти?*
5. *Чи можете ви назвати інші форми участі, що не були згадані вище?*

РОЗДІЛ 2

Переглянута Європейська хартія участі молоді у місцевому та регіональному житті

2.1. Вступ

Що таке Переглянута Європейська хартія участі молоді у місцевому та регіональному житті?

Участь молоді завжди була у центрі уваги Ради Європи, а особливо у Директораті молоді та спорту та Конгресі місцевих та регіональних влад Ради Європи. Цими інституціями проведена велика робота у напрямку сприяння залученню молоді та забезпечення необхідними навичками та інструментами тих, хто займається цими питаннями та потребує підтримки. Прикладом цьому є запровадження системи спів-управління[22], проведення навчальних курсів, інших освітніх заходів, досліджень та надання фінансової підтримки молодіжним проектам, що сприяють участі молоді[23].

Переглянута Європейська хартія участі молоді у місцевому та регіональному житті є особливим інструментом, що використовується для заохочення участі молоді на місцевому та регіональному рівні. Хартія прийнята Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи у травні 2003 року. У Хартії представлені конкретні ідеї та інструменти, що можуть бути використані у ситуації на місцях тими, хто залучений до процесів сприяння участі молоді – молодими людьми, молодіжними організаціями, місцевими органами влади тощо. Тим не менш, Хартія не пропонує готового шаблону для щоденного застосування, адже потреби молоді, обставини, різняться по всій Європі. Саме тому не варто розглядати Хартію як інструкцію до дій щодо сприяння участі молоді у місцевому та регіональному житті. Це виключно джерело рекомендацій та стимул для вашої діяльності.

---

22. Директоратом молоді та спорту Ради Європи було вибудовано систему спів-управління шляхом запровадження унікального партнерства між представниками молодіжних організацій та урядів країн. Така система надає молоді можливість сказати своє слово при формуванні та реалізації молодіжної політики Ради Європи. Більше інформації про систему співуправління можна знайти у Розділі 7 даного посібника.

23. Щороку Європейський молодіжний фонд надає фінансову підтримку численним проектам, що сприяють участі молоді на місцевому, національному та міжнародному рівні у Європі.

Що таке Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи?

Переглянута Європейська хартія участі молоді у місцевому та регіональному житті була розроблена та прийнята Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи, що є одним з політичних органів в структурі Ради Європи. Конгрес має статус дорадчого органу, а це означає, що Конгрес не приймає обов'язкові рішення від імені Ради Європи, а дає Комітетові Міністрів рекомендації, що стосуються різних аспектів місцевої та регіональної політики. Це згуртовує обраних представників і місцевих, і регіональних влад з країн–членів Ради Європи.

Головна роль Конгресу полягає в підтримці демократії на місцевому та регіональному рівні, адже початки демократії ведуться саме з міст та сіл Європи. Хервіг Ван Стаа, Президент Конгресу, зазначив: «Конгрес став одним з головних органів забезпечення місцевої та регіональної демократії в Європі та ключовим політичним партнером в діалозі з урядами». Тому Конгрес працює у сфері розвитку правових засад та сприятливих методів для становлення місцевої демократії. Дії Конгресу зосереджуються на:

- підтримці у створенні та розвитку організації місцевого самоврядування на місцевому та регіональному рівнях;
- зміцненні конструктивного діалогу між місцевими та регіональними владами;
- моніторингу дотримання демократії в європейських регіонах та муніципалітетах;
- моніторингу місцевих та регіональних виборів.

Конгрес складається з двох палат: Палати місцевих влад та Палати регіонів. 318 членів та 318 заступників обох Палат представляють 200,000 європейських муніципалітетів та областей і призначаються національними асоціаціями місцевих та регіональних влад.

Також існує чотири статутних комітети, які розглядають питання, що мають важливе значення для місцевих утворень. Одним із таких Комітетів є Комітет у справах культури та освіти, який відповідає за вирішення проблем молоді.

До списку пріоритетів роботи Конгресу входить сприяння якнайширшому поширенню положень Переглянутої Хартії, яка була ухвалена Конгресом, але вирішальна відповідальність за її виконання лежить на місцевій та регіональній владі.

Ваше завдання:

1. *З'ясуйте, будь-ласка, хто є представником від вашої країни у Палаті місцевих влад та Палаті регіонів (список доступний на сайті Конгресу).*
2. *Будь-ласка, зв'яжіться з ними та з'ясуйте, що було зроблено у вашій країні у напрямку сприяння та впровадження положень Переглянутої Хартії, та які наступні кроки планується зробити?*
3. *Поцікавтесь, яким чином ви можете долучитись до сприяння та впровадження положень Переглянутої Хартії?*
4. *Подумайте над можливими шляхами вашого залучення, заохочення залучення вашої організації, місцевої громади та місцевих органів влади до процесу поширення Хартії.*

Як і коли була переглянута Хартія?

Європейську Хартію участі молоді у місцевому та регіональному житті (такою була первинна назва документу) було прийнято у березні 1992 року Постійною конференцією місцевих та регіональних влад Ради Європи (структура, назву якої було змінено за два роки та з того часу іменують Конгресом

місцевих та регіональних влад Європи). Незважаючи на свій потенціал, документ не був широко відомий та недостатньо використовувався у країнах-членах Ради Європи[24]. Десять років потому за ініціативи Конгресу та Директорату молоді та спорту Ради Європи, у Кракові, було організовано конференцію «Молоді люди – дієва сила у своїх містах та регіонах» (7-8 березня 2002 р.). Метою конференції було святкування 10-ої річниці Європейської Хартії та оцінювання успіхів та недоліків у сфері участі молоді за десять років існування документу[25]. Конференція також зосередила увагу на подальшому лобіюванні питання участі молоді та на пошуку відповідних методів у цій галузі.

У заключній декларації на Конференції був сформульований запит на внесення змін до Європейської Хартії. Учасники дійшли висновку, що положення Хартії не відповідають в повній мірі змінам, що відбуваються у сучасному суспільстві.

Час на рефлексію

1. *Назвіть нові соціальні, політичні, економічні чи технологічні розробки, що впливають на життя, потреби та прагнення молодих людей?*
2. *Які з цих розробок можуть мати найбільший вплив на участь молодих людей (як в глобальному розумінні, так і на рівні вашої громади чи організації)?*

Згідно запиту Конференції, було сформовано експертну групу, що складалася з представників Конгресу, Консультативної Ради з питань молоді Ради Європи[26] та інших експертів, та розпочато роботу з перегляду Хартії. Переглянута Європейська Хартія участі молоді у місцевому та регіональному житті була прийнята Конгресом у травні 2003 р. (в якості додатку до Рекомендації 128).

Переглянута Хартія надає уваги новим явищам, що впливають на життя молодих людей у сучасному європейському суспільстві, зокрема, на зростаючий вплив Інтернету серед молодих людей, молодіжне безробіття або наслідки небезпечності відповідних умов життя у містах. Крім того, Хартія містить огляд місцевої політики, що є вирішальною для молодих людей та пропонує шляхи, завдяки яким, ця політика допоможе підтримати участь молоді на місцевому рівні.

Переглянута Хартія різними мовами

Хартію було надруковано двома офіційними мовами Ради Європи, англійською та французькою, але також існує переклад Хартії на інші мови[27]. Процес перекладу Хартії на всі офіційні мови Ради Європи все ще триває, тож у майбутньому текст документу буде у наявному доступі для місцевих громад у всій Європі. Переглянута Хартія є офіційним документом Ради Європи, тому вона написана в офіційному стилі, що може здатися доволі важким та не зовсім зрозумілим людям, які не звикли до роботи з

24. Doorley, J., "Synthesis report on the work of the Council of Europe's Directorate of Youth and Sport in the field of youth participation and democratic citizenship between 2003 and 2005 and an analysis of current trends in youth participation and recommendations for future action", CDEJ (2006)4, Strasbourg, January 2006, стор. 6.

25. Introduction to the revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe, May 2003, стор. 5.

26. Консультативна рада з питань молоді є статутним органом Ради Європи, що складається з 30 представників неурядових молодіжних організацій та мереж (об'єднань). Основною метою Консультативної ради з питань молоді є розробка рекомендацій з питань політики та програм, що розробляються молодіжним сектором Ради Європи

27. Наявні переклади Хартії доступні на сайті Конгресу за адресою: www.coe.int/t/congress чи на сайті Європейського центру знань для молодіжної політики за адресою: www.training-youth.net та www.youth-knowledge.net/INTEGRATION/EKC/GP/charter.html - DOESN'T WORK

юридичними документами, особливо молодим людям. Тому була створена так звана проста мовна версія Переглянутої Хартії, в якій принципи та рекомендації пояснюються простою, зрозумілою для молоді мовою та ілюстровані прикладами. Щоб люди могли дізнатися про Хартію у менш офіційний спосіб, така версія доступна зараз на інтерактивному диску та онлайн.[28]

Ваше завдання:

1. *З'ясуйте, чи було перекладено Хартію на вашу мову (як офіційну версію, так і зрозумілою мовою).*
2. *Якщо ні, то, можливо, Ви знаєте організацію, установу чи то групу, що зголосились би перекласти Хартію на вашу мову? Чи бажаєте Ви бути залученим до процесу організації перекладу?*
3. *Будь-ласка, зв'яжіться з можливими партнерами та сплануйте процес перекладу.*
4. *Реалізуйте свій план.*
5. *Надішліть перекладену версію Директорату молоді та спорту Ради Європи (youth@coe.int) та до Секретаріату Конгресу (congress.web@coe.int) з метою поширення на надання доступу до результатів Вашої роботи іншим.*
6. *Якщо переклад вже існує, з'ясуйте:*
   - *де можна знайти надруковану версію Хартії у вашій країні;*
   - *якщо переклад Хартії доступно онлайн, дізнайтесь на якому Інтернет-ресурсі.*
7. *Замовте стільки копій Хартії, скільки вам може бути потрібно.*
8. *З'ясуйте, чи існує доступна версія Хартії вашою мовою та як можна отримати до неї доступ.*

Правовий статус Хартії

Рекомендація Комітету Міністрів (2004)13, що підтримує впровадження Переглянутої Хартії, була прийнята всіма країнами-членами Ради Європи[29]. На практиці це означає, що ці країни несуть відповідальність за впровадження у життя положень Переглянутої Хартії. Її рекомендації не накладають жодних правових зобов'язань, а сам документ потрібно розглядати, як набір принципів, методів і директив, що сприяють участі молодих людей на місцевому та регіональному рівнях.

28. Доступ за адресою: www.youth-knowledge.net/INTEGRATION/EKC/GP/charter.html - DOESN'T WORK

29. На час друку (осінь 2007 р.) Рада Європи налічувала 47 країн-членів: Бельгія, Данія, Ірландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Великобританія, Франція, Швеція, Греція, Туреччина, Ісландія, Німеччина, Австрія, Кіпр, Швейцарія, Мальта, Португалія, Іспанія, Ліхтенштейн, Сан-Марино, Фінляндія, Угорщина, Польща, Болгарія, Естонія, Литва, Словенія, Словацька Республіка, Румунія, Чеська республіка, Андорра, Латвія, Албанія, Молдова, Україна, колишня Югославська Республіка Македонія, Росія, Хорватія, Грузія, Азербайджан, Вірменія, Боснія-Герцеговина, Сербія, Монако, Чорногорія. Оновлений список членів Ради Європи доступний за посиланням: http://www.coe.int/en/web/portal/47-members-states

2.2. Зміст Хартії

Хартія складається з трьох частин, пов'язаних між собою різними аспектами участі молоді на місцевому рівні.

Частина I – Секторні стратегії

Активна участь молоді залежить як від ряду внутрішніх факторів, таких як мотивація, потреби, прагнення, так і від зовнішніх факторів, зокрема місцевість, інфраструктура та місцевий устрій. Місцеві політики відіграють дуже важливу роль у створенні сприятливих умов та інфраструктури для участі молодих людей у житті своїх шкіл, організацій чи громад. Так само Переглянута Хартія містить огляд різних стратегій, розбитих по секторах, та пропонує низку конкретних заходів, що можуть сприяти залученню молоді. Втім, такі пропозиції мають доволі загальний характер, так що кожна європейська спільнота може знайти спосіб, що найбільш підходить до вирішення цих задач на практиці, з урахуванням місцевої ситуації та передумов.

Секторні стратегії	Рекомендації для місцевих та регіональних влад
Політика у сфері спорту, дозвілля та громадського життя	– підтримувати заходи, що організовуються та здійснюються молодіжними об'єднаннями та організаціями, молодіжними групами та місцевими центрами; – надавати підтримку організаціям, що готують спеціалістів по роботі з молоддю, працівникам та керівникам молодіжних клубів та організацій; – активно сприяти залученню молоді до діяльності своїх статутних органів.
Політика, спрямована на підвищення зайнятості молоді та подолання безробіття	– розробити стратегії та програми, спрямовані на подолання причин безробіття серед молоді та збільшення можливостей для працевлаштування молодих людей; – створювати місцеві центри зайнятості; – підтримувати започаткування молодими людьми власної справи; – заохочувати молодь до експериментів в таких сферах, як соціальна економіка, місцеві самодіяльні ініціативи чи кооперативи.
Міське середовище та середовище проживання, житлова політика та транспорт	– створити умови для розробки політики щодо формування міського середовища, спрямованого на створення більш цілісного та менш роздробленого середовища проживання; – розвивати житлове господарство та сприяти формуванню міського середовища; – розробити програми формування більш гармонійного середовища; – розвивати місцеві інформаційні служби з пошуку житла для молодих людей; – розробити місцеві механізми надання молодим людям допомоги в отриманні житла; – залучати молодь до організації роботи транспорту на місцевому та регіональному рівні; – підтримувати ініціативи по розвитку транспорту, спрямовані на надання транспортних послуг у сільській місцевості.

Політика у сфері освіти та професійної підготовки, що сприяє участі молоді	– активно стимулювати участь молодих людей у шкільному житті; – надавати фінансову та іншого роду підтримку (зокрема, надавати приміщення), де молоді люди мали би можливість створювати демократичні об'єднання учнів; – забезпечувати постійне врахування позицій учнів та учнівських об'єднань при розробці шкільних програм та не тільки.
Політика мобільності та обмінів	– підтримувати групи та об'єднання, що виступають за підвищення мобільності молодих людей; – заохочувати активну участь молоді, їх шкіл та організацій в міжнародних обмінах та мережах; – забезпечувати включення молодіжного представника до роботи «двосторонніх» комітетів та інших структур, що координують такі обміни.
Політика в сфері охорони здоров'я	– створити чи розробити інституційний механізм для проведення консультацій між молодими людьми, організаціями та іншими групами, що пов'язані з питаннями соціального забезпечення та зміцнення здоров'я; – впроваджувати та розробляти місцеві просвітницькі програми та консультаційні служби для молодих людей, що страждають від тютюнової, алкогольної чи наркотичної залежності; – розробляти спеціальні просвітницькі програми підготовки соціальних та молодіжних працівників, а також лідерів громадських організацій, що залучені до питань профілактики та реабілітаційної роботи з відповідними групами молоді; – активізувати інформаційні кампанії та посилити профілактичні заходи щодо захворювань, що передаються статевим шляхом.
Політика гендерної рівності	– підтримувати доступ молодих чоловіків та жінок до відповідальних посад у професійній сфері, у громадських об'єднаннях, в політиці, а також у місцевих та регіональних органах влади; – сприяти освітній політиці рівності між чоловіками та жінками через складання плану, спрямованого на усунення нерівності шляхом реалізації та оцінювання заходів, що сприяють створенню рівних можливостей; – надати можливість дівчатам та молодим жінкам отримувати інформацію щодо навчальних курсів; – пропонувати дівчатам та молодим жінкам стипендії та спеціальні навчальні курси; – передбачати для дівчат та молодих жінок квоти на посади в громадських організаціях; – сприяти фінансуванню соціальних служб.

Спеціальна політика для сільської місцевості	– забезпечувати відповідність секторних стратегій до потреб молодих людей, що проживають у сільській місцевості; – надавати підтримку активно діючим у сільській місцевості молодіжним та громадським організаціям.
Політика доступу до культури	– прийняти політику, що дозволить молоді проявити себе у культурній сфері; – розробити політику, що дозволить молоді реально брати участь у культурному житті, забезпечивши їм доступ до знань та творчої діяльності.
Політика протидії з насильству та злочинності	– включати молодь до складу рад щодо профілактики злочинності; – працювати з молодими людьми, які можуть бути або вже виявилися втягнутими у злочинну діяльність; – проводити боротьбу, пов'язану із насиллям на расовому ґрунті; – запобігати насиллю у школах; – сприяти створенню низки проектів, що підтримують ненасильницькі методи та толерантність; – захистити молодих людей від сексуальної експлуатації та жорсткої поведінки; – утворити структури, що надають допомогу жертвам сексуальної експлуатації та жорсткої поведінки.
Анти-дискримінаційна політика	– активно пропагувати права людини; – посилити антидискримінаційне законодавство; – забезпечити рівний доступ всіх громадян до громадських місць, – професійної освіти, шкіл, житла, культурних заходів тощо; – внести до шкільних програм освітній компонент, що розвиває міжрелігійний діалог, повагу до інших культур, нетерпимість до расизму та дискримінації.
Політика щодо статевого життя	– сприяти недирективному статевому вихованню в школах; – сприяти організаціям та службам, що надають інформацію щодо взаємовідносин та статевого життя; – сприяти роботі груп однолітків у цій сфері.
Політика доступу до прав/закону	– розповсюджувати інформацію про права молоді; – сприяти роботі служб, створених з метою забезпеченням прав молоді; – дозволяти молоді брати участь у розробці нових норм.

Частина II – Інструменти для участі молоді

Наступна частина Хартії надає особливої уваги ідеям та інструментам, що можуть бути використані місцевою владою для підвищення участі молоді. Це пов'язано з конкретними сферами, в яких можна ефективно запроваджувати участь молоді.

Сфера 1: навчання щодо участі молоді

– організація професійного навчання для вчителів та молодіжних працівників щодо практичних питань участі молоді;

- розвиток всіх форм участі учнів у житті школи;
- впровадження в школах програм з вивчення основ громадянського суспільства (навчання у сфері участі молоді, прав людини тощо);
- навчання груп однолітків, надання всіх необхідних засобів, а також підтримка обміну позитивним досвідом.

Сфера 2: інформування молоді

- підтримка чи створення молодіжних інформаційних чи консультаційних центрів;
- запровадження конкретних заходів щодо забезпечення потреб молоді у доступі до інформації (зокрема осіб з обмеженими можливостями; доступ до мережі Інтернет чи тих, хто не володіє комп'ютером; хто проживає в неблагонадійних районах чи у сільській місцевості тощо);
- встановлення та забезпечення певних стандартів надання інформаційних послуг для молодих людей;
- забезпечення відповідності інформаційних послуг встановленим стандартам.

Сфера 3: сприяння участі молоді за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій

- використання інформаційних та комунікаційних технологій як частини політик (інформаційної та спрямованої на забезпечення участі молоді) місцевих органів влади;
- забезпечення молоді доступом (як інфраструктурним, так і виробничим) до вказаних технологій.

Сфера 4: сприяння участі молоді у роботі ЗМІ

- підтримка у створенні та діяльності місцевих ЗМІ, підготовлених молодими людьми та для молодих людей;
- забезпечення впровадження відповідних програм професійної підготовки для молодих людей (щодо того, як створювати такі ЗМІ).

Сфера 5: заохочення молоді до волонтерства

- підтримка у створенні волонтерських центрів;
- забезпечення інформацією щодо можливостей для волонтерства;
- розробка систем, що дозволяють визнавати та формально підтверджувати волонтерську зайнятість.

Сфера 6: підтримка молодіжних проектів та ініціатив

- підтримувати реалізацію молодіжних проектів;
- надавати професійну допомогу в управлінні такими проектами;
- надавати фінансову, організаційно-матеріальну та технічну підтримку для реалізації проектів.

Сфера 7: сприяння розвитку молодіжних організацій

- забезпечити виділення окремого бюджету для підтримки молодіжних організацій (з перевагою в отриманні фінансової допомоги організаціями, що керуються молоддю та працюють для молоді);
- сприяти впровадженню принципу спів-управління та системи прийняття рішень молоддю спільно з молодіжними організаціями у відповідній сфері.

Сфера 8: сприяти участі молоді у громадських організаціях та політичних партіях

- виділити громадським організаціям ресурси (в тому числі – фінансові) для сприяння участі молоді;
- сприяти залученню молоді до партійної політичної системи.

Частина III – Організаційно-правові форми участі молоді у місцевому та регіональному житті

Остання частина Переглянутої Хартії містить рекомендації щодо залучення молоді до місцевих організацій чи структур. Розглянута у Частині I цього підрозділу стратегія по секторах впроваджується шляхом забезпечення підтримки участі молоді на рівні всієї громади, в той час, як мають бути створені відповідні структури, що презентуватимуть точки зору молоді. У Хартії підкреслюється, що остаточна організаційно-правова форма участі молоді повинна бути обрана у відповідності до місцевих потреб, але у будь-якому випадку основною її метою повинно стати створення партнерства між молоддю та місцевою владою та забезпечення можливості молоді бути залученими до процесів прийняття рішень, що їх стосуються.

Рекомендації щодо молодіжних рад, молодіжних парламентів, молодіжних форумів:

- це повинні бути постійно діючі структури;
- до їх складу мають обиратися чи призначатися представники від молодіжних організацій;
- їх склад повинен відображати соціальну структуру місцевої громади;
- молоді люди повинні мати безпосередню відповідальність за проекти та влив на політику;
- вони повинні бути своєрідним майданчиком для обговорень молодих людей, де вони б висловлювали свої думки та побоювання (пов'язані з ініціативами місцевих органів влади);
- вони повинні мати право вносити пропозиції до місцевих органів влади;
- вони повинні сприяти проведенню консультацій з молодими людьми та їх організаціями з питань, що торкаються їх інтересів;
- вони повинні бути форумом для розробки, моніторингу та оцінки проектів молодих людей;
- вони повинні сприяти участі молоді в інших консультативних органах на місцевому рівні.

Рекомендації, пов'язані з підтримкою структур для забезпечення участі молоді:

- місцеві органи влади повинні надавати формальним та неформальним структурам, що забезпечують участь молоді, необхідне приміщення, фінансову, організаційно-матеріальну та технічну підтримку (хоча такі структури також несуть відповідальність за пошук додаткової підтримки з інших джерел);
- місцеві органи влади повинні забезпечити гаранта для моніторингу підтримки структур;
- гарант повинен бути незалежним, а його кандидатура має бути погоджена представниками молоді та місцевих органів влади;
- гарант має діяти в якості посередника між молодими людьми та обраними місцевими представниками, повинен представляти інтереси молодих людей у разі непорозумінь або суперечок між молоддю та місцевими органами влади, а також повинен бути каналом зв'язку між ними.

2.3. Цільові групи Хартії

Переглянута Хартія стосується всіх людей, які беруть участь або зацікавлені в активізації участі молоді на місцях. Погляд на Хартію та її використання здійснюється кожним на свій власний розсуд, втім, кінцева мета для всіх буде однаковою: забезпечувати доступ молоді до прав, засобів, простору, можливостей та підтримки задля того, щоб брати участь та бути ефективно залученими до заходів та процесів прийняття рішень, що безпосередньо торкаються життя молодих людей. Зазначені п'ять слів – право, засоби, простір, можливості та підтримка, є основними елементами підходу Хартії до участі та більш детально ми зупинимося на них у Розділі 3 цього посібника.

Основними цільовими групами Хартії є:

- *Молоді люди*

Молоді люди складають значну частину населення, є різними за своїм складом, мають власні потреби та прагнення, що краще втілюються у життя за наявності у молодих людей права голосу та можливості відігравати вагому роль у вирішенні важливих для них питань.

– *Неформальні групи молоді*

Дехто з молодих людей є активним членом спільноти, з радістю спілкується з іншими молодими людьми та обмінюється з ними своїми ідеями. Втім, не всі молоді люди прагнуть набути офіційного членства в організаціях чи будь-якій іншій зареєстрованій структурі. Замість цього їм простіше збиратися складом неформальної групи, що не є зареєстрованою офіційно, в якій існують більш гнучкі правила та що більш ефективно задовольняє прагнення молодих людей, ніж будь-яка з офіційно зареєстрованих організацій з ієрархічною структурою управління. Такі неформальні групи можуть існувати у формі спонтанно створених мереж, груп підтримки або як віртуальні спільноти, з метою надання певних прикладів та порад громаді.

– *Молодіжні організації та їх об'єднання*

Однією з традиційний форм участі молоді є членство у молодіжних організаціях, молодіжних спілках чи радах. В ідеалі, молоді люди повинні обіймати керівні посади в таких структурах, але деякі молодіжні організації або управляються виключно дорослими, або у партнерстві з молодими людьми. В основному, молодіжні організації чи об'єднання реєструються місцевими чи національними органами влади та діють у статусі юридичних осіб. Таким чином, присутність на керівних посадах людей старшого віку (не молоді) вимагається законодавством деяких країн, де визначено, що молоді люди юридично не можуть нести відповідальність за дії організації.

– *Навчальні заклади*

Школи є одним із основних місць, де молоді люди пізнають світ, формують свої погляди та готуються до переходу до нового етапу свого життя. Велика частка молоді проводить більшість свого часу у школі чи університеті. Таким чином, і школа, і університет повинні стати місцями, де сприяння участі молоді не лише проголошується, а й активно впроваджується.

– *Інші організації*

Існує також велика кількість організацій, що працюють у сфері підвищення участі молоді, але вони не позиціонують себе конкретно в якості молодіжних, не працюють у молодіжному напрямку і їх членство відкрите для різних професійних груп чи вікових категорій. Такі організації, до прикладу, організовують навчальні заходи для молодіжних працівників чи вчителів, зосереджують свою роботу на дослідженнях чи лобіюють впровадження політики дружньої до молоді.

– *Місцеві органи влади*

По всій Європі спостерігається зростання кількості спеціальних підрозділів (управлінь, відділів) по роботі з молоддю в структурі органів місцевої влади. Незважаючи на те, чи питаннями молоді займається одна людина, чи цілий відділ, їх головною метою повинно залишатися сприяння заохоченню участі молоді на місцях та підтримці різноманітних молодіжних заходів та ініціатив. Тим не менш, особа, відповідальна за питання молоді, має використовувати у своїй роботі не лише Переглянуту Хартію, цього недостатньо. Як вже було зазначено вище, питання молоді охоплюють різні напрямки секторних стратегій і саме тому інші підрозділи (управління, відділи) мають також бути залучені до процесів впровадження положень Хартії.

Коли вперше знайомишся із Хартією виникає відчуття, що її положення, в основному, адресуються представникам місцевих органів влади, адже здебільшого вона орієнтована на місцеві політики та інструменти. Насправді, органам влади відводиться дуже важлива роль у створенні сприятливих умов для участі молоді на місцевому рівні, але вони не можуть та й не повинні робити це без співпраці та підтримки з боку молодих людей і їх організацій. Саме тому, задля досягнення позитивного ефекту у процесах сприяння участі молоді, з метою забезпечення дотримання принципів та рекомендацій Хартії в окремих громадах, в усіх вище описаних процесах мають брати участь всі цільові групи та їх представники, незалежно від посад та позицій.

РОЗДІЛ 3

Підходи Хартії до участі

3.1. Вступ до підходів Хартії щодо участі молоді

За своїм змістом Переглянута Хартія адресована різноманітним групам, залученим до процесу сприяння участі молоді та місцевому рівні. І хоча значна частина документу містить в собі рекомендації для впровадження різних секторальних політик, зміст Хартії торкається не лише політичних аспектів. Хартія пропонує підхід, що може бути застосований в усіх сферах участі молоді на місцевому рівні: при здійсненні проектів з участі молоді, побудові партнерства між молоддю та дорослими чи створенні молодіжних організацій та груп.

Підхід Хартії до участі молоді скорочено називають «підходом ПЗПМП» по перших літерах п'яти ключових слів: право, засоби, простір, можливості та підтримка.[30]

Підхід засновано на принципі, що реальна участь молоді можлива лише за умови створення сприятливих умов та забезпечення гарантій дотримання належних умов від всіх суб'єктів, залучених до роботи у сфері участі молоді.

П'ять ключових слів: право, засоби, простір, можливості та підтримка, відображають п'ять ключових факторів, що впливають на залучення молоді на місцевому рівні (про це мова далі у цьому розділі). Кожен із факторів зосереджується на різних засобах підтримки, втім всі вони є взаємопов'язаними та дотримання кожного з них має бути забезпечене задля сприяння участі молодих людей у заходах чи у процесах прийняття рішень, що їх цікавлять.

30. Вказані п'ять ключових слів згадуються у преамбулі до Хартії та пов'язані з розумінням поняття участі молодих людей, що затверджене документом: «Участь у житті суспільства та активна громадянська позиція передбачають наявність прав, засобів, простору та можливостей, а де необхідно – і підтримки для участі в процесі прийняття рішень та впливу на цей процес, а також участі в будь-яких формах діяльності з метою побудови кращого суспільства».

Підхід ПЗПМП може стати у нагоді молодим людям, молодіжним працівникам чи представникам місцевих органів влади, адже використовуючи його, вони можуть критично поглянути на свої проекти чи ініціативи та оцінити, чи було забезпечено в рамках таких проектів чи ініціатив створення сприятливих умов для участі молоді. Детальну інформацію про структуру підходу ПЗПМП буде надано нижче.[31]

3.2. Структура ПЗПМП

Структура ПЗПМП є засобом оцінювання рівня доступу до кожного з п'яти факторів, що на даний момент впливають на участь молоді в проектах, ініціативах чи житті громади.

Право

Молоді люди мають право брати участь у громадському житті. Як вже було зазначено у Розділі 1 цього посібника, це стосується прав людини або громадянина. В ідеалі, на місцевому та/чи регіональному рівні повинні існувати нормативні акти, що законодавчо закріплюють необхідність надавати молодим людям консультації та забезпечувати їх право брати участь у вирішенні питань, у заходах та процесах прийняття рішень, що їх торкаються. Але навіть у тих громадах, де офіційно не існує такого закону, молоді люди мають право на участь. Іншими словами, гарантування такого права не залежить від місцевих або регіональних органів влади, це – одне з основних прав, дотримання якого молоді люди мають вимагати.

Молоді люди повинні бути активні у просуванні своїх прав. На практиці це означає більше, ніж просто впливати на процеси прийняття рішень на місцях шляхом участі у засіданнях чи голосуваннях. Це означає, що заходи, проекти чи організації повинні сприяти дотриманню прав, що торкаються всіх сфер життя молодих людей. Це стосується не лише громадянських та політичних, але й соціальних, економічних чи культурних прав.

Час на рефлексію:

Права загалом

1. *Які права мають молоді люди?*
2. *На дотримання (чи сприяння) яких прав спрямована дія вашого проекту/організації?*
3. *Звідки ви знаєте, що ці права відповідають потребам молодих людей, на яких спрямована дія вашого проекту?*

Право на участь

1. *Чи мають право на участь молоді люди у вашій громаді? Звідки ви про це знаєте?*
2. *Чи володіють вони правами, необхідними для практичної участі (до прикладу, правом висловлювати свою точку зору, правом бути обраним головою тощо)? Який специфічний зміст цих прав?*
3. *Яким чином ваш проект прагне сприяти чи вирішувати право молодих людей на участь у вирішені питань, заходах та процесах, що впливають на їх життя?*

31. Опис структури адаптовано у відповідності до матеріалів, підготовлених для навчального курсу з питань розвитку та впровадження проектів участі на місцевому та регіональному рівні, що відбувся у червні 2005 р. в Європейському молодіжному центрі у Страсбурзі.

Права молодих людей у проекті, організації чи громаді

1. *Яку роль відіграють молоді люди у вашому проекті, організації чи громаді?*
2. *Чи присутні молоді люди на всіх етапах прийняття рішень?*
3. *Чи володіють молоді люди необхідною самостійністю та чи мають відповідальність в процесах прийняття рішень/під час їх реалізації в рамках вашого проекту?*
4. *Яким чином молоді люди, залучені до вашого проекту, розвивають свої навички, необхідні для ефективного прийняття рішень?*
5. *Яким чином та у якій мірі ваш проект відкритий для всіх молодих людей без їх дискримінації за національною приналежністю, етнічною, релігійною та культурною ідентичністю, соціальною та економічною ознакою, статтю, сексуальною орієнтацією, фізичними даними тощо?*

Засоби

Життя молодих людей значно ускладнюється, якщо вони не мають достатньо засобів (наприклад фінансових), чи перебувають на межі бідності через безробіття. Це може означати, що відсутність забезпечення основними потребами, такими як їжа чи житло, призводить до ізольованості або маргіналізації. Природно, що в таких умовах головним завданням для таких людей є пошук засобів для існування та способів отримання необхідних ресурсів. Як наслідок, молодим людям у таких умовах не вистачає часу або мотивації для участі в житті організації або громади.

Для того, щоб заохочувати молодих людей до повноцінної участі, спершу слід забезпечити їх основні життєві потреби, що включають в себе адекватне соціальне забезпечення, освіту, житло, охорону здоров'я, транспорт, уміння та доступ до технологій.

Час на рефлексію

1. *Назвіть найбільш важливі засоби, що необхідні молодим людям на місцях для того, щоб вони брали повноцінну участь у ваших проектах, організації чи житті громади? Яким чином ви визначили їх потреби?*
2. *Які питання, пов'язанні із наданням таких засобів, вирішує ваш проект чи організації (якщо вирішує)? Яким чином?*
3. *Як у вашому проекті, організації чи спільноті розглядаються такі речі, як засоби/ресурси, доступ до них, місце розташування та відстань?*
4. *Яким чином це впливає на можливість тих молодих людей, на яких спрямований ваш проект, брати участь в його реалізації?*
5. *Якими саме практичними та необхідними ресурсами ви володієте чи їх потребуєте за для того, щоб широке коло молодих людей мало можливість брати участь у вашому проекті (до прикладу, транспорт, покриття витрат, надання послуг перекладу)? Яким чином ви можете отримати ресурси, яких ще не маєте?*
6. *Чи є доступним ваш проект чи організація для участі молоді з обмеженими можливостями чи то з несприятливого середовища? Яку підтримку для їх залучення повинно бути надано та у який спосіб?*

Простір

Молодим людям необхідно мати місце для проведення зустрічей, власного часу чи власних заходів. Якщо йдеться про шкільну програму чи інші заходи в рамках обов'язкових навчальних програм, то такі приміщення надаються (наприклад, класи, спортзали, молодіжні клуби). Але набагато важливішим для молодих людей є можливість мати місце, де вони можуть зустрітися у випадку виникнення бажання долучитися до неорганізованої ініціативи. Саме тому сьогодення демонструє нам, що молодь все частіше користується Інтернетом як простором для обміну думками або навіть створення проектів з іншими однодумцями.

Але у факторі ПЗПМП мова не лише про фізичний простір, мається на увазі надання набагато більшого простору для участі в процесі вироблення політики на рівні інституцій. По суті це означає, що думки молоді, їх рекомендації та консультації повинні мати реальний вплив на рішення, що приймаються. Дуже часто молоді люди запрошуються до участі в процесах, але насправді вони мають обмежені можливості щодо впливу на процес та формування кінцевого висновку. Такий вид участі має назву «символічне представництво».

Час на рефлексію

1. *Який простір доступний для молодих людей вашої громади (фізичний, віртуальний, інституціональний)? На вашу думку, чи їх кількість є достатньою?*
2. *Яким чином молоді люди можуть реально впливати на формування кінцевих висновків, що впливають на їх життя?*
3. *Якою мірою ваш проект або організація допомагають молодим людям мати більший вплив на формування кінцевих висновків рішень, що впливають на їхнє життя?*
4. *Як ваш проект або організація сприяє розширенню прав та можливостей молодих людей, що беруть участь у проекті, висловлення своїх поглядів, думок, бажань та побоювань щодо розвитку громади/місцевих умов чи проекту?*
5. *До яких практичних заходів ви можете вдатися, щоб переконатися у реальному впливі голосу молоді на місцеву ситуацію у вашій громаді?*
6. *Питання до організаторів проекту: чи є простір, де буде здійснюватися проект, доступним, привітним та відкритим для всіх? Хто обирав простір та на основі яких критеріїв?*

Можливість

Молодь повинна мати можливості для активної участі. Це означає, до прикладу, що молоді люди повинні мати легкий доступ до інформації щодо того, як бути залученими, які є доступні можливості та де їх можна отримати. Коли молоді люди будуть поінформовані про те, що відбувається в їх місцевій громаді, вони можуть прийняти обґрунтоване рішення та самі визначити рівень своєї участі. Інколи трапляється, що молоді люди неактивні через брак інформації про наявні можливості, а не через відсутність зацікавленості.

По-друге, процес прийняття рішень та вся система мають бути побудовані у спосіб, дружній до молоді. Це означає, що молодь повинна розуміти не окремі речі, а все що відбувається у системі роботи, у структурі та, за бажанням, вільно долучатися до процесів. Отже, має бути впевненість, що молоді люди матимуть можливість брати участь за наявності достатнього часу та структур, які підтримують таку участь.

Час на рефлексію:

1. *Якими є можливості для участі молоді у вашій місцевості чи організації?*
2. *Як такі можливості доносяться молодим людям? Чи є цей спосіб дієвим?*
3. *Яким чином ваш проект впливає на можливість молодих людей брати участь на місцевому та/чи регіональному рівні?*
4. *Яким чином молоді люди можуть бути залученими до вашого проекту? Як вони дізнаються про нього? Чи є він дружнім до молоді?*
5. *В який спосіб (-и) ваш проект надає молоді можливість практикувати демократію та громадянство?*
6. *В який спосіб (-и) ваш проект надає молоді можливості навчатися?*
7. *Хто з молодих людей може брати участь у вашому проекті? Чи така молодь вже займає лідерські позиції у громаді?*

Підтримка

Молодь має багато талантів та володіє потенціалом до участі, але без необхідної підтримки ця участь може бути не повністю ефективною. Молодь повинна мати доступ до різних форм підтримки. Це означає фінансову, моральну, інституційну підтримку на різних рівнях: особистому, організаційному чи на рівні місцевої громади. В ідеалі, органи місцевої влади повинні надавати відповідну фінансову підтримку для покриття структурних та організаційних витрат. Але в багатьох випадках питання молоді на місцевому рівні не є пріоритетним через обмежене фінансування.

Також молодь повинна мати можливості моральної підтримки та поради. Така підтримка може бути надана особою, про яку згадується у переглянутій Хартії, – гарантом[32] або ж молодіжним працівником чи іншим фахівцем, який володіє необхідним досвідом та знаннями у сфері партнерства між молоддю та дорослими. Нарешті, установа чи громада повинні підтримувати молодь та визнавати важливість внеску молоді не лише для своїх ровесників, але і для державних органів влади та суспільства загалом.

Час на рефлексію

1. *Яким чином ваша місцева громада підтримує участь молодих людей?*
2. *Чи може ваш проект або організація покращити ситуацію? Яким чином?*
3. *Чи є участь молоді частиною культури вашої громади чи організації? Як ви можете це довести?*
4. *Яким чином структура та політика вашої організації або громади є дружніми до молоді?*
5. *Яку організаційну підтримку ви маєте для реалізації вашого проекту? Що це означає на практиці? Як це підтримує участь молодих людей у проекті?*
6. *У вашому проекті допомога дорослих обмежується непрямим управлінням проектом ("страхування молодіжного лідерства"), чи дорослі присутні у керівному складі проекту? Якими є наслідки цього (які переваги, які обмеження) для вашого проекту?*
7. *Які навички молоді люди повинні мати для того, щоб брати активну участь у вашому проекті?*
8. *Чи працює у вашій організацій компетентний допоміжний персонал (у штаті, чи на волонтерських засадах) для сприяння залученню молодих людей до вашого проекту? Якщо так, то якими навичками вони володіють?*

Як вже було зазначено, використання всіх п'яти елементів підходу ПЗПМП забезпечує ефективну учать молоді. Якщо молоді буде відмовлено у праві участі, все інше не матиме значення (в тому числі, такі засоби, як простір чи то підтримка, що їм пропонується), адже вони вже не зможуть бути залучені до процесу. З одного боку, володіти правом, але не мати належної підтримки, означає, що таке право не можна використати. Хоча кожен з підходів ПЗПМП в цьому розділі було проаналізовано окремо, усі ці елементи слід розглядати як частину взаємозалежної системи, котра є збалансованою та діє правильно лише тоді, коли усі ці елементи діють належним чином.

32. Хартія пояснює, що гарант – це незалежна особа, або група осіб, яка (-і) відстежуватимуть надання допомоги для участі молодих людей та виступатимуть посередниками між молодими людьми та органами місцевої влади, а також, за потреби, діятимуть у ролі заступника молодих людей перед місцевими та регіональними владами у разі виникнення напруги між ними.

РОЗДІЛ 4

Застосування Хартії на практиці

4.1. Переглянута Хартія як практичний інструмент для різних сторін

У 1-му розділі даного Посібника ми вже обговорювали різні причини та мотивації, що обумовлюють та забезпечують участь молодих людей. Наприкінці розділу ми дійшли висновку, що неможливо створити один єдиний підхід, який би задовольняв потреби всіх охочих, та відповідав би всім ситуаціям та контекстам.

Переглянута Хартія виділяє політику стратегії та принципи, що є необхідними для значимої участі молоді. Хартія також розглядає широкий діапазон проблем, що стосуються життя молодих людей на місцевому та регіональному рівнях в Європі. Хартія націлена на розгляд різних аспектів (географічних, економічних, соціальних, політичних, культурних) Європи та містить не готовий «рецепт», а основні положення діяльності із залучення молоді до громадського життя, які можна застосувати відповідно до потреб та обставин у різних громадах та організаціях. Тому не можна розглядати Хартію як статичний документ, це скоріше набір динамічних пропозицій, які можна використати у певному контексті.

Три частини Хартії містять вказівки щодо того, як учасникам, що є зацікавленими у молодіжній участі, створити для цього належні умови. Ці учасники можуть використовувати Хартію у своїй місцевій ситуації для досягнення більш широкого діапазону цілей. На практиці вони можуть зосереджувати свою увагу на різних пунктах Хартії і необов'язково на всьому документі в цілому.

Час на рефлексію

1. *У вашому розумінні, хто з потенційних груп/учасників може бути зацікавлений у використанні Хартії у якості інструменту, що сприяє участі молоді?*
2. *Чому вони повинні бути зацікавленими у використанні цієї Хартії?*
3. *Який зв'язок у вас з такими групами та організаціями?*
4. *Чи знають вони про існування Хартії? Звідки ви це знаєте?*

Рекомендації, запропоновані Хартією, можуть використовувати різні учасники на місцевому рівні, кожен з них по-своєму. Тим не менш, у даному Посібнику акцент робиться на трьох основних групах,

відповідальних за просування молодіжної участі на місцевому та регіональному рівні, це – молоді люди, молодіжні організації та місцева влада.

Молоді люди

Молоді люди складають значну частину населення в багатьох місцевих громадах, проте що стосується вирішення проблем, то в цьому їх роль та вплив обмежені. Хартія пропонує конкретні ідеї з приводу того, як зміцнити роль молодих людей в процесі ухвалення рішень. З огляду на це, Хартія є важливим інструментом для молодих людей щодо створення більш сприятливих умов для повноцінної участі у суспільному житті. Хартія містить в собі чисельні рекомендації, яких повинні дотримуватися місцеві влади, отже молоді люди можуть використовувати її як унікальний інструмент впливу на місцеві органи влади щодо сприяння участі молоді. Молоді люди можуть відігравати активну роль у поширенні Хартії на місцевому рівні в різних органах влади, школах, клубах тощо. Можливості Хартії варто використовувати лише в тому випадку, коли учасники обізнані щодо неї та знають, як її краще застосувати для своїх місцевих громад.

Молоді люди повинні отримувати підтримку у використанні Хартії та слідування її рекомендаціям. Незважаючи на те, що молоді люди мають мотивацію та потенціал, їм необхідно оволодівати безліччю вмінь, навичок та знань. Без належної підтримки молодим людям було б дуже важко (а часом й зовсім неможливо) залучатися до життя громади.

Організації

Організації необов'язково повинні бути офіційними або зареєстрованими, це також можуть бути і неформальні групи, спеціальні мережі тощо. Деякі організації, що працюють над просуванням участі молоді, можуть приймати в члени молодих людей, але більшість організацій складаються тільки з дорослих. Тим не менше, всі вони можуть відігравати важливу роль у створенні можливостей та сприятливого середовища для залучення молодих людей до громадського життя. Організації можуть використовувати Хартію по-різному. Оскільки вони, найчастіше, є каналом спілкування між молодими людьми та місцевою владою, вони можуть використовувати Хартію, як інструмент впливу на владу і таким чином домагатися врахування інтересів та потреб молоді. Цей спосіб застосування Хартії буває дуже ефективним, особливо на місцевому рівні, де органи влади тісно пов'язані з громадянами та місцевими мережами.

Організації можуть застосовувати принципи Хартії і в щоденній роботі. На практиці це означає ставати більш відкритими для партнерства з молодими людьми та брати до уваги їхні думки. Це не означає, що молоді люди повинні стати менеджерами або членами правління (хоча й це є можливим), суть у тому, щоб організувати партнерство, в якому б ролі, завдання та відповідальність обумовлювалися всіма разом: і дорослими, і молодими людьми.

Місцева влада

Формуючи місцеву політику, керуючи місцевими ресурсами і намагаючись знайти способи поліпшити якість життя членів спільноти, місцева влада відіграє унікальну роль у створенні умов, необхідних для участі молодих людей у громадському житті. Місцева влада також знаходиться найближче до молодих людей, таким чином, на ній лежить відповідальність забезпечення доступу до активного громадянства та демократичної участі на місцевому рівні. Крім того, місцева влада добре поінформована про місцеве середовище, має доступ до місцевих мереж і може різними способами підтримати залучення молодих людей до громадського життя та діяльності.

Хартія пропонує основу для вирішення проблем молоді на місцевому рівні, і не тільки. Хартія може розглядатися як інструмент для створення або поліпшення курсу місцевої молодіжної політики, що сприятиме залученню молодих людей до процесу прийняття рішень щодо різних норм та правил, що впливають на молоде населення громади. Тому заходи, що викладені в Хартії, треба застосовувати

максимально ефективно (в залежності від обставин, ресурсів, минулого досвіду тощо). Місцева влада повинна підтримувати участь молодих людей не лише в управлінні на місцевому рівні, але й в соціальному середовищі – в школах, клубах, організаціях тощо. Заходи, поширювані Хартією, спрямовані на обидва типи молодіжної участі, оскільки вони взаємопов'язані та однаково важливі й корисні всім у громаді.

Як різні сторони можуть використовувати Хартію? – Огляд

Наведена нижче таблиця містить список запитань та відповідей, що можуть спонукати окремі сторони до певних дій та розпочати застосування Хартії у якості інструмента у своїй повсякденній роботі. Цей список не є повним – кожен має обрати ті дії, які стосуються місцевих потреб та конкретної ситуації.

	Якщо ти молода людина	**Якщо ти представник організації**	**Якщо ти представник місцевого органу влади**
Чому варто використовувати Хартію?	– Щоб покращити становище молоді у своїй громаді – Для задоволення потреб молоді – Щоб дізнатися про свої права – Для відкриття доступу до ресурсів – Щоб голос молодих людей почули та врахували – Щоб впливати на життя своєї місцевої громади – Щоб знайти шляхи досягнення конструктивної співпраці з місцевою владою – Для розвитку співпраці між різними сторонами, задля досягнення своїх цілей – Для можливості використовувати власні навички та таланти на користь інших – Щоб зробити свій власний внесок у життя громади – Щоб отримати нові навички та вміння – Для отримання корисного досвіду – Щоб дізнатися, як діє місцева демократія	– Щоб поліпшити становище молоді у своїй громаді – Для задоволення потреб молоді – Для більш ефективного просування інтересів молоді – Щоб розширювати права та можливості молодих людей – Щоб віднайти нові можливості для сприяння участі молоді – Щоб створити більш сприятливе робоче середовище – Для виконання цілей та місії організації – Щоб отримати користь від співпраці з місцевою владою – Для розвитку взаємодії між різними сторонами задля досягнення цілей – Для отримання корисного досвіду	– Щоб поліпшити становище молоді у своїй громаді – Щоб з'ясувати і задовольнити потреби молодих людей – Щоб визнати і оцінити роль молоді – Щоб мати можливість приймати більше обґрунтованих рішень – Щоб набути більшого представництва – Щоб створити простір для молодих людей задля загальної користі – Щоб створити простір для впровадження демократії на практиці – Щоб знайти інші способи співпраці з молодими людьми та організаціями – Для отримання вигоди від співпраці з молодими людьми та організаціями – Для розвитку місцевої молодіжної політики – Щоб поліпшити ваш публічний імідж

Як можна застосовувати Хартію?	– Віднайти сфери, у яких ви могли би брати участь на місцевому рівні – Формулювати потреби молодих людей у своїй місцевій громаді, беручи за основу Хартію – Інформувати представників місцевих громад про існування та зміст Хартії – Поширювати доступно викладену для молоді версію Хартії у школах, клубах, молодіжних організаціях – Сприяти представництву місцевих представників у Конгресі місцевих та регіональних влад Ради Європи з метою поширення Хартії та її ефективних практик – Лобіювати молодіжні організації та місцеві влади щодо виконання рекомендацій Хартії – Використовувати Хартію для лобіювання молодіжної політики перед місцевими органами влади – Використовувати Хартію у якості "паспорта" для забезпечення Вашої участі у проектах та ініціативах – Для проведення досліджень щодо аналізу ситуації у молодіжній сфері на місцевому рівні – Впроваджувати проекти щодо молодіжної участі, що базуються на підході ПЗПМП	– Визначати потреби молодих людей у громаді у сферах, визначених Хартією – Повідомляти місцеві органи влади про існування та зміст Хартії – Лобіювати перед місцевими органами влади впровадження рекомендацій Хартії – Виробляти власну позицію щодо місцевих проблем – Впливати на місцеву молодіжну політику – Розповсюджувати Хартію та її ефективні методи серед зацікавлених сторін – Налагоджувати партнерство з організаціями, що мають аналогічні інтереси і в подальшому – досягати своїх цілей через лобіювання національних представників до Комітету місцевих та регіональних влад Ради Європи – Включати принципи, викладені у Хартії, до різних сфер своєї діяльності, задач, цілей, пріоритетів та політики – Залучати молодих людей до процесів прийняття рішень – Впроваджувати проекти щодо молодіжної участі, що базуються на підході ПЗПМП – Використовувати Хартію як навчальний інструмент щодо участі молоді	– Провести необхідні дослідження щодо стану молодих людей на місцевому рівні, з метою визначення кола проблем, на які варто звернути увагу – Розвивати послуги, що відповідають та задовольняють потреби молодих людей – Дотримуватися принципів, наведених у Хартії – Використовувати Хартію у якості орієнтиру при розвитку крос-секторної місцевої молодіжної політики – Включати цінності та принципи, викладені у Хартії, до різних сфер діяльності – Залучати молодих людей до процесів прийняття рішень, що торкаються їх життя (використовуючи, до прикладу, систему співуправління) – Підтримувати різні форми участі молоді – Створювати консультативні органи для опрацювання проблем, що безпосередньо пов'язані з молоддю – Вибудовувати місцеві системи та створювати структури для забезпечення участі – Здійснювати моніторинг участі на місцевому рівні

Які вигоди та переваги від застосування Хартії?	– Відчуваєш приналежність до місцевої громади – Є більшою частиною місцевого населення – Дуже добре володієш ситуацією на місцевому рівні – Маєш мотивацію для покращення становища молоді – Відкритий до співробітництва та навчання – Готовий експериментувати – Наявність потенціалу та талантів, що використовуватимуться на благо громади	– Досвід у спільній діяльності – Організація стає каналом для активної участі молодих людей – Організація стає частиною місцевого контексту – Добре оволодіння ситуацією на в громаді – Можливість час від часу бути посередником між молодими людьми та місцевими органами влади – Організація є частиною місцевої мережі – Наявність доступу до ресурсів – Наявність інформації щодо того, де можна отримати додаткові ресурси	– Бути ближчими до молодих людей – Оволодіння ситуацією в громаді (політичною, соціальною, економічною тощо) – Поінформованість про місцеві мережі та ініціативи, можливість бути їх частиною – Наявність доступу до ресурсів – Наявність інформації щодо того, де можна отримати додаткові ресурси – Реальний вплив і легітимізація при запровадженні місцевих норм – Наявність можливостей для прийняття рішень щодо впливу на ситуацію

Що необхідно для найбільш ефективного застосування Хартії?	– Знати про те, що Хартія існує та який її правовий статус – Розвивати знання, навички та компетентності, необхідні для участі на місцевому рівні – Розвивати навички та компетентності необхідні для того, щоб працювати з іншими віковими групами – Отримувати навички для ефективного лобіювання та захисту – Отримувати знання щодо принципів місцевої демократії – Розуміти процес прийняття рішень та сфери відповідальності різних сторін – Знати, як використовувати Хартію – Пройти навчання щодо того, як застосовувати Хартію – Отримувати моральну та практичну підтримку від різних сторін – Мати позитивне ставлення до роботи з дорослими, а також з місцевими органами влади – Розвивати стратегії отримання доступу до різних ресурсів – Бути впевненим у собі	– Знати про те, що Хартія існує та який її правовий статус – Віднаходити та розвивати нові, дружні до молоді, шляхи роботи – Мати у наявності відповідну довгострокову політику у громаді – Мати позитивне ставлення до місцевих органів влади – Розвивати навички та компетентності, необхідні для сприяння участі на місцевому рівні – Розвивати навички та компетентності, необхідні для роботи з молодими людьми – Розвивати навички та компетентності, необхідні для роботи з місцевими органами влади – Пройти навчання щодо того, як застосовувати Хартію – Дізнаватися про приклади використання використовується Хартії у інших громадах чи регіонах – Розробляти стратегії щодо отримання доступу до різних ресурсів	– Знати про те, що Хартія існує та який її правовий статус – Мати політичну волю для прийняття довгострокових зобов'язань у сфері роботи з молоддю – Знати про важливість участі молоді – Мати позитивне ставлення до молодих людей та їх здібностей – Віднаходити та розвивати нові, дружні до молоді, шляхи роботи – Розвивати навички та компетентності, необхідні для роботи з молодими людьми – Пройти навчання щодо того, як застосовувати Хартію – Дізнаватися про приклади того, як використовується Хартія в інших громадах чи регіонах – Мати бажання ділитися владою у процесі прийняття рішень у певних сферах – Мати у наявності різні ресурси – Мати у наявності відповідну довгострокову політику у громаді – Визнати роботу над питанням участі молоді як виклик

Задля використання Хартії у найбільш ефективний спосіб, всі групи та ключові сторони повинні володіти певними навичками, знаннями, вміннями та мати відповідне ставлення, що було наведено вище. Це все приклади, завдяки яким групи та ключові сторони можуть визначити, які саме навички їм потрібно опанувати для того, щоб мати можливість найбільш ефективно застосовувати положення Хартії.

Час на рефлексію

1. *Які переваги ви вбачаєте від використання Хартії у вашій громаді чи організації?*
2. *Які заходи чи ідеї, наведені у таблиці вище, можуть бути застосовані у вашому місцевому середовищі?*

4.2. Як використовувати Хартію на практиці?

а. Шестиступенева модель

Хартія – динамічний інструмент, що може по-різному використовуватися залежно від середовища. Запропонувати одну універсальну модель, що працювала б у кожному місті, кожній області, країні, частині Європи неможливо, тому роль місцевих органів влади, організацій, молодих людей та інших сторін, зацікавлених в участі молоді на місцевому рівні, полягає у визначенні можливих шляхів використання Хартії відповідно до контексту та в залежності від місцевих потреб, ситуації, ресурсів тощо.

Але є модель, що може допомогти визначити заходи, необхідні для виконання рекомендацій Хартії на місцевому рівні. Ця модель складається з шести кроків. В ідеалі її мають використовувати місцеві органи влади, організації, молоді люди, що працюють над питанням молодіжної участі. Діяльність треба організувати так, щоб виникли необхідні умови для молоді, які дозволять їй відігравати активну роль, самостійно приймати рішення та залучатися до застосування заключної стратегії.

Покрокова модель, наведена нижче, може застосовуватися в будь-якій громаді країн Європи, але для цього потрібна спеціальна підготовка. Необхідно:

- визначити, хто повинен брати участь у цій моделі;
- визначити мотиви та наміри учасників моделі;
- надати інформацію про час, місце та учасників, з якими застосовуватиметься ця модель;
- зрозуміти важливість молодіжної участі, її переваги та обмеження;
- розвинути навички учасників з соціального аналізу, планування, комунікації, прийняття рішення тощо;
- встановити партнерство, в якому кожен обізнаний про свою роль та усвідомлює свій можливий внесок;
- забезпечити необхідними ресурсами - часом, місцем для зборів, можливо фінансовими ресурсами (до прикладу, компенсація витрат на проїзд учасників).

Крок 1. Якою є ситуація з молоддю у вашому регіоні/області/місті/селі?

Люди добре володіють ситуацією, що відбувається в їх громаді або середовищі, вони знають, що представляє собою процес залучення молодих людей до громадського життя, які чинники впливають на нього. Але у кожного з цих учасників існує своє власне бачення ситуації, і воно залежить від оточення, цілей, мотивів, досвіду тощо. Тому необхідно обмінятися думками щодо того, якою насправді є ситуація в місті чи селі. Часто сприйняття ситуації може істотно відрізнятися, тому ця стадія вимагає часу та спеціальних інструментів (наприклад, методів та методики, що використовуються для соціального аналізу) або навіть зовнішньої експертизи, щоб учасники могли краще зрозуміти думки інших та перейти до наступної стадії. Аналіз ситуації може бути зроблений за допомогою лише спостережень, але іноді виникає необхідність запросити для дослідження людину або групу ззовні.

Крок 2. Які існують можливості у молодих людей, з якими проблемами та перешкодами вони стикаються?

Аналіз ситуації молодих людей у своєму місцевому середовищі необхідний для того, щоб визначити їх проблеми. Ці проблеми можуть бути безпосередньо пов'язані з участю молоді (до прикладу, обмежені можливості участі в культурних заходах, брак ресурсів), але на участь молоді впливає також ряд інших чинників, що не мають прямого зв'язку із участю, це, наприклад, скорочення місцевого бюджету (це також може перешкодити участі).

Крок 3. Якими мають бути пріоритети?

Перед молодими людьми стоїть багато перешкод та проблем, і вирішити їх усіх відразу неможливо, тому в короткостроковій перспективі місцеві учасники політичного процесу повинні обрати пріоритетні проблеми, що потребують негайного вирішення. У довгостроковій перспективі можна вирішувати інші проблеми, але в найближчій перспективі необхідно зосередити увагу на невеликому обсязі проблем (особливо, якщо доступні ресурси обмежені). Вибір пріоритетів може бути трудомістким процесом, оскільки різні сторони можуть мати різне уявлення про те, яку проблему треба вирішувати першою та чому, тому задля полегшення визначення пріоритетів потрібно серйозно підходити до аналізу ситуації.

Крок 4. Що пропонує Хартія?

Коли пріоритетні проблеми обрані, настає час визначити, які заходи та засоби потрібні для їх вирішення. Їх можна знайти в різних частинах документа. Важливо аналізувати не тільки політику по секторах, а й рекомендації щодо інструментів та інституційної участі.

Крок 5. Як пріоритети співвідносяться з положеннями Хартії?

На даному етапі учасники повинні визначити, яким чином Хартія вирішує пріоритетні завдання, зазначені у Кроці 3. Хоча Хартія й охоплює широке коло проблем, що стосуються залучення молоді до громадського життя, є ймовірність, що пріоритетні проблеми, згадані в пункті 3, розкриті не повністю. У такому випадку учасникам слід шукати інші інструменти, які вони могли б отримати від різних організацій та установ, що діють на регіональному, національному та міжнародному рівнях.

Час на рефлексію

1. *Які саме проблеми, що підіймаються молодими людьми вашої громади, повинні бути вирішеними першочергово?*
2. *Чому?*
3. *Які заходи запропоновані Хартією щодо вирішення проблем, про які ви згадали?*
4. *Яких принципів Хартії слід дотримуватися при здійсненні рекомендацій?*

Порада: відповіді на ці запитання повинні надати різні учасники, і лише потім відповіді порівнюються та обговорюються. Таким чином, вам буде легше побачити та зрозуміти подібності та відмінності у сприйняттях, поглядах, думках.

Примітка:

Важливо згадати, що на цьому етапі можливий й інший підхід, а саме – спочатку ознайомитися з Хартією та вирішити, які сфери, виокремлені в документі, мають першочергове значення у вашому контексті. Тоді послідовність кроків змінюється: крок 1 – ознайомитися з Хартією, крок 2 – аналіз місцевої ситуації щодо різних сфер участі, розглянутих Хартією, Крок 3 – визначення основних проблем, Крок 4 – формулювання пріоритетних завдань та Крок 5 – співвідношення пріоритетних завдань з певними рекомендаціями та заходами, запропонованими Хартією.

Крок 6. Яким чином планувати наступні кроки з застосування Хартії?

Це остання стадія шестиступеневої моделі і, одночасно, – перший крок у процесі застосування Хартії на місцевому рівні. Коли всім стає зрозуміло, що саме Хартія рекомендує здійснювати у певній сфері, учасники повинні обговорити, як вони можуть застосувати ці заходи на місцевому рівні та скласти план, в якому буде вказано, що необхідно зробити, де, як, з ким та за допомогою яких ресурсів. Хартія надає місцевим учасникам можливість самим визначати, як організовувати роботу та досягати цілей, щоб вони могли запропонувати кращі рішення для кожної громади чи регіону.

b. Підхід ПЗПМП

Хартію можна застосовувати не лише на рівні місцевої політики або прийняття рішення, але також в межах установ або організацій, в рамках молодіжних проектів, адже це допомагає поширювати цінності й принципи, що сприяють ефективній участі. Інструмент – підхід ПЗПМП, що допомагає визначити правильні умови для участі молоді, було докладно описано у Розділі 3 цього Посібника. Цей підхід забезпечує побудову структури, що дозволяє дізнатися, чи мають молоді люди право, засоби, простір, можливості та підтримку всередині своїх громад, організацій або проектів. Перераховані елементи необхідні для ефективної участі молоді.

c. Підхід до планування молодіжних проектів, заснований на участі

Дотримання принципів Хартії в процесі управління проектом – ще один варіант використання Хартії на практиці. В Розділі 5 даного Посібника докладно розглядається, яким чином організовувати та впроваджувати молодіжні проекти, які передбачають ефективну участь молоді.

РОЗДІЛ 5

Проекти участі молоді

5.1. Управління проектами участі молоді

Один із ключових моментів участі молоді полягає у тому, що молодіжні проекти[33] організовуються для молоді, з молоддю та самою молоддю. Іноді це перша можливість для молодої людини взяти участь у чомусь, що приносить користь не лише йому/їй, а значно ширшому колу людей чи громаді. Молодіжні проекти можуть бути дуже важливим кроком для молодих людей, адже саме за допомогою них можна реально відчути власну причетність.

Час на рефлексію

1. *Чи ви залучені до якогось проекту? В якій якості?*
2. *Чи створено ваш проект саме ДЛЯ молодих людей?*
3. *Чи створено ваш проект З молодими людьми?*
4. *Чи створено ваш проект САМИМИ молодими людьми?*
5. *Які наслідки того, що проект створено ДЛЯ молодих людей, З молодими людьми та САМИМИ молодими людьми?*

Проекти участі

Аспекти участі молоді у молодіжному проекті

Молодіжні проекти є чудовою можливістю підвищити рівень участі молодих людей на різних рівнях, особливо на місцевому. Наведений малюнок демонструє яким чином залучення молоді може бути безпосередньо пов'язане з метою та/чи завданнями проекту, але також це може

33. Див. визначення терміну «проект» у: "Project management T-kit", Council of Europe and European Commission, November 2000, pp. 27-29. Посилання доступно за адресою: http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/t-kit-3-project-management

бути стратегією чи методологією, що свідомо обирається з метою досягнення мети проекту. В ідеалі, щоб проект по-справжньому забезпечував участь молоді, необхідне поєднання цих двох аспектів.

Участь молоді, як мета та/чи завдання проекту

Молодіжні проекти охоплюють широке коло питань або проблем, безпосередньо чи опосередковано пов'язаних з участю та спрямованих на досягнення можливості для молоді мати більший вплив на прийняття рішень чи дії, що впливають на їх життя. Проекти можуть зосередитись, до прикладу, на питаннях розширення прав та можливостей участі молодих людей (через розвинення навичок, розуміння, надання інформації чи засобів тощо). Проекти також можуть бути зосереджені на питаннях подолання перешкод для участі молоді, на сприяння створенню схем для участі чи інфраструктури, на побудову партнерства між дорослими та молоддю. Та залишається відкритим питання, в якій мірі проекти, мета яких зосереджена виключно на захопленнях молоді (як, до прикладу, гра у комп'ютерні ігри, колекціонування різних речей), можуть розглядатися як проекти, що заохочують молодь до активної участі у житті суспільства.

Участь молоді як методологія проекту

Навчальний посібник «Project management T-kit» *(Інструменти проектного менеджменту)*, що є доступним на порталі Ради Європи, дає визначення методології проекту як «соціальному, навчальному та організаційному процесу, за допомогою якого завдання вирішуються послідовно. При цьому, різні заходи повинні бути підпорядковані досягненню завдань[34]. Поняття методології можна визначати і як підхід, що скеровує етапи підготовки та виконання проекту. Вибір підходу участі для заходу передбачає розуміння ЧОМУ, ЯК, З КИМ та ДЛЯ КОГО виконується проект. На практиці це означає, що всі учасники проекту мають реально вливати на всі його елементи, а також передбачає для молоді рівноправне з дорослими право власності на проект, або ж повноваження щодо прийняття рішень на різних етапах проекту.

Час на рефлексію:

1. *Яким чином у вашому проекті присутній аспект участі молоді як завдання?*
2. *Яким чином у вашому проекті присутній аспект участі молоді як методологія?*
3. *Чи можуть проекти, що зосереджують свою увагу виключно на захопленнях молодих людей (наприклад, гра у комп'ютерні ігри, колекціонування різних речей тощо) розглядатися як такі, що сприяють ефективній участі молоді? Якою є ваша думка?*

Цінності проектів участі

Проекти участі молоді не позбавлені значення та цінностей. Організатори проекту та всі учасники повинні розуміти, чого вони потребують, та що вони повинні забезпечити для досягнення ефективної участі молодих людей. Нижче наведено перелік цінностей, що мають бути присутніми у проектах участі:

- взаємна повага: визнання того, що інші люди (молоді та дорослі) мають право на інші точки зору та погляди;
- розуміння культурного розмаїття: пошук конструктивних способів порозуміння з відмінностями, що випливають з відмінностей походження;
- сприяння негативному ставленню до расизму та боротьбі з усіма його проявами, крайніми ідеологіями та ксенофобією з метою забезпечення внеску молоді до створення більш толерантного та мирного суспільства;

34. Там само, стр. 56

- співпраця: налагодження спільної роботи, співпраці між різними сторонами, зацікавленими в участі молоді для досягнення загальних цілей та надання взаємодопомоги;
- відповідальність: всі сторони мають нести відповідальність за співпрацю та досягнуті результати;
- незалежність молодих людей: молоді люди повинні мати певну автономію в рамках проекту;
- забезпечення включення до роботи груп, що мають більше перешкод для участі у суспільному житті через своє походження, обмежені можливості чи інші проблеми;
- гендерна рівність: необхідність надання та забезпечення рівного доступу до участі як для чоловіків, так і для жінок;
- визнання ролі неформальної освіти як допоміжного інструменту для участі молодих людей;
- визнання підходу, заснованого на правах людини;
- антидискримінаційний підхід.

Підхід участі у проектному менеджменті

Проектний менеджмент можна описати як процес, що включає в себе ініціювання, планування, реалізацію, оцінювання та закриття проекту. Коли організатори проекту обирають його методологією підхід участі, це означає, що молоді люди залучені до різних етапів управління проектом, що вони мають повноваження впливати на процес прийняття рішень та управління проектом і їм надано можливість висловлювати свої думки та точки зору. За погодженням організаторів проекту та молодих людей, останні можуть залучатися до управління проектом у різні способи та у різних ролях.

Час на рефлексію

1. *Які цінності присутні у вашому проекті?*
2. *Хто їх визначив?*
3. *Чи візуалізовані цінності проекту для його учасників та громадськості і яким чином?*
4. *Чи можете ви назвати інші цінності, що не були зазначені у переліку розділу, але мають для вас значення?*

5.2. Покрокове планування та управління молодіжними проектами

Існує велика кількість моделей, що ілюструють чи структурують процес підготовки, управління та оцінювання проекту. Обрання найбільш прийнятної моделі покладається на плечі керівника проекту чи команди управління проектом і залежить від місцевої ситуації та наявних ресурсів. Модель, що останнім часом найбільш часто використовується у молодіжній роботі, наводиться на сторінках вже згаданого посібника «Project management T-kit» (Інструментарій проектного менеджменту)[35]. Тому, саме цю модель буде використано у якості відправної точки для подальших рефлексій.

Ваше завдання:

1. *Ознайомитися з посібником «Project management T-kit» (Інструментарій проектного менеджменту).*

Зокрема, прочитати Розділ 3 «Проект: крок за кроком»[37].

2. *Подумати щодо проекту, над яким ви б хотіли працювати.*

35. Там само, стр. 43

Крок 1 – Знайомство з місцевою громадою та ситуацією

Молодіжний проект впроваджується в певній громаді і його метою є досягнення конкретних результатів та видимих змін на місцевому рівні. Перед початком будь-якого проекту необхідно більше дізнатися про загальну ситуацію та основні проблеми молодих людей у громаді. Наявна інформація про потенційні можливості та проблеми місцевого населення допоможе вам в оцінці потреб місцевої молоді та всього населення. [36]

Час на рефлексію (стосується кроку 1)

1. *Яким є стан молоді у вашій громаді (її відсоток від загальної кількості населення, загальні дані, фінансова ситуація, навчання у школі, дозвілля молоді тощо)?*
2. *Яка молодіжна політика існує у вашій громаді та як вона реалізується?*
3. *Які можливості для участі молодих людей у житті суспільства є у вашій громаді?*
4. *Які молодіжні проекти чи ініціативи відбуваються у вашій громаді на даний момент? Ким вони здійснюються?*
5. *Яким є ваш зв'язок з молоддю громади (ви – молодіжний лідер, соціальний працівник, особа, відповідальна за питання молоді в місцевому органі влади тощо)?*

Крок 2.а – Аналіз потреб

Виникнення молодіжних проектів має різні підстави, але здебільшого вони мали б ґрунтуватися на потребах молодих людей та потребах місцевої спільноти в цілому. Недостатньо просто забажати щось організувати, якщо проект справді несе реальні зміни, то він повинен орієнтуватися на вирішення конкретних проблем чи подолання браку досвіду на місцевому рівні. Натомість завдання керівника проекту полягає у виявленні наявних проблем у громаді та визначення, які з них повинні бути вирішені в рамках проекту. Отже, для того, щоб визначити місцеві потреби, необхідно пройти через етап "Аналізу потреб", що "включає в себе соціальні, політичні та економічні умови в регіоні, де реалізується проект, і роблять проект необхідним"[37]. Іноді організатори проекту недооцінюють або навіть нехтують кроком аналізу, але насправді він є одним із найважливіших у всьому процесі підготовки проекту, оскільки визначає ціль проекту. Існує багато методів та прийомів, за допомогою яких можна визначити місцеві потреби, як от: спостереження, інтерв'ю, опитування, фокус-групи, сценарний аналіз тощо. Завдання організатора проекту полягає в обранні найбільш дієвого методу, що найбільш відповідає ситуації та залежить від потреб, наявних ресурсів та експертних знань. У ситуації з молодіжними проектами місцевого рівня, де наявні ресурси зазвичай дуже обмежені, організатори проекту часто використовують найпростіші методи аналізу місцевих потреб, та в більшості випадків цього більш ніж достатньо.

36. Доступно також російською мовою за посиланням: http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/publications/T-kits/3/Tkit_3_RUS

37. Там само, стр. 46

Час на рефлексію (стосується кроку 2.а)

1. *Якими є головні проблеми, з якими стикаються молоді люди у вашій громаді, особливо у сфері участі молоді у суспільному житті на місцевому рівні? Що їх спричиняє?*
2. *Як ви дізналися про наявні проблеми? Яким джерелом інформації ви користуєтесь?*
3. *Що вже було зроблено на місцевому рівні у напрямку посилення участі молоді у суспільному житті? Якими є результати?*
4. *Чи бажає молодь чогось більшого щодо посилення своєї участі у суспільному житті на місцевому рівні?*
5. *Наскільки ваша місцева громада зацікавлена у підтримці таких прагнень молоді?*
6. *На які саме наявні у вашій громаді проблеми, що торкаються молодих людей, спрямована мета проекту?*
7. *Чому ваш проект є важливим для молодих людей всієї громади?*

Крок 2.б – Інституційний аналіз

Молодіжний проект здебільшого розробляється та впроваджується групами, організаціями чи закладами, що пов'язані одне з одним молодіжною роботою. Проекти повинні спрямовуватися на вирішення місцевих проблем та робити свій внесок у соціальні зміни, а окрім цього – відповідати інтересам організації, що його впроваджує, її цінностям та пріоритетам. Започаткування проекту в рамках структури певної організації принесе достатньо вигоди, як, наприклад, використання наявного у такої організації досвіду, можливостей, інфраструктури та інших ресурсів, але може призвести до певних труднощів. Саме тому перед початком проекту, варто поставити ряд запитань, що можуть допомогти з'ясувати наскільки проект та інтереси організації співвідносяться. Такий процес називається «інституційним аналізом».

Час на рефлексію (стосується кроку 2.б)

1. *Який зв'язок між молодими людьми та організацією, що впроваджує проект?*
2. *Чи є участь молоді важливою цінністю для цієї організації? Звідки ви про це знаєте?*
3. *Яким чином молоді люди можуть бути залучені до роботи в цій організації (в яких ще сферах, окрім запропонованого проекту)?*
4. *Якою буде роль організації в цьому проекті?*
5. *Які переваги та ризики у впровадженні вашого проекту для цієї організації ви передбачаєте?*

Крок 2.в – Особиста мотивація

Під час планування молодіжного проекту кожен має свої власні мотивації. Як вже було зазначено, найбільш вагома мотивація пов'язана із необхідністю вирішення певних місцевих потреб молодих людей, але мотивація кожної окремої особи, що залучена до реалізації проекту, відіграє не менш вагому роль. Організатори проекту мають величезний вплив на різні аспекти його реалізації.

Час на рефлексію (стосується кроку 2.в)

1. *Чому участь молоді є важливою для вас особисто?*
2. *Як ви особисто зацікавлені в організації цього проекту? На вашу думку, що ви здобудете?*
3. *Чи ваша власна мотивація співпадає з мотивацією вашої організації?*
4. *Яким є ваш досвід та компетентність у сфері участі молоді?*

Крок 3 – Визначення мети

Попередні кроки роз'яснювали ситуацію, що виникає у місцевій громаді та чому проект необхідно реалізувати в тій чи іншій конкретній ситуації. Наступним кроком є визначення мети проекту та чого він має досягнути, особливо з огляду на довгострокову перспективу. Зазвичай мета проекту – це ідеальна ситуація, в якій проект досягає всього запланованого, а заплановані соціальні зміни стають реальністю. Часто у проекті мета носить доволі загальний характер, так що в кінці проекту доволі важко, а інколи й неможливо, оцінити, в якій мірі її було досягнуто. Тим не менш, саме мета дає уявлення про напрямок роботи проекту. Деякі керівники проекту кажуть, що добре прописана мета проекту є схожою на дуже стисле резюме проекту, адже вона виділяє найбільш важливі аспекти проекту. Мета є незмінним елементом проекту, якщо мету змінено, це означає, що створено інший, новий проект. Звичайно, що у проект можна ввести зміни, втім завдання та конкретні методи повинні залишатися.

Час на рефлексію (стосується кроку 3)

1. *На які зміни у сфері участі молоді вашої місцевої громади спрямовано мету вашого проекту?*
2. *Хто повинен бути залучений до проекту (які сторони)?*
3. *Хто отримає користь від реалізації вашого проекту та яким чином?*
4. *Якою є географія вашого проекту?*
5. *Необов'язкове запитання: як ви збираєтесь реалізовувати ваш проект? (Це запитання стосується методології, а не заходів чи методів.)*

Крок 4 – Формулювання завдань

Не завжди можливо оцінити, наскільки мету проекту було досягнуто, адже, як вже згадувалось вище, мета проекту майже завжди залишається доволі загальною та невимірюваною. Для оцінювання рівня виконання проекту потрібно сформулювати більш конкретні задачі чи завдання. Вони скерують організаторів проекту та виконавців на те, що їм необхідно зробити для якнайшвидшого досягнення запланованих соціальних змін. Завдання мають бути максимально конкретними (щоб всі учасники проекту розуміли свої задачі та кроки) та вимірюваними (щоб можна було перевірити, чи виконана дія, чи ні). Існує ряд методик, за допомогою яких можна формулювати справді «якісні» завдання. Один з найпоширеніших та дієвих способів – це постановка «розумних» (в перекладі з англ. «smart») цілей, тобто постановка цілей з використанням SMART критеріїв[38]. Завдання відповідають критеріям SMART, якщо вони:

- Конкретні: вони в точності зазначають, що саме слід досягти чи зробити;
- Вимірні: можна перевірити, чи їх було виконано та на скільки;
- Досяжні: коли від виконання проекту не вимагається неможливе;
- Реалістичні: їх можна досягнути в контексті існуючої ситуації та з використанням наявних ресурсів;
- Визначені у часі: чітко визначені терміни виконання завдань.

38. Абревіатура "SMART" складається з перших літер слів англійською мовою, що, власне, визначають метод: Specific, Measurable, Achievable, Realistic, Timed

Час на рефлексію (стосується кроку 4)

1. *Що конкретно буде зроблено для того, щоб проект відповідав реальним потребам тих молодих людей, на яких спрямовано його дію?*
2. *Наскільки реалістичними є завдання проекту?*
3. *Як та коли ви зможете перевірити, чи заплановані дії вже відбулися чи ні?*
4. *Яким чином ці дії співвідносяться із загальною метою проекту?*
5. *Яким чином молоді люди користуються своїм правом відігравати активну роль у вашому проекті? Яку можливість ви їм надаєте для цього.*

Крок 5 – обираємо методологію

У даному розділі вже згадувалося, що таке проектна методологія та її важливість при організації проекту участі. Але не варто плутати «методологію» з «методом»: методи – це конкретні інструменти чи шляхи виконання завдань (такі, як деякі види заходів чи вправ). Коли ми плануємо методологію проекту участі, необхідно переконатися що:

- молоді люди володіють правом власності на проект;
- молоді люди розуміють, про що проект та що він має на меті вирішити;
- молоді люди можуть впливати на різні елементи проекту;
- молоді люди мають відповідальність всередині проекту;
- молоді люди мають значимі завдання для виконання;
- молоді люди мають простір для висловлення свої поглядів та думок щодо проекту;
- молоді люди мають можливість набувати знань, необхідних для участі у проекті;
- молоді люди розглядаються як партнери у проекті, а не як об'єкти чи проблеми;
- типи заходів, що проводяться в рамках проекту, відповідають інтересам молодих людей.

Час на рефлексію (стосується кроку 5)

1. *Як ви опишете методологію вашого проекту?*
2. *У якій мірі ця методологія сприяє створенню простору для конструктивної участі молодих людей?*
3. *Яким є ваш досвід у роботі з методологією, сфокусованою на участь молоді?*
4. *Чи маєте ви потребу у розвитку спеціальних навичок чи компетенцій для більш ефективної роботи з такою методологією? Яких саме?*
5. *Де ви можете отримати необхідну підтримку для отримання таких навичок та компетенцій?*

Крок 6 – планування діяльності

У процесі підготовки проекту настає момент, коли має бути сформований план всієї діяльності, що має відбутися в рамках проекту. На цій сходинці буде корисно підготувати список всіх завдань для кожного напрямку діяльності, так щоб всі зацікавлені у проекті кола розуміли об'єм необхідної до виконання роботи. Це допоможе вам реально оцінити час на виконання роботи та інші потрібні ресурси (до прикладу, фінансові). Інколи ту частину, яку займає у проекті діяльність порівнюють, з айсбергом, адже лише вона є видимою для громадськості. Весь процес планування проекту є значно глибшим та включає в себе багато завдань та кроків, видимих лише для людей, безпосередньо залучених до проекту.

Айсберг проекту

Час на рефлексію (стосується кроку 6)

1. *Опишіть діяльність в рамках вашого проекту.*
2. *Коли, де та з ким здійснюватиметься ця діяльність? Чи все сплановано так, щоб забезпечити ефективну участь молодих людей?*
3. *Хто повинен відповідати за здійснення конкретної діяльності (заходів)?*
4. *Як всі види діяльності є взаємопов'язаними між собою?*
5. *Яким чином діяльність пов'язана із завданням вашого проекту?*
6. *Чи всі завдання пов'язані із діяльністю вашого проекту?*
7. *Чи є ваш план діяльності досяжним та реалістичним? Чому ви так думаєте?*

Крок 7 – Реалізація проекту

Як тільки завершується етап планування, проект переходить на іншу стадію - досягнення запланованих результатів. Цей етап називається реалізацією проекту. Говорячи про «реалізацію заходів» ми маємо на увазі не лише управління проектом, але й виконання різних завдань, необхідних для підготовки різного типу заходів та їх повного виконання. Такі завдання включають в себе:

- управління діяльністю осіб, що залучені до реалізації проекту, та забезпечення ефективного використання їх здібностей та вмінь;
- заохочення молоді до відповідальності та виконання завдань у проекті;
- управління іншими наявними ресурсами (фінансовими, інфраструктурними, виробничими, управління часом тощо);
- прийняття щоденних рішень, пов'язаних з різними аспектами виконання проекту;
- реалізація проекту згідно визначеного плану;
- регулярне оцінювання різних аспектів проекту;
- забезпечення ефективної співпраці з молодими людьми та серед них;
- за потреби, корегування проектної діяльності у відповідності до нових обставин;
- урегулювання непередбачуваних складнощів у роботі, що раптово виникли через обставини непереборної сили та не можуть контролюватися керівником проекту.

Час на рефлексію (стосується кроку 7)

1. *Кого буде визначено відповідальним за реалізацію всього проекту?*
2. *Якими є ролі у проекті різних учасників, залучених до його реалізації (до прикладу, залучених до проекту молодих людей)? Чи є зрозумілими для них їх завдання та очікування від виконання ними роботи?*
3. *Чи володіють залучені учасники необхідними компетенціями та навичками, необхідними для реалізації проекту? Якої підтримки вони потребують та яким чином можна забезпечити надання цієї підтримки?*
4. *Які ресурси необхідні для реалізації проекту?*
5. *Де можна знайти такі ресурси?*

Крок 8 – Оцінювання

Перед завершенням проекту необхідно провести його оцінювання. Це робиться з декількох причин: для з'ясування рівня виконання завдань, визначених проектом, оцінювання процесу виконання робіт за проектом та для підготовки рекомендацій для проведення подібних ініціатив у майбутньому. Оцінювання часто сприймається негативно, у якості визначення переліку речей, що не спрацювали, або не були виконані у проекті. Саме тому до планування цього етапу слід підходити дуже ретельно, щоб забезпечити кваліфіковане оцінювання речей, що підкреслює досягнення у проекті та визначає його слабкі сторони. Молодь повинна бути активним учасником процесу оцінювання та забезпечити, таким чином, виконання підходу участі молодих людей до процесу оцінювання проекту.

Оцінювання участі повинно базуватися на наступних принципах:

- процес оцінювання створює простір визнання відповідальності для молоді за виконанні у проекті завдання;
- молоді люди усвідомлюють свою роль у процесі оцінювання;
- молоді люди розуміють, що означає процес оцінювання;
- процес оцінювання сплановано разом з молоддю;
- молоді люди мають необхідну підтримку для можливості брати ефективну участь у процесі оцінювання;
- думки та погляди молоді рівнозначні за цінністю з думками та поглядами дорослих;
- оцінювання є корисним для молодих людей;
- процес оцінювання торкається теперішнього, минулого та майбутнього проекту.

Час на рефлексію (стосується кроку 8)

1. *Яка мета оцінювання вашого проекту?*
2. *Які аспекти та виміри проекту ви плануєте оцінити?*
3. *Яким чином ви збираєтесь це зробити? Чи плануєте ви застосувати якісь особливі технології чи методи оцінювання?*
4. *Наскільки молоді люди залучені до участі у процесі планування оцінювання?*
5. *Якою є роль молодих людей у процесі оцінювання? Чи погоджувалась/ обговорювалась така роль заздалегідь з молоддю?*
6. *Які існують потреби у молодих людей щодо оцінки компетенцій, та як ви збираєтеся задовольнити ці потреби?*
7. *Який ви маєте досвід та спеціальні знання у сфері проведення оцінювання участі?*

Крок 9 – Післядія

Молодіжний проект створюється з метою внесення позитивних змін у ситуацію на місцях, тож щойно проект успішно завершується, мешканці місцевої громади та/чи молоді люди можуть чітко побачити/відчути зрушення чи зміни у житті місцевої громади. В ідеалі це означає, що результати проекту будуть ще довго відчутні у суспільстві.

Час на рефлексію (стосується кроку 9)

1. Як ви намагатиметесь забезпечити тривалу результативність Вашого проекту?

2. Хто повинен бути залученим до післядії проекту та яким чином Ви зможете забезпечити таку участь?

3. Яку роль відіграватимуть молоді люди у забезпеченні підтримки результатів Вашого проекту

5.3. Критерії якості для проектів участі

З огляду на те, що ситуація у різних частинах Європи в цілому і навіть в межах кожної окремої країни є різною, не варто сподіватися на отримання готового до використання покрокового рецепту щодо організації ідеального проекту для участі. Тим не менш, такий рецепт можна скласти для окремих громад, груп або організацій, він може бути орієнтований на вирішення конкретної ситуації та задоволення найважливіших потреб громади. Створення рецепту, на практиці, означає розуміння кількості необхідних інгредієнтів, необхідних для приготування бажаної страви, а також спосіб їх використання. Якщо ми говоримо про проекти участі, "критерії якості" відіграють роль тих самих інгредієнтів, що можна змішувати між собою в різних комбінаціях. Нижче наведено перелік критеріїв, що можуть допомогти організатору проекту в процесі створення повноцінного проекту участі. Цей список не є вичерпним і ви можете додавати і інші критерії.

Має бути чітке розуміння рівня дотримання критеріїв за проектом. У наведеному нижче списку критерії вимірюються за шкалою від 0 до 5, де 0 означає, що критерії взагалі не було дотримано, а 5 означає дотримання критеріїв у повній мірі. Надаалі можна спробувати оцінити критерії за більш розширеною шкалою. Ця вправа покликана допомогти в аналізі існуючих проектів та виступає в якості інструменту для самооцінювання.

Критерії, пов'язані з метою проекту	Оцінка (0-5)	Обґрунтування оцінки
Метою проекту є задоволення потреб молодих людей		
Мета та завдання проекту були обговоренні та узгоджені з молоддю		
Молодь обізнана про можливі переваги від участі у проекті		

Критерії, пов'язані дизайном проекту	Оцінка (0-5)	Обґрунтування оцінки
Молоді люди розуміють, про що проект		
Інформація про проект є легкодоступною для молодих людей, що можуть бути зацікавлені у залученні до нього		
Існує інфраструктура, необхідна для забезпечення підтримки участі молодих людей		
Діяльність в рамках проекту відбувається у місцях, доступних для молодих людей		
Діяльність в рамках проекту відбувається у час, що є зручним для молодих людей (наприклад, не під час проведення занять у школі)		
Принципи та процес реалізації проекту є зрозумілим для молоді		
Документи, пов'язані з проектом, є зрозумілими для молоді		
Витрати, пов'язані із участю у проекті, відшкодовуються		
План впровадження проекту є гнучким		

Критерії, пов'язані з різними етапами проекту	Оцінка (0-5)	Обґрунтування оцінки
Молоді люди залучені до створення проекту		
Молоді люди залучені до підготовки проекту		
Молоді люди залучені до процесу розповсюдження інформації про проект		
Молоді люди залучені до реалізації проекту		
Молоді люди залучені до оцінювання проекту		
Молоді люди залучені до післядії за проектом		

Критерії, пов'язані з доступом до проекту	Оцінка (0-5)	Обґрунтування оцінки
Проект є відкритим для всіх молодих людей, без обмеження їх доступу за ґендерною ознакою, соціальним, матеріальним статусом тощо		
Проект є відкритим для молодих людей, що не є членами жодної зареєстрованої молодіжної структури		
Проект створює рівні можливості для участі як для чоловіків, так і для жінок		

Критерії, пов'язані з повноваженнями у процесі прийняття рішень	Оцінка (0-5)	Обґрунтування оцінки
Молоді люди знають, що від них очікують		
Молоді люди обізнані щодо відповідальності, яку вони несуть		
Ролі та завдання всередині проекту обговорені та узгоджені між молодими людьми та дорослими		
Молоді люди знайомі зі всіма особами, задіяними у проекті, та ролями, що їм доручено виконувати в його рамках		
Молодь знає, як відбувається процес прийняття рішень всередині проекту		
Молоді люди присутні на різних рівнях прийняття рішень у проекті		
Молоді люди регулярно інформуються про стан виконання проекту: його прогрес, успіхи, проблеми та більш важливі події в ході його реалізації		
Погляди та точки зору молоді мають однакову цінність з поглядами та точками зору дорослих		
Молоді люди виконують у проекті значимі завдання		
Молоді люди мають автономію при виконанні своїх завдань		

Внесок молодих людей визнається та цінується		
Молоді люди мають вплив на процес прийняття рішень в рамках проекту		

Критерії, пов'язані з підтримкою	Оцінка (0-5)	Обґрунтування оцінки
Інституційна підтримка проекту у повній мірі сприяє підтримці залучення молодих людей		
У разі виникнення потреби, ментор або гарант є доступними для молоді		
Особлива підтримка надається для молоді з обмеженими можливостями та більш вразливих груп		
Молоді люди мають підтримку у розвитку навичок управління проектом		
Молоді люди отримують підтримку необхідну для їх залучення у процес прийняття рішень		
Молоді люди мають можливість навчатися на власних помилках		
Молоді люди обізнані щодо власної потреби у набутті та розвитку навичок та компетенцій, необхідних для повноцінної участі		

Час на рефлексію

1. *Які з вищезгаданих критеріїв повинні бути виконані, для того, щоб ми мали змогу говорити про повноцінний проект участі?*
2. *Які з вищезгаданих критеріїв ви оцінюєте як «бажані» (зворотне від невід'ємні) для проекту участі?*

РОЗДІЛ 6

Співпраця на місцевому рівні

6.1. Готуємося до співпраці

Співпраця між місцевими органами влади, молоддю та їх організаціями є важливим кроком у побудові сильного та демократичного суспільства. Як показує досвід, побудова такої співпраці може бути доволі складним завданням, але існує чимало прикладів, коли різні сторони на місцевому рівні знаходять конструктивні способи для вдалої співпраці задля досягнення спільних цілей.

Різні сторони прагнуть співпраці, коли вони мають схожі інтереси та вбачають вигоду від спільної роботи. Саме тому важливо виявити сфери спільних інтересів між молоддю чи молодіжними організаціями та місцевими органами влади. В ідеалі, основа для співпраці між вказаними колами узгоджується у відкритий спосіб, при чіткому, відкритому та відвертому позиціонуванні сторонами своїх потреб та цілей. Якщо були виявлені суперечності стосовно цілей, вони мають бути вирішені якомога швидше, інакше це може привести до ускладнення або навіть зупинення співпраці пізніше. Для того, щоб ідентифікувати інтереси кожної з сторін, можуть бути використані різні методи. У деяких громадах організовуються зустрічі, на яких ці питання обговорюються між потенційними партнерами, в інших – інтереси визначаються за допомогою експерта, який проводить дослідження. Ідентифікацію інтересів також можна проводити на основі аналізу пріоритетів та принципів роботи громад та організацій, їх дій та проектів, на основі різних звітів та інших стратегічних документів.

Нижче наводяться приклади, чому молоді люди зацікавлені у співпраці з іншими сторонами:

- для покращення стану молоді у суспільстві;
- для внеску у поліпшення загальної ситуації в житті місцевої громади;
- для представлення інтересів молоді в процесі прийняття рішень;
- для здійснення впливу на процес прийняття рішень та стратегій розвитку на місцях;
- щоб думка молодих людей була почута;
- для отримання доступу до ресурсів;
- для отримання нових можливостей у житті;
- для отримання нових контактів;
- для отримання доступу до мереж;
- для можливості використовувати свій потенціал, таланти та навички;
- для можливості корисно проводити свій вільний час;

- для отримання нового досвіду.

Нижче наводяться приклади, чому молодіжні організації зацікавлені у співпраці з іншими сторонами:

- для покращення стану молоді у суспільстві;
- для внеску у покращення загальної ситуації у житті місцевого суспільства;
- для представлення інтересів молодих людей у процесах прийняття рішень;
- для здійснення впливу на прийняття рішень та стратегій розвитку на місцях;
- для встановлення партнерських взаємовідносин між різними сторонами, уповноваженими приймати рішення;
- для візуалізації своєї роботи на місцевому рівні;
- для створення позитивного іміджу організації на місцевому рівні;
- для рекламування діяльності своєї організації;
- для отримання доступу до ресурсів;
- для отримання доступу до послуг;
- для обміну досвідом з вигодою для інших;
- для виконання цілей та завдань організації;
- для створення бази та структур участі на місцевому рівні;
- для навчання, набуття досвіду та підготовки молодих людей до майбутнього життя;
- для отримання нового досвіду.

Нижче наводяться приклади, чому місцеві органи влади зацікавлені у співпраці з іншими сторонами:

- для внеску у покращення загальної ситуації у житті суспільства;
- для більш точного виявлення потреб молодих людей;
- для надання молодим людям більш якісних послуг;
- для поліпшення становища молодих людей в місцевих умовах;
- для запобігання виникненню соціальних проблем;
- для впровадження своїх планів та політичних пріоритетів;
- для відчуття приналежності до прийнятих рішень серед тих, кого вони стосуються;
- для налагодження зворотного зв'язку та отримання пропозицій та ідей;
- для підготовки молодих людей до майбутньої відповідальності (до прикладу, для управління громадою);
- для візуалізації своєї роботи на місцевому рівні;
- для створення позитивного іміджу місцевих органів влади на місцевому рівні;
- з політичних причин (при переобранні?).

Коли вже всі визначили спільні інтереси, сторони можуть розпочати пошук можливих сфер співпраці. До прикладу, Переглянута Хартія визначає такі сфери: безробіття серед молоді, освіта, навчання, охорона здоров’я, ґендерна рівність та сталий розвиток громад тощо. У Хартії також наведено конкретні приклади ініціатив чи дій, що можуть бути спільно реалізовані різними сторонами на місцях.

Співпраця може здійснюватися в різних сферах та на різних рівнях. У деяких громадах партнерство виникає задля вирішення конкретних місцевих проблем (до прикладу, вирішення питання обмеження доступу до культури) чи для впровадження конкретної політики (до прикладу, політика

боротьби з алкогольною та наркотичною залежністю). В інших громадах співпраця налагоджується на рівні прийняття рішень, щоб молоді люди та їх організації мали змогу брати участь у керівних засіданнях, результати яких мають вплив на впровадження політики чи прийняття рішень, що мають вплив на життя молоді. Досягнення домовленостей є кінцевим рівнем встановлення співпраці, при якому потреби та інтереси сторін є чітко визначеними. Таким чином, форми співпраці між різними сторонами процесу можуть бути різними, але основна мета залишається незмінною – налагодження міцного партнерства для внеску у побудову кращого життя у місцевому суспільстві.

Час на рефлексію

1. *Які інтереси можуть мотивувати вас почати співпрацю з іншими сторонами? (якщо ви є представником молодіжної організації, це може бути приклад співпраці з місцевими органами влади, і навпаки);*
2. *Які ви можете назвати приклади суперечливих інтересів між місцевими органами влади та молодіжними організаціями? Ви коли-небудь були в ситуації, коли виникали суперечливі інтереси? Як це вирішувалось?*
3. *Які вказані в Хартії напрямки співпраці найбільше відповідають ситуації у вашій місцевій громаді? Чому? (Див. Розділ I Хартії пов'язаний з секторальною політикою).*

В останній частині цього розділу надано детальну інформацію щодо особливих форм співпраці між місцевими органами влади, молодіжними організаціями та молодими людьми.

6.2. Співпраця у сфері прийняття рішень – консультаційна модель

Консультації є одним із механізмів, що можуть ефективно використовуватися для залучення молодих людей до процесів прийняття рішень на місцевому рівні. Існують різні визначення того, що таке консультація: все залежить від її форми, цілі, що вона переслідує, а також від розподілу повноважень у самому процесі між різними сторонами тощо. Процес консультації з молодими людьми - це спосіб, у який збираються думки та переконання чи отримується зворотній зв'язок щодо дій, рішень, що впливають на життя молодих людей. Ефективні консультації є двостороннім процесом, що відбувається, коли є можливість вплинути на кінцевий результат чи на те, що може статися.

Консультації сприймаються як процес, у якому і повноваження, і заключне слово належить дорослим. Це означає, що хоча молодь і отримує можливість зробити свій внесок та висловити свою точку зору, у кінці процесу дорослі мають право вирішувати, яким чином використовувати внесок молоді.

Тривають суперечки між практиками та дослідниками щодо переваг та обмежень консультацій. Було поставлено під сумнів, чи це добрий спосіб залучення молодих людей до процесів прийняття рішень у громадській сфері та зрештою було висловлене припущення, що в певних ситуаціях існує реальний ризик використання «символічного» підходу до проведення таких консультацій.

Нижче наводяться аргументи «за» та «проти» проведення консультацій з молоддю[39]:

39. Адаптовано з джерела: McAuley, K. and Brattman, M., Hearing young voices. Executive summary, Open Your Eyes to Child Poverty Initiative, Ireland, 2002, стр. 13.

За консультації	Проти консультацій
Молоді люди мають право бути почутими та впливати на важливі для них рішення	Молоді люди повинні навчитися відповідальності до того, як їм буде надано права
Наведене вище право бути почутими, може захистити молодих людей, адже дорослі не завжди говорять в інтересах молоді	Дорослі знають, що необхідно молодим людям, та повинні використовувати своє право говорити від імені молодих людей
Всі установи, робота яких впливає на життя молодих людей, повинні вести діалог з своєю цільовою аудиторією (молоддю)	Інтереси молоді представлені через молодіжні організації, тож немає потреби у прямому контакті з ними
Ненадання можливості молоді представляти свою точку зору демонструє брак поваги та несприйняття її суспільством, а також обмежує її можливості	Коли ми просимо молодих людей висловити свої думки щодо ряду питань, це примушує молодь грати ролі дорослих ще до того, як вони будуть готовими це робити
Молоді люди повинні мати свободу вибору, чи вони бажають використати своє право висловлювати свою точку зору, чи ні	Молоді люди не бажають, щоб з ними радились
Консультації з молодими людьми ведуть до покращення якості рішень, адже молодь може привнести вагомий внесок, якщо їм дозволяється це зробити	Молодим людям не вистачає зрілості, знань та навичок, щоб зробити значимий внесок, особливо по відношенню до прийняття рішень на рівні державної політики
Наявні структури прийняття рішень повинні бути адаптовані під можливість проведення консультацій з молоддю	Наразі неможливо проводити консультації з молоддю в рамках існуючих структур прийняття рішень
Висловлення думок та можливість бути почутим є частиною навчання кожного громадянина та посилює зобов'язання демократії	Надання молоді права та можливості висловлюватися та бути почутими може підірвати повагу до влади дорослих
Можливість сказати своє слово та бути почутим заохочуватиме молодих людей бути активними громадянами у майбутньому	Молоді люди не цікавляться державною та громадською політиками
Молоді люди виконують та ставляться із більшою повагою до рішень, якщо саме вони були залучені до процесу їх прийняття	Недостатньо ресурсів (для проведення консультацій)
	Відсутні структури та керівні принципи проведення консультації

Навіть якщо точки зору на значимість проведення консультацій з молоддю є відмінними, вони все одно розглядаються у багатьох організаціях та закладах як цінний спосіб залучення молодих людей до процесів прийняття рішень, а також в якості інструменту для забезпечення соціальної інтеграції (особливо, коли йдеться про соціально ізольовану молодь).

Час на рефлексію

1. *Ви коли-небудь брали участь у консультаціях? У якій ролі?*
2. *Як ви вважаєте, чи необхідно залучати молодих людей до дорадчих процесів, що стосуються прийняття державних рішень? Чому?*
3. *Чи погоджуєтесь ви із твердженням: «Просити молодих людей висловити свої думки щодо ряду питань означає примушувати молодь грати ролі дорослих ще до того, як вони будуть готові це робити»? Чому? Поясніть свою точку зору.*

В ідеалі, процес проведення консультацій повинен бути побудований за такими принципами:

– *Дорослі розуміють важливість та переваги консультаційної моделі*

Консультації повинні ініціювати та проводити ті, хто вірить у значимість такої форми співпраці, хто обізнаний про її переваги та обмеження. У зворотному випадку, весь процес може обмежитися «символічною» ініціативою та участю.

– *Молоді люди повинні мати можливість зробити свій внесок*

Молодь володіє великим потенціалом та талантами, але їм може бракувати знань чи навичок, щоб зробити значний внесок. Молоді люди мають право та можливість отримати необхідні знання та навички, і за це несуть відповідальність дорослі.

– *Молоді люди залучені до підготовки та проведення консультацій*

Молоді люди здатні взяти на себе відповідальність та зробити внесок у процес проведення консультацій. Як наслідок, молодь відчуває «право власності» щодо прийнятих рішень та може отримати значимий досвід у різних аспектах місцевої демократії.

– *Консультація повинна мати чітку ціль та учасники повинні бути поінформовані щодо цього*

Молоді люди повинні розуміти, чому відбувається консультація, та що стане її результатом, у якій мірі ці результати впливатимуть на кінцеве рішення. Це допоможе їм сформулювати реалістичні очікування щодо того, чого можна досягнути.

– *Молоді люди поінформовані про те, як відбувається консультаційний процес*

Консультаційний процес можна побудувати у різний спосіб, та молоді люди повинні знати, що повинно відбуватися на кожному конкретному етапі.

– *Молоді люди повинні бути поінформовані щодо процесу прийняття рішень на самому початковому етапі*

Метою консультацій є можливість почути голос молоді щодо пропозицій чи рішення, що стосуються їх життя. Це відбувається з метою корегування певних кроків та рішень відповідно до потреб та сподівань молодих людей. Якщо консультація відбувається на останньому етапі (етапі прийняття рішень), то для молоді обов'язково повинно залишитися місце, де вони змогли б висловити свої пропозиції та вплинути на кінцеве рішення.

– *Необхідно обрати вірну методологію*

Методологія повинна відповідати віку, походження, рівню освіти молодих людей, які залучені до процесу. Інколи до процесу консультування варто залучити фасилітатора, який має досвід у роботі з молоддю, та може перевірити, чи всі необхідні елементи/компоненти присутні у процесі та чи розуміють молоді люди, що відбувається, чи вмотивовані брати в ньому участь тощо.

– *Рекомендації молодих людей слід сприймати серйозно*

Проведення консультацій немає сенсу, якщо результати залишаються лише на папері. Результати слід проаналізувати, обговорити та визначити найкращі способи впровадження. Консультації з місцевою молоддю можуть принести надзвичайно цінні ідеї та надати цікавий зворотній зв'язок, а сторона, що ініціювала консультацію, повинна адекватно цим скористатися. У деяких громадах керівництво місцевого органу влади присутнє під час консультації саме задля забезпечення донесення результатів на вищий рівень. Практика у цій сфері показує, що молодь повинна мати вагомі обґрунтовані докази, аби їх точку зору взяли до уваги. Саме тому дуже важливо, щоб бодай деякі з пропозицій молоді були прийняті[40]. Це дозволить забезпечити участь молодих людей у подібних ініціативах й надалі.

– *Призначення відповідного часу для проведення консультацій*

Консультація є процесом, доволі затратним у часу. Участь в ній потребує підготовки та достатньої кількості часу для можливості висловити свою точку зору молодими людьми. Саме тому, для отримання найбільш ефективного результату, весь процес повинен бути спланований у найкращий спосіб. Якщо молодим людям необхідно більше часу, щоб розвити свої ідеї, їм необхідно надати можливість та створити умови для проведення таких консультацій у подальшому.

– *Консультації проводяться у доступних для молоді місцях та у час, що є найбільш для них прийнятним*

Час та місце відіграють важливу роль у залученні молоді. Якщо обране для проведення консультації місце, знаходиться у незручній для молоді місцевості і туди важко дістатися, то слід забезпечити транспортування або відшкодувати транспортні витрати (чи добові). У деяких випадках необхідне проведення декількох консультацій, щоб уможливити залучення та висловлення своєї думки якомога більшою кількістю молодих людей.

– *Консультації проводяться в атмосфері, що заохочує молодих людей робити свій внесок*

Навіть якщо питання, що виноситься на порядок денний, має найвищий рівень обговорення, дуже важливо створити умови, в яких молоді люди відчували б себе комфортно та безпечно і ділилися своїми ідеями. Щоб сприяти цьому процесу, деякі організації проводять консультації у неформальній атмосфері.

– *Молодь необхідно інформувати про результати консультацій*

Навіть якщо минув час після проведення консультацій, молоді люди повинні мати право бути поінформованими про результати її проведення та про результати свого внеску у процес (особливо щодо змін або відхилення їх пропозицій та, можливо, пояснення чому саме).

– *Погляди та точки зору молоді цінуються та є значимими*

Молоді люди прагнуть робити свій внесок та ділитися своїми поглядами, але вони також повинні знати, що цей внесок має важливе значення для місцевої громади. Не достатньо просто оголосити, що погляди молоді поважають та цінують! Точки зору та думки молоді необхідно фіксувати, брати до розгляду, мати можливість представити їх іншим сторонам, а також уникати надання патерналістських коментарів на кшталт: «Що знають ці молодики про реальне життя?» тощо.

– *Погляди молодих людей визнаються та схвалюються*

Визнання вкладу молодих людей – це спосіб їм подякувати та мотивувати бути залученими до майбутніх ініціатив. Для цього можна використати декілька методів:

- статті чи повідомлення у місцеві чи регіональні ЗМІ (місцеві газети, радіо тощо);
- нагородження сертифікатами;
- підготовка особистих звернень на їх імена;
- відправлення листів подяки;

40. McAuley, K. and Brattman, M., твір, стр. 11.

– покриття витрат, пов'язаних із консультацією;
– забезпечення харчуванням;
– вручення пам'ятних сувенірів;
– запрошення на соціальні заходи;
– запрошення приєднатися до участі у роботі дорадчих органів чи інших структур на місцевому рівні;
– виділення кишенькових грошей (хоча це пункт вважається спірним).

Час на рефлексію

1. *Які принципи проведення консультацій є найбільш важливими? Чому?*
2. *Що може зробити процес проведення консультацій більш привабливим для молодих людей?*
3. *Що ви особисто думаєте про процес заохочення молодих людей, що беруть участь у консультації, кишеньковими грошима?*
4. *Чи можете ви додати до вище перелічених принципів щось ще?*

Консультації можуть можна організувати по-різному. Прямі консультації включають в себе прямі контакти з молодими людьми, що мешкають в окремій громаді чи регіоні та можуть приймати форми:

– проведення консультативних зустрічей чи заходів, під час яких молоді люди можуть висловити свою точку зору та дізнатися більше про наявні проблеми чи шляхи їх вирішення;
– проведення зустрічей та подібних до них заходів з групами молоді, що представлені у громаді у меншій кількості;
– проведення нарад щодо питань шкільного порядку денного;
– збір думок за допомогою електронної пошти, листів, есе тощо;
– запрошення до висловлення думок під час проведення творчих заходів (виставок, вистав тощо);
– індивідуальні та групові інтерв'ю;
– за допомогою анкетування, заповнення індивідуальних опитувальників;
– під час референдумів, громадських опитувань;
– за допомогою телефонних опитувань;
– повідомлень на гарячі лінії чи у консультаційні служби;
– проведення територіальних форумів. Такі форуми можуть проводитись серед представників географічно визначеного регіону на регулярній основі з метою аналізу місцевої ситуації, обговорення планів та висловлення пропозицій. Члени форумів можуть бути чітко визначеними, або до проведення заходу запрошуються всі бажаючі.

У деяких випадках проведення непрямих консультацій буває більш доречним, наприклад, у випадку із нестачею ресурсів чи за наявності занадто великої цільової групи молоді, що спричиняє складнощі із зібранням всіх представників. У такому випадку, форми проведення є такими:

– за допомогою консалтингових груп або через представників. В ідеалі, самі молоді люди повинні вирішити, хто їх буде представляти на певній консультації. Та це інколи буває складно досягнути, і тоді мінімальною вимогою для участі у такій консультації є залучення представника з числа місцевого населення. Група представників створюється виключно з метою участі у консультації;
– молодіжні групи. Це групи молодих людей, які широко репрезентують місцеві громади. Зазвичай, представники доволі великих груп молоді збираються регулярно (інколи 2 рази на рік) де обговорюють думки та ідеї, що торкаються життя молоді у суспільстві та інші пов'язані питання;

- проведення нарад з існуючими групами представників. Молоді люди обирають своїх представників для участі у різних радах та керівних органах. Передбачається, що такі особи є представниками місцевого населення та висловлюють думку місцевої молоді такої громади;
- проведення фокус-груп. Такі групи є особливо ефективними, коли існує потреба обговорити особливе питання за наявності невеличкої кількості інформації. Інформація збирається під час взаємодії групи, що скеровується модератором, який виконує роль інтерв'юера;[41]
- консультації спеціалістів. Такими спеціалістами є молоді люди, які обізнані у певних сферах. Оскільки вони самі представники від молодих людей, то їх часто запрошують, особливо коли вони мають чітке уявлення щодо предмета консультації;
- молоді присяжні громадяни[42]. Створюється група у кількості від 6 до 20 молодих людей, які разом збираються з метою суддівства у важливих питаннях чи пропозиціях. Як справжній суд, вони можуть викликати свідків, заслухувати докази тощо.

Час на рефлексію

1. *Які переваги та обмеження існують при проведенні прямих та спеціальних консультацій?*
2. *Будь-ласка, визначте тему та дайте приклад запитання, яке б ви поставили молодій особі під час прямої консультації щодо ситуації у вашій місцевій громаді?*
3. *Будь-ласка, визначте тему та дайте приклад запитання, яке ви б поставили молодій особі під час спеціальної консультації щодо ситуації у вашій місцевій громаді.*

Різноманітність форм консультацій на місцевому рівні забезпечує можливість використання такого методу співпраці з молодим людьми у різних контекстах та ситуаціях. Консультація не повинна бути складною ініціативою (хіба що список питань до обговорення є занадто великим та складним). Інколи проста, але добре підготовлена консультація, може принести надзвичайно вагомі результати.

6.3. Співпраця у сфері прийняття рішень – модель комітету

У Переглянутій Хартії зазначається, що «ефективна участь молодих людей у громадському житті на місцевому та регіональному рівні… потребує наявності постійного представника чи структури, такої, як молодіжна рада, молодіжний парламент чи молодіжний форум»[43]. Можуть існувати різні форми та різні географічні репрезентації такої структури, але в них обов'язково має бути форум, де молоді люди можуть вільно висловлювати свої думки, занепокоєння та пропозиції, пов'язані із політикою та діями місцевих органів влади у сфері роботи з молоддю. Для роботи молодіжної ради чи молодіжного парламенту необхідно створити простір, де відбуватиметься конструктивний діалог, партнерство між молоддю та місцевими органами влади та обмін думками, щодо досягнень, здобутків та результатів співпраці.

Від наявності молодіжної ради чи парламенту отримують переваги не лише молоді люди. Завдяки цим структурам, місцеві органи влади можуть забезпечити справжнє уявлення про всю громаду (адже молодь репрезентує значну частину населення) та на основі цього можуть приймати й більш актуальні рішення, орієнтовані на вирішення потреб населення. Також, молоді люди можуть дивитися

41. Більше інформації про фокус групи Ви зможете знайти у посібнику: Young voices. Guidelines on HOW to involve children and young people in your work, The National Children's Office, Ireland, 2005.

42. Більше інформації про молодих присяжних громадян від Ви зможете знайти у посібнику: People & participation. How to put citizens at the heart of decision-making, Involve, 2005.

43. Переглянута Хартія про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті, Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи, травень 2003, III.1.59.

на ситуацію з іншої точки зору та відповідно, формулювати інші пропозиції та здійснювати свій вклад в місцеві процеси.

Структури, що представляють молодь на місцевому рівні, можуть мати різні форми та різні назви. Наприклад, це можуть бути «молодіжні ради», «молодіжні форуми», «молодіжні парламенти» чи «молодіжне правління». З огляду на зміст цього Посібника, ми називаємо такі структури «комітетами» та пропонуємо для них наступне визначення: «постійні комітети, створені для забезпечення участі молоді на місцевому рівні; своєю роботою вони репрезентують погляди молодих людей, що проживають у конкретній громаді чи регіоні. Зокрема, комітети представлятимуть погляди молоді та їх ініціативи у різних органах, діяльність яких пов'язана із прийняттям рішень, формуванням політик у різних сферах, що стосуються життя молоді у громаді».

Члени молодіжних комітетів можуть призначатися чи обиратися до їх складу, вони можуть представляти організації, політичні партії чи бути незалежними. В ідеалі, з метою забезпечення участі у роботі таких комітетів представників всіх груп населення, їх склад повинен відображати соціальну структуру місцевої громади.

Коли відбувається процес створення молодіжних комітетів громади, представники молоді та місцевих органів влади разом повинні обговорити такі питання:

Мета створення комітету:

- Чому необхідним є створення такого місцевого комітету у місцевій громаді?
- Хто саме повинен його представляти?
- Хто зацікавлений у створенні комітету? Чому? Яка мотивація?
- Якою повинна бути роль комітету?
- Якою буде сфера інтересів роботи комітету?
- Які права та відповідальність повинні бути у комітеті?
- Якими повинні бути взаємовідносини з місцевими органами влади?
- Який вплив на прийняття рішень має комітет?
- Яким чином у роботі комітету будуть враховуватися думки та точки зору представників місцевих органів влади?

Склад комітету:

- Скільки членів повинен налічувати комітет? Чому?
- Яким чином комітет у складі комітету досягатиметься ґендерний, географічний та інший баланс?
- Яким чином групи, що, зазвичай не достатньо представлені у процесах прийняття рішень (до прикладу, інваліди, представники меншин тощо) можуть бути залучені до складу представників комітету?
- Чи потрібно запровадити в роботі комітету систему квот (до прикладу, кількість представників у комітеті в залежності від віку, статі, етнічної приналежності тощо)?

Профіль членів комітету

- Хто може бути членом комітету? Які критерії слід встановлені?
- Яким має бути вік членів комітету?
- Якими навичками та компетенціями мають володіти члени комітету?

Обрання членів комітету

- Яким чином обираються члени комітету? Як це відбувається на практиці? Чи це реально насправді?

- Чи повинні кандидати у члени комітету бути формально номінованими? Ким саме?
- Хто повинен бути залученим до відбору членів?
- Де можна знайти потенційних кандидатів?
- Як мають бути мотивовані потенційні кандидати, щоб стати кандидатом у члени комітету?

Мандат члена комітету

- Яку відповідальність матимуть члени комітету?
- Яким правами та привілеями вони будуть наділені?
- На який термін обираються кандидати? Чи можливо переобрання на новий строк членів комітету?
- Чи необхідно впроваджувати дисциплінарну відповідальність для членів комітету?

Розширення прав та можливостей членів комітету

- Які знання та навички повинні мати чи розвивати члени комітету?
- Яким чином вони це можуть зробити?
- Яка підтримка необхідна членам комітету для виконання покладених на них обов'язків?
- Хто може надати таку підтримку?

Структура комітету

- Які функцій та ролі мають бути у комітеті?
- Створення яких робочих органів чи підкомітетів є необхідним?
- Чи повинна структура комітету віддзеркалювати структуру місцевого самоврядування? Чому?
- Наскільки формальним має бути комітет?

Форма роботи комітету

- Які методи будуть застосовані у роботі комітету (до прикладу, наради, консультації, дослідження тощо)?
- Як часто повинні відбуватися зустрічі?
- Хто буде готувати та проводити зустрічі?
- Яка робота повинна проводитись у період між засіданнями?
- Як будуть прийматися рішення?
- Хто буде забезпечувати роботу секретаріату та адміністративну роботу?
- Чи існують якісь правила, що мають бути наперед узгоджені?

Співпраця з місцевими органами влади

- У якій формі повинна відбуватися співпраця?
- Як повинен відбуватися обмін інформацією?
- Чи повинен такий обмін інформацією відбуватися на регулярній основі чи у відповідності до запиту?
- Хто в комітеті буде нести відповідальність за підтримки контакту з місцевою владою?
- Хто з представників місцевої влади буде відповідати за контакти з комітетом?
- Що має бути зроблено у разі виявлення розбіжностей між сторонами?

Залишатися на зв'язку з місцевою молоддю

- Які позиції молоді мають бути представлені в роботі комітету?
- В який спосіб місцева молодь буде поінформована про результати роботи комітету, його успіхи та проблеми?
- Яким чином інша молодь може впливати на роботу комітету?

Технічні питання

- Де буде знаходитись комітет (місце зустрічі, робочі місця, офіційна адреса тощо)?
- Хто буде покривати відповідні витрати?
- Чи повинні члени комітету отримувати кишенькові гроші або інші заохочення?

Інше

- Чи повинна бути прийнята конституція або інший документ, що регламентує найбільш важливі аспекти роботи комітету чи процедури по його управлінню? Чому?

Вищенаведений перелік запитань було складено на основі досвіду різних груп, що вже пройшли через процес створення молодіжної ради чи парламенту на місцевому рівні. Цей список є доволі великим, а питання в ньому не дуже цікавлять молодь і політиків, ілюструючи дилему: як створити, з одного боку, ефективно діючу структуру, а з іншого, зробити її дружньою до молоді. Було зроблено багато кроків у цьому напрямку, з метою створення дружньої до молоді структури комітету, різні групи намагались ліквідувати ряд формальних процедур, створювали неформальну та дружню атмосферу роботи у колективі, готували документи зрозумілою для молоді мовою тощо, втім й надалі залишається доволі великою проблема залучення молоді до такої формальної форми участі.

Час на рефлексію

1. *Чи існує у вашій місцевій громаді молодіжний парламент чи комітет? Що ви знаєте про спосіб його управлінням?*
2. *Які сильні та слабкі сторони такої форми співпраці між місцевими органами влади та молоддю ви вбачаєте?*
3. *Яким чином можна мотивувати молодих людей брати участь у роботі комітетів на місцевому рівні?*

6.4. Співпраця у сфері прийняття рішень – співуправління

Співуправління (чи іншими словами спільне управління) означає розподіл влади, відповідальності та підзвітності у сфері управління між двома та більше сторонами. Такий спосіб управління може бути вдало використаний при залученні молоді до процесів прийняття рішень на різних рівнях. Більш як тридцять років тому назад Рада Європи презентувала систему співуправління, коли в рамках Директорату молоді та спорту було створено унікальне партнерство між молодіжними організаціями та урядовими структурами. Існування такої системи дає можливість молоді сказати своє слово при розробці та реалізації молодіжної політики Ради Європи.

Співуправління у Раді Європи

Директорат молоді та спорту Ради Європи (ДМС) розробляє керівні принципи та нормативні документи, що підтримують створення молодіжної політики на місцевому, національному та європейському рівнях. Найбільш важливі рішення, що пов'язані із програмною та бюджетною політикою, приймаються в рамках системи спільного управління силами урядових структур та неурядовими організаціями.

В ДМС існує чотири органи, які є залученими до системи співуправління:

1. Європейський керівний комітет молоді (CDEJ). Члени CDEJ є представниками органів влади, що відповідають за питання молоді з країн – членів Ради Європи та інших країн, що підписали Європейську культурну конвенцію. Цей комітет забезпечує міжурядову співпрацю у сфері молоді та молодіжної політики. Члени CDEJ зустрічаються двічі на рік на пленарних засіданнях та обговорюють питання, пов'язані із молоддю та їх проблемами.
2. Консультативна Рада. До її складу входить 30 представників від міжнародних неурядових молодіжних організацій та мереж, національних молодіжних комітетів, що офіційно зареєстровані в країнах-членах Ради Європи (так звані національні молодіжні спілки), інших структур, залучених до різних сфер роботи з молоддю та таких, що діють у відповідності до принципів молодіжної політики Ради Європи.
3. Об'єднана рада з питань молоді. До її складу входять всі члени Європейського керівного комітету молоді та Консультативної Ради. Об'єднана рада з питань молоді є головним управлінським органом

для представників урядових структур та неурядових молодіжних організацій, що приймає рішення в рамках ДМС. Роль цього органу полягає у розробці спільної позиції щодо головних аспектів роботи молодіжного сектору Ради Європи, а саме: пріоритетів, завдань та бюджету.

4. Програмний комітет. Це ще одна структура, що приймає рішення в рамках ДМС та складається з 8 членів Європейського керівного комітету з питань молоді та 8 членів Консультативної ради. Роль цього комітету полягає у затвердженні програм у сфері молодіжної роботи Ради Європи, особливо програм Європейських молодіжних центрів в Страсбурзі та Будапешті та Європейського молодіжного фонду.

Час на рефлексію

1. *Чи знайомі вам приклади співуправління, що відбуваються на місцевому чи організаційному рівні? Де саме це відбувається? Як це працює?*
2. *Які переваги системи спів-управління Ви можете назвати?*
3. *На вашу думку, які обмеження існують у системі співуправління?*

Співпраця на місцевому рівні

У Переглянутій Хартії зазначено, що «місцевій та регіональній владі необхідно розвивати принцип спільного управління та систему прийняття рішень спільно з молоддю та молодіжними організаціями з питань, що стосуються молоді»[44]. Це передбачає створення особливої форми співпраці через надання молоді та дорослим однакової влади та повноважень для прийняття рішень. В роботі деяких комітетів, дорослим інколи буває важно уявити молодих людей в якості рівноцінних партнерів та ділити з ними владу. Втім, досвід деяких організацій показує, що «цей принцип відкриває двері новим чудовим можливостям, ідеям та викликам для молодих людей та дорослих, сприяє розширенню їх творчого потенціалу, і зобов'язання. Це знижує упередженість, підвищує прозорість та простоту спілкування (між дорослими та молоддю), що справді робить принцип дієвим та корисним для використання у будь-якому секторі повсякденного життя: у сім'ї, школі та бізнесі"[45].

Не існує універсального рецепту запровадження системи спів-управління на місцевому рівні, це може відбутися у багато способів. Однак можливо представити основну структуру введення процесу співуправління на місцевому рівні.

Крок 1 – Підготовка

Належна підготовка може внести значний вклад в успіх самого процесу, саме тому важливо приділити цій стадії значну увагу. Перш ніж розпочинати розмову з потенційним партнером про створення системи співуправління, необхідно пересвідчитись, що:

- партнер розуміє суть системи співуправління. Важливим та корисним буде вивчення публікацій про таку форму співпраці, встановлення контактів з людьми, які вже мають досвід в цій області та врахування їхніх порад;
- партнер розуміє, що конкретно бажає отримати від такої форми співпраці;
- часто можна навчатися на досвіді інших! Добра думка встановити й особистий контакт з представником такої організації чи громади, де діє система спів-управління та звертатися, за порадою до колеги, за потреби;

44. Там само, II.7.53.ii.

45. "Co-management. A practical guide. Seeking excellence in youth participation at a local level", Peace Child International, 2006, стр. 9. Доступно за посиланням: http://co-management.info – DOESN'T WORK

– ви можете у доступній та зрозумілій формі пояснити партнеру, що означає та як діє система співуправління. Концепція співуправління може бути новою для деяких людей та викликати сумніви (особливо у сторони, що буде ділити владу). Таким чином, необхідно підготуватися заздалегідь до роз'яснення, бути готовим пояснити, що в цілому означає співуправління, як воно застосовується та працює у сфері роботи з молоддю, які існують приклади використання цієї системи іншими організаціями чи громадами, які переваги та проблеми можуть виникнути в процесі спільного управління тощо;
– матиме можливість отримати для ознайомлення деякий матеріал. Людям, інколи, необхідний певний час, щоб обдумати те, що вони почули, також їм буде цікаво прочитати та дізнатися більше про сказане. Підготовлені та надані для ознайомлення матеріали будуть надзвичайно доречні.

Крок 2 – Пошук союзників

На наступних етапах виникне необхідність отримати підтримку, а для цього ви потребуватиме союзників чи однодумців. Якщо одна із сторін представляє місцеву молодь чи молодіжну організацію, буде корисно знайти собі однодумців серед населення чи організацій. Якщо одна із сторін представляє орган місцевої влади, буде доречним шукати іншого чиновника, який може надати підтримку, чи установу, що працює у сфері роботи з молоддю (до прикладу школа, молодіжний центр тощо). Такі союзники можуть надавати не лише моральну підтримку, але також виконувати деякі завдання, допомагати впроваджувати нові ідеї та забезпечувати необхідними ресурсами тощо.

Крок 3 – Пошук потенційного партнера для створення системи співуправління

Пошук партнера для запровадження системи спів-управління є надзвичайно важливим етапом, що у подальшому впливатиме на прийняття рішень та відповідальність. Якщо інша сторона не погодиться брати участь у процесі, то її буде заблоковано. Пошук потенційного партнера часто є довготривалим процесом, що передбачає проведення ряду зустрічей та переговорів:

Нижче наведено деякі поради, що стануть вам у нагоді на даному етапі:

– скласти план пошуку потенційного партнера для створення системи спів-управління. Вирішіть, яким чином Ви це збираєтесь зробити, коли, де та з ким тощо. Розподіліть ролі та завдання між Вашими союзниками;
– спробуйте визначити побоювання та сумніви, що може мати Ваш потенційний партнер по системі співуправління. Подумайте над шляхами вирішення таких сумнівів;
– будьте готові до переговорів та компромісів. Ваш потенційний партнер може бути зацікавлений у створенні системи співуправління, але у вузькій сфері (до прикладу, в сфері охорони здоров'я для молоді у місцевій громаді). Починати з вузької сфери є хорошим початком для побудови системи співуправління та можливістю подивитись, як вона працює. Коли ви набудете певного досвіду, дію системи співуправління можна поширити також і на інші сфери;
– не використовуйте для відповідей заперечення (тобто, «ні»). Продовжуйте діяти (звичайно, в межах розумного);
– будьте терплячими. Весь процес може зайняти певний час, оскільки зміна поглядів та ставлення людей не відбувається протягом однієї зустрічі.

Крок 4 – Визначення мети, сфер відповідальності та способів роботи

Коли партнерство для створення системи співуправління вже налагоджено, починається складна робота щодо розробки деталей співпраці та принципів партнерства. Всі сторони мають бути залучені до процесів обговорення та прийняття рішень, адже саме на цьому етапі створюється свого роду

домовленості між партнерами та закладаються керівні принципи майбутньої співпраці. Враховуючи це необхідно дати відповіді на наступні питання:

- Хто буде брати участь у системі співуправління?
- Чи буде створено в середині системи робочі органи чи формальні структури? Якщо так, які саме?
- Яким чином будуть обиратися члени органу співуправління від обох сторін? Яким чином буде забезпечено представництво від місцевого населення? Наскільки інклюзивним буде членство?
- Яку роль відіграватиме система співуправління? Які сфери будуть задіяні та чи будуть масштабними прийняті рішення?
- Якими будуть права та обов'язки сторін?
- Які робочі методи чи процедури (хоча, молоді люди не завжди мотивуються цим моментом) будуть використовуватися?
- Якими будуть базові принципи співпраці?
- Як буде оцінюватися система співуправління? Наскільки часто? Ким саме?

Крок 5 – Задоволення потреб доступу до ресурсів

Створивши основу для співуправління на 4-му кроці, сторони переходять до оцінки необхідності ухвалити попередні плани та домовленості. Коли ми говоримо про необхідні ресурси, деякі відразу думають про фінанси, що є важливими та необхідним, але не є єдиним потрібним ресурсом. На цьому етапі також необхідно з'ясувати:

- Скільки часу сторони повинні присвятити процесу спільного управління системою?
- Які місця можна використовувати для зустрічі? Чи такі місця є дружніми для молоді? Чи є вони доступними?
- Хто може надавати технічну та виконавчу підтримку?
- Які компетенції та навички необхідні для ефективного функціонування системи співуправління (володінням якими знаннями необхідно молодим людям та представникам місцевих органів влади та які навички треба набути)?
- Яким чином ці потреби будуть задоволені?

Крок 6 – Планування фази запровадження системи співуправління

На даному етапі сторони готові розпочинати планування першого етапу своєї роботи. Запровадження системи співуправління може зайняти певний час, особливо якщо для офіційного визнання у системи співуправління громади необхідно внести зміни до діючих нормативних актів, здійснити технічні заходи, підготувати нові документи тощо. Для того, щоб система працювала без перешкод, члени її керівних органів можуть потребувати час для ознайомлення з системою чи навіть навчання.

Крок 7 – Запровадження створеної системи співуправління

Система співуправління слугує інтересам місцевої громади, тож мешканці місцевої громади, а особливо молоді люди, повинні знати про її створення та існування. Деякі громади влаштовують урочисті заходи з приводу заснування такої системи, інформуючи таким чином своїх мешканців про започаткування нової ініціативи, якою вони можуть в подальшому пишатися.

Інші кроки…

Система співуправління є довготерміновою ініціативою, тому вона має працювати на регулярній основі. Це можуть бути зустрічі, що відбуватимуться, в залежності від ситуації, раз на кілька місяців, кожен рік або кожні два роки. З метою постійного вдосконалення роботи системи співуправління, вона потребує регулярної оцінки, і цей етап потрібно включити до порядку денного роботи системи.

Час на рефлексію

1. Наскільки реальним є започаткування системи співуправління у вашій громаді?
2. Хто у вашій місцевій ситуації буде зацікавлений у заснуванні системи співуправління? На вашу думку, яким чином їх можливо за мотивувати на це?
3. У якій сфері щоденного життя, стратегій чи програм, що стосуються життя та вирішення проблем молоді у вашій громаді доречно буде ввести систему спів-управління? Чому ви так думаєте?

Запровадження системи спільного управління у життя місцевої громади може розпочинатися поступово. Нереалістично очікувати, що рішення, пов'язані з прийняттям місцевих бюджетів або інших важливих речей, негайно прийматимуться спільно з молодими людьми. Тим не менш, це не є причиною категоричної відмови від введення системи спів-управління у громаді. Розпочати роботу системи можливо з запровадженням співуправління в окремих елементах, наприклад, в управління молодіжними центрами або місцевими програмами. У багатьох випадках, глобальну роботу варто розпочати з малих кроків.

6.5. Інші форми співпраці у сфері прийняття рішень

Консультації, створення комітетів представників та запровадження системи співуправління є лише небагатьма прикладами можливих форм співпраці на між різними сторонами, що організовуються з метою сприяння участі молоді. Існують інші форми партнерських відносин, але місцеві громади повинні бути спроможними відшукати хоча б одну форму, що була б прийнятною для них. Приклади таких форм співпраці наводяться нижче.

Спільні проекти та ініціативи

Інколи місцеві органи влади запрошують неурядові організації, що спеціалізуються у певних сферах, приєднатися до їх проектів та ініціатив. У таких випадках, місцеві органи влади зберігають контроль над всією ініціативою, але започатковують партнерство з місцевими організаціями для отримання експертної оцінки чи використання наявних інструментів вирішення питань, досвіду та інфраструктури. Таким чином, місцевий досвід використовується для вирішення місцевих проблем.

Делегування статутних завдань

У деяких країнах місцеві органи влади мають право делегувати виконання своїх статутних завдань неурядовим організаціям. На основі спеціальної угоди, в якій прописуються права та відповідальності обох сторін, організації беруться до виконання місцевих завдань та здійснення політики, до прикладу, у сфері навколишнього середовища, доступу до культури тощо, чи виконують місцеві програми (до прикладу, надання послуг у притулках для безпритульної молоді чи програми з забезпечення харчуванням). Часто такі політики та програми стосуються вирішення питань молоді та прямо впливають на життя місцевих молодих людей. У таких випадках і створюється партнерство між

місцевими органами влади та молодіжними організаціями, за допомогою якого організації отримують підтримку, необхідну для покращення життя молоді у місцевому суспільстві.

Структурне фінансування

Місцеві бюджети можуть забезпечити засоби для так званого «структурного фінансування» молодіжних організацій. Цей вид фінансової підтримки не покриває витрати на проекти та заходи, але замість цього покриває витрати, пов'язані із щоденним управлінням організацією, до прикладу, витрати на зарплату чи то адміністративні затрати. Структурне фінансування може бути дуже корисним для молодіжних організацій з маленьким досвідом фандрейзингу чи організацій, що не мають штатного персоналу, який компетентний щодо фінансових питань.

Система грантів

Організації можуть отримувати від органів місцевої влади фінансову підтримку для проведення своїх програм та заходів. Такі заходи плануються та реалізуються незалежно від органів місцевої влади, хоча кошти виділяються на програми, що відповідають місцевим пріоритетам. Тривають дискусії щодо того, наскільки такі програми та заходи є дійсно незалежними, адже підтримка надається лише на напрямки, що відповідають політичним пріоритетам органів місцевої влади громади.

Гарант

У Переглянутій Хартії згадується особливий вид підтримки для організацій, що сприяють участі молоді – призначення гаранта[46]. Гарантом може виступати особа, незалежна від політичних органів та структур, що сприяє участі молоді. Основна задача гаранта - виступати у ролі представника чи каналу зв'язку між молоддю та представниками органів влади у разі виникнення напруги між цими двома сторонами.

Інші форми співпраці

- обмін інформацією (про ініціативи, плани, події тощо);
- створення спільних консультативних груп з урядових та неурядових структур, що працюють у різних напрямках;
- запрошення представників інших сторін брати участь у відкритих заходах, дебатах тощо.

Час на рефлексію

1. *Які форми співпраці між місцевими органами влади, молодіжними організаціями та молодими людьми функціонують у вашій місцевій громаді?*
2. *Як розповсюджується інформація про співпрацю?*
3. *Які сторони залучені до співпраці? Яким є ваше ставлення до цих сторін?*
4. *Чи зацікавлена ваша організація/установа у співпраці на місцевому рівні з іншими партнерами?*
5. *Чому?*

46. III.1.70.

РОЗДІЛ 7

Хартія та місцеві молодіжні політики

7.1. Вступ до місцевої молодіжної політики

«Публічна політика спрямована на досягнення цілей, що найбільше відповідають інтересам всіх членів суспільства»[47]. Прикладом цього є сфери, що стосуються безпеки, надання якісних медичних послуг та соціального забезпечення, доступ до освіти, доступ до зайнятості тощо. Втім, у державній політиці є сфери, що відповідають інтересам не всіх цільових груп суспільства. Деякі сфери торкаються питань, що є вирішальними лише для певної групи, як, наприклад, для молоді, адже благополуччя молоді робить свій внесок у благополуччя всього населення. В цьому розділі, сфери публічної політики, пов'язані з молоддю та її потребами, прагненнями, вживатимуться у назві «молодіжні політики»[48].

Розробка ефективної молодіжної політики стає важливою метою все для більшої кількості країн Європи та світу в цілому. Рада Європи підтримує такі зусилля шляхом впровадження керівних принципів та правових інструментів, що допомагають створювати чи покращувати молодіжні політики на місцевому, національному та європейському рівнях. Підходи до впровадження молодіжної політики відрізняються у країнах-членах Ради Європи. У деяких країнах молодіжна політика є важливим напрямком роботи, на розвиток якого виділяються відповідні ресурси, надається доступ до інформації, гарантуються повноваження та участь у процесах прийняття рішень. В інших країнах молодіжна політика може бути лише окремим елементом політики іншої сфери, як, до прикладу, політики в області освіти, спорту, культури, туризму тощо. Існують також різні методи впровадження молодіжної політики: централізований метод, при якому прийняття рішень та дії координуються єдиним центром (до прикладу, міністерством чи іншим органом, відповідальним за питання молоді), та децентралізований метод, який делегує процес прийняття рішень та розподіл ресурсів структурам на інших рівнях (в тому числі регіональному та місцевому).

Час на рефлексію

1. *Чи є питання молоді пріоритетом для уряду вашої країни? Чому ви так вважаєте?*
2. *Яким чином впроваджується молодіжна політика у вашій країні? Які існують цілі молодіжної політики та пріоритетні сфери?*
3. *До якого рівня децентралізована молодіжна політика у вашій країні?*
4. *Чи вважаєте ви, що молодіжна політика містить «інклюзивний підхід» молоді (мається на увазі, чи питання молодіжної політики охоплюють всіх молодих людей)?*

47. Torjman, S., What is policy? Caledon Institute of Social Policy, 2005, стр. 4.

48. Втім, це не є визначенням поняття «молодіжна політика». Наразі не існує узгодженості щодо значення терміну «молодіжна політика»

У цьому посібнику, переважно, розглядаються питання молодіжної політики на місцевому рівні. У Переглянутій Хартії зазначено, що молоді люди є громадянами у муніципальних утвореннях та регіонах, де вони живуть[49], та як наслідок, молодіжна політика повинна існувати та реалізуватися у найкращий спосіб на місцевому рівні з метою забезпечення потреб та прагнень молоді.

Ефективно діюча молодіжна політика на місцевому рівні може принести багато позитивних наслідків, включаючи такі:

- визначення найбільш необхідних потреб молодих людей на місцевому рівні;
- забезпечення потреб молоді у найкращий спосіб;
- покращення ситуації з молоддю;
- забезпечення включення питань молоді до інших секторних стратегій;
- створення основи для досягнення спільних цілей через включення до процесу реалізації молодіжної політки різних сторін, що працюють з молоддю та для молоді;
- координація та скеровування різних ініціатив та дій на місцевому рівні;
- забезпечення чіткого розподілу ресурсів для задоволення потреб молодих людей на місцевому рівні;
- визнання внеску молодих людей у розвиток місцевої громади;
- стимулювання молодих людей відігравати активну роль у вирішенні питань, що торкаються їх життя;
- забезпечення основи для планування майбутнього місцевої молоді;
- зміцнення діалогу між поколіннями та посилення співпраці на місцевому рівні.

Вищенаведені результати можуть бути досягнуті у випадку, коли розробка та реалізація молодіжної політики місцевого рівня ґрунтуватиметься на таких принципах:

1. Політика чітко визначатиме цілі та шляхи їх досягнення. Всі учасники процесу, а також місцева громада в цілому, повинні усвідомлювати, що повинно бути досягнуто і яким чином.
2. Надання уваги до вирішення потреб молоді підтверджується на найвищому політичному рівні місцевої громади. На практиці, таке зобов'язання означає, що вирішення проблем молоді стало одним із місцевих пріоритетів якому приділяється достатньо уваги.
3. Є наявними ресурси, необхідні для планування, реалізації та оцінки місцевої молодіжної політки. Навіть найдосконаліші плани та стратегії будуть неефективними, якщо вони не підкріплені відповідними фінансами, часом та ноу-хау.
4. Молоді люди відіграють активну роль у плануванні, здійсненні та оцінці місцевої молодіжної політики (на всіх етапах). Якщо молодіжна політика планується для молоді, але без молоді (зверху вниз), є ризик того, що ця політика доволі обмежено відображатиме реальні потреби молодих людей. Молоді люди можуть бути позбавлені відчуття «власності» в рамках такої політики та не будуть вмотивовані брати участь в будь-якому з аспектів її реалізації.
5. До реалізації молодіжної політики залучено всі основні сторони, що працюють для молоді та/чи разом з молоддю. Кожен з них має свої унікальні знання, досвід, доступ до ресурсів, положення в місцевому суспільстві та відіграє свою роль. Всі ці аспекти роблять значний внесок у створення та розвиток ефективної молодіжної політики.
6. Існує міцне партнерство між різними сторонами, що дає кожному з них змогу навчатися один від одного та надавати необхідну підтримку.

49. Переглянута Хартія про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. Вступ.

7. Молодіжна політика є крос-секторною. Життя молодих людей охоплює широкий спектр різних галузей, тож молодіжна політика вирішує питання, що також стосуються різних сфер, таких як: освіта, спорт, культура, ЗМІ, зайнятість, вирішення житлових умов тощо.
8. Молодіжна політика має бути побудована на дослідженнях. Існують різні шляхи проведення дослідження: від комплексних методів та аналізу до простого збору інформації. Метод дослідження має бути обраний відповідно до потреб та наявних ресурсів, але він має забезпечити побудову основи молодіжної політики не на припущеннях, а на науково обґрунтованому підході та аналізі місцевої ситуації.

Час на рефлексію

1. *Які з вищенаведених принципів ви вважаєте необхідними для розробки та впровадження ефективної молодіжної політики на місцевому рівні?*
2. *Які з вищенаведених принципів можуть принести додаткові переваги у здійснення ефективної молодіжної політики місцевого рівня, але не обов'язково є необхідними? Чому?*

Також, до місцевих умов можуть бути адаптовані інші загальні підходи управління. Один з таких підходів має назву «пожежний підхід» до управління[50]. Цей підхід означає реагування місцевою владою виключно на особливі проблеми молоді, що не розглядаються як частина однієї проблеми, втім є відокремленим питанням, вирішення якого потребує негайного втручання (такий підхід більш доречно порівняти із невеличкою пожежею, які слід негайно ліквідувати). Щойно таку негайну проблему вирішено, про неї забувають та починають вирішувати наступну. Наразі відбувається перехід до застосування іншого підходу, що ставить молодих людей у центр та розглядає їх як ресурс, а не проблему. Коли місцеві органи влади застосовують такий підхід, вони прагнуть сприяти розвитку інтелектуального, соціального, творчого та фізичного потенціалу молоді та використовувати її таланти задля загального добробуту громади. Вважається, що зосередження молодих людей на розвитку своїх сильних сторін допомагає їм у побудові кращого життя та запобігає втягненню до злочинній діяльності та входженню до антисоціального середовища. Нарешті, існує підхід під назвою «управління цілями»[51]. Такий підхід визначає місцеву молодіжну політику як специфічну ціль, що повинна бути досягнута, а план її досягнення є ретельно спланованим, впровадженим та оціненим. Вищеназваний підхід фокусується на впровадження конкретних змін у суспільство та перевірці ефективності виконання всього процесу.

Час на рефлексію

1. *Які переваги та недоліки вищеназваних підходів ви бачите при їх застосуванні у місцевому середовищі?*
2. *Які з вищеназваних підходів (якщо взагалі про такі було згадано) до впровадження місцевої молодіжної політики можуть бути використані у вашій громаді чи регіоні? Яким чином ви це можете визначити?*

Місцева молодіжна політика повинна складатися з двох основних напрямків. Вона повинна відображати та відповідати напрямкам національної молодіжної політики та вирішувати проблеми конкретної

50. Підхід, представлений у цьому розділі взято із книги Lauritzen, P., "Essentials of a youth policy in the Council of Europe", unpublished paper, стор. 4

51. Для отримання додаткової інформації про управління цілями див. Siurala, L., European framework of youth policy, Budapest, 2004.

Компоненти місцевої молодіжної політики

спільноти. Як вже було згадано, в рамках національної молодіжної політики деякі завдання або цілі можуть бути делеговані іншим суб'єктам, що приймають рішення, на рівні регіонів та громад. Тому дуже важливо, щоб на місцевому рівні положення державної молодіжної політики були відомі та реалізовувалися. Варто приділяти увагу та вдосконалювати обмін інформацією між різними рівнями на яких відбувається прийняття рішень. Відповідальність за пошук та розповсюдження інформації про національну молодіжну політику та шляхи її впровадження в країні чи регіоні покладається на місцеві органи влади.Молодіжна політика може бути представлена по-різному. У деяких країнах не існує багато нормативних документів, що регламентують вирішення питань, що стосуються найбільш важливих сфер життя молодих людей. В інших країнах – навпаки, молодіжна політика може бути представлена в численній кількості нормативно-правових актів, що стосуються різних сфер (до прикладу, у вигляді окремого закону щодо ситуації з молоддю в рамках національної програми у сфері зайнятості населення, або у вигляді положення в рамках стратегії боротьби зі злочинністю тощо). Навіть у таких випадках, міністерства та інші органи центральної влади відповідальні за питання молоді, повинні надати інформацію про національну молодіжну політику, і про те, що можна та потрібно робити у цьому напрямку на місцевому рівні.

7.2. Переглянута Хартія та місцева молодіжна політика

Переглянута Хартія містить в собі достатню кількість рекомендації з впровадження секторних стратегій на місцевому та регіональному рівні. Втім, ці рекомендації в основному стосуються різних аспектів участі молоді та залишають в стороні цілий ряд інших важливих для місцевої молоді питань. І навіть з такою поправкою Хартію можна використовувати в якості корисного інструменту для розробки місцевої молодіжної політики. Пояснення щодо того, як це можна зробити, наведені нижче.

Включення до місцевої політики цінностей, що зазначені у Хартії

Молодіжна політика побудована на цінностях і сприяє їх поширенню та впровадженню. «Не складно приймати рішення, коли ти знаєш які ти маєш цінності»[52]. З цієї причини, суб'єкти молодіжної політики мають вирішити, які цінності є важливими для них при створенні молодіжної політики та яким чином такі цінності можливо співвіднести до їх цілей та дій. Основними цінностями, що зазначені у Хартії, є:

- *Участь: молоді люди мають право брати участь у прийнятті рішень, що впливають на їх життя, та, відповідно, мають право брати участь у розробці реалізації місцевих стратегій з питань молоді;*
- *Свобода обирати чи брати участь, чи ні: молодь повинна мати можливість брати участь, але вона також має право вибору та може, за бажанням, не брати участь;*
- *Недискримінація: молодь є різнорідною групою, але кожна без виключення людина має право та можливість відіграти активну роль у житті місцевого суспільства без дискримінації за*

52. Рой Дісней, американський сценарист та племінник Волтера Діснея

ознакою походження, освітою, майновим статусом, фізичними обмеженнями, приналежності до меншин тощо;

- *Мультикультурність: сприяння збереженню культури, звичаїв, можливість дотримання певного способу життя;*
- *Володіння своїми правами: молоді люди є громадянами та членами місцевого суспільства на рівні з іншими віковими групами. Саме тому молодь має володіти аналогічними чи рівними правами (що відповідають їх віку, пов'язані з обов'язками, що вони мають як члени місцевої громади);*
- *Повага: до молоді треба ставитися з гідністю та поважати її думку (втім, поважати точку зору ще не означає її поділяти);*
- *Партнерство: молоді люди повинні сприйматися як партнери у процесі прийняття рішень, а не у якості клієнтів, що чекають на обслуговування;*
- *Відповідальність: молоді люди, як будь-які інші члени громади, мають нести відповідальність за свої дії;*
- *Розширення прав та можливостей: молоді люди мають багато здібностей та сильних сторін, що можуть бути корисними при вирішенні своїх проблем, втім молодь часто потребує розширення своїх прав та можливостей для найбільш ефективного розвитку та використання своїх здібностей;*
- *Підтримка: молоді люди володіють обмеженими ресурсами та владою. З метою сприяння підвищенню їх ролі у громаді молодь повинна отримувати відповідну підтримку.*

Використання прикладів стратегії по секторах

Хартія містить огляд секторів, що відіграють значну роль у житті молоді на місцевому рівні. Огляд таких секторів дозволить структурувати процес оцінки потреб молодих людей в країні чи регіоні, або може бути використано, як шаблон для розробки місцевої політики (в залежності від додаткових обставин такий шаблон має містити додаткові компоненти). В Хартії також наводиться роз'яснення необхідності привернення уваги до окремих галузей місцевих молодіжних політик.

Стратегії по секторах	Необхідність реалізації стратегії на місцевому рівні
Політика у сфері спорту, дозвілля та громадського життя	– заходи є одним із підвалин соціальної єдності у певному місті чи регіоні; – ідеальний канал участі молоді; – ідеальний канал для реалізації молодіжної політики у сфері спорту, культури, ремесел, мистецтва та інших форм творчості або самовираження, а також у соціальній сфер.
Політика, спрямована на підвищення зайнятості молоді та подолання безробіття	– соціально-економічні умови, в яких знаходяться молоді люди, впливають на їх готовність і здатність брати участь у житті своєї громади; – безробіття та бідність ускладнюють можливість бути активним громадянином; – безробітні молоді люди швидше за все появляються серед знедолених суспільством.

Міське середовище та середовище проживання, житлова політика та транспорт	– створення більш цілісного та менш роздробленого життєвого середовища, сприятливого для соціальної взаємодії та формуванню зручного громадського простору; – створення більш гармонійного середовища, що сприяє самовираженню особи та зміцненню реальної солідарності між поколіннями; – мобільність молодих людей абсолютно необхідна для участі у суспільному житті та позиціонуванні себе, як повноцінного громадянина; – у сільській місцевості мобільність та транспорт є однією з найнеобхідніших умов, що визначають якість життя взагалі, а не лише сприяють участі у суспільному житті; – брак транспорту призводить до виключення із суспільного життя.
Політика у сфері освіти та професійної підготовки, що сприяє участі молоді	– школа є закладом, де молоді люди обмінюються своїми поглядами на життя та перспективами; – часто, школи є першим закладом, де молоді люди пізнають демократію в дії та отримують досвід щодо участі.
Політика в сфері охорони здоров'я	– паління, вживання алкогольних напоїв та наркотиків руйнують молодь; – дослідження вказують на зростання хвороб, що передаються статевим шляхом, що веде до морального засудження та самотності.
Політика гендерної рівності	– молоді чоловіки та жінки відчувають складнощі щодо доступу до відповідальних посад у професійній сфері, в громадських об'єднаннях, у політиці, а також у місцевих та регіональних органах влади; – на місцевому рівні існує нерівноправність між молодими чоловіками та жінками.
Спеціальна політика для сільської місцевості	– потреби молоді з сільської місцевості у сферах освіти, зайнятості, житлового господарства, транспорту тощо різняться від потреб молоді, що проживає у містах чи столицях; – молоді люди, що проживають в сільській місцевості, відчувають незручності або стикаються з тим, що рівень соціальних послуг та забезпечення в місцях їх проживання є нижчим, ніж у містах; – молодіжні та інші громадські організації у сільській місцевості стимулюють суспільне та культурне життя в сільських громадах та можуть бути ресурсом соціалізації для молоді; – молодіжні та інші громадські організації у сільській місцевості заохочують участь місцевої молоді; – молодіжні та інші громадські організації у сільській місцевості підвищують рівень життя та борються з проблемами, що виникають через сільську відокремленість.

Політика доступу до культури	– мистецтво та культура є частиною минулої, сьогоденної та майбутньої спадщини особистості та суспільства, що формується зусиллями багатьох поколінь; – завдяки своїй участі у культурному житті, своїй ініціативності, допитливості та новаторству, молоді люди відіграють значну роль у культурному розвитку.
Політика сталого розвитку і охорони довкілля	– молоді люди та інші члени суспільства є свідками погіршення стану навколишнього середовища; – екологічні проблеми, в першу чергу, стосуються молоді, яка в майбутньому буде вимушена ліквідовувати наслідки минулих помилок.
Політика протидії з насильству та злочинності	– жертвами злочинності і насильства часто є молоді люди; – у школах присутні різні форми насилля; – у суспільстві відсутня адекватна відповідь на прояв злочинності й насильства.
Анти-дискримінаційна політика	– у суспільстві існує дискримінація меншин (включаючи молодих представників цих меншин); – у суспільстві існує дискримінація людей з обмеженими фізичними можливостями та інших груп; – у деяких громадах не забезпечено рівноправного доступу до громадських місць, професійного навчання, шкіл, житла, культурної діяльності й інших сфер життя.
Політика щодо статевого життя	– у період переходу від дитинства до самостійного дорослого життя молоді люди можуть зіткнутися з різними питаннями, що стосуються їх особистих відносин; – спостерігається ігнорування питань сексуального здоров'я; – існує недовіра до застережень щодо ризиків, пов'язаних з деякими формами сексуальної поведінки, які надходять з офіційних джерел; – початок та ведення сексуального життя у молоді є не завжди легким для них процесом.
Політика доступу до прав/закону	– для того, щоб суспільство могло існувати як єдине ціле, його побудовано за правилами, що мають поважитися всіма членами; – в демократичному суспільстві такі правила обговорюються та затверджуються виборними представниками громадян; – кількість законодавчих актів та правил зростає, та людям стає важно дізнаватися про їх виникнення, слідувати їм та застосовувати їх на практиці; – збільшення кількості законодавчих актів та правил призводить до виникнення нерівності між громадянами (адже дехто обізнаний зі своїми правами та обов’язками, а дехто – ні).

Наведений вище список передумов для необхідності здійснення молодіжної політики у певних сферах не є повним і призначений для використання виключно у якості зразка та відправної точки для подальшого аналізу. Головним завданням Хартії є сприяння участі молоді взагалі, тому Хартія не стосується (або має обмежений стосунок) цілого ряду проблем (відносини між поколіннями, попередження конфліктів тощо). Саме тому необхідність визначення цих проблем, питань, що потребуються негайного вирішення та є відсутніми у Хартії, покладається на місцевих суб'єктів, що залучені до сфери розвитку молодіжної політики.

Час на рефлексію

1. *Які цінності з тих, що наведені у розділі, ви можете визначити як найбільш важливі та необхідні для розвитку у вашій громаді? Чому?*
2. *Які з наведених секторних стратегій наразі є частиною місцевих молодіжних політик вашої громади?*
3. *Які додаткові секторні стратегії, що не є наведеними у розділі, присутні у складі місцевих молодіжних політик вашої громади?*
4. *Які секторні стратегії все ще відсутні у вашій громаді?*

7.3. Процес визначення місцевої молодіжної політики

Процес визначення місцевої молодіжної політики є комплексною процедурою, що вимагає залучення до процесу різних сторін. Місцеві органи влади, що є основними суб'єктами впровадження молодіжної політики на місцях, володіють значним досвідом та знаннями в цьому процесі. Неможливо побудувати універсальну модель місцевої молодіжної політики, адже у кожній країні ситуація є різною та залежить від традицій, норм, процедур та законів суспільства. Втім, існує ряд пропозицій, що можуть стати у нагоді при розробці місцевих молодіжних політик, їх наведено нижче.

Побудова партнерства

Для створення ефективної молодіжної політики на місцевому рівні необхідна участь різних сторін: місцевих органів влади, молоді, громадських організацій місцевого рівня та інших закладів. У деяких громадах використовують підхід, при якому місцеві органи влади визначають політику, що потім реалізовується ними власноруч чи доручається партнерам. Тим не менш, це не є підходом забезпечення участі. На ранньому етапі рекомендовано дотримуватися принципу залучення до процесу побудови партнерства між різними сторонами.

Бути зрозумілими у поясненні необхідності існування молодіжної політики на місцевому рівні

Наразі у місцевих громадах спостерігається мода на розвиток місцевих молодіжних політик та все більше громад зацікавлені у послідовному вирішення проблем молоді у найбільш ефективний спосіб. Наявність якісної молодіжної політики на місцевому рівні може бути корисною для місцевого суспільства та приносити реальні зміни. Щойно розпочато процес створення такої політики, важливо відразу визначитися з конкретними кроками з необхідних змін та покращення.

Збір інформації про національну та регіональну молодіжну політику

Як вже було зазначено вище, місцева молодіжна політика повинна бути побудована на двох стовпах, одним з яких є національною молодіжною політикою. Коли певні завдання чи дії делегуються

національною політикою на нижчий рівень, надзвичайно важливо знати про конкретні зобов'язання в рамках делегованих повноважень та можливої наявності керівних принципів, що стануть у нагоді при їх виконанні. Наявність всього вищезазначеного допоможе обраним сторонам у виконанні їх дій у системі місцевої молодіжної політики. В рамках національної політики також має бути розглянутим ряд питань, пов'язаний із ситуацією у місцевому суспільстві, що стане у нагоді при розробці та впровадженні принципів місцевої молодіжної політики.

Аналіз ситуації про стан молоді у місцевій громаді – виявлення потреб

Зосередження на питаннях, особливо важливих для місцевої громади є іншим стовпом побудови місцевої молодіжної політики. Такі питання не можуть бути закладені в національну молодіжну політику, що має обмежені масштаби та зосереджена виключно на пріоритетних сферах, що є актуальними для всієї молоді певної країни. Саме тому аналіз ситуації та стану молоді є вкрай важливим завданням з метою визначення додаткових сфер, проблем та задач, що необхідно вирішувати на рівні місцевої громади. Отже, місцева молодіжна політика відображає дійсні потреби та очікування молоді, а не просто є частиною політичного порядку денного для місцевого керівництва.

Визначення та оцінювання різних програм та заходів, пов'язаних з потребами молоді на місцевому рівні

Навіть якщо на рівні місцевої громади не існує молодіжної політики, скоріше за все, офіційно чи неофіційно, проводяться різні програми, заходи, реалізуються ініціативи. Такі дії також мають реальний вплив та здатні принести позитивні зміни у життя молоді, сприяти реалізації місцевої молодіжної політики, тож учасники, залучені до створення молодіжної політики, повинні володіти інформацією про те, що відбувається та які організації та інші структури задіяні у процесі.

Встановлення пріоритетів

Молоді люди є різнорідною групою, тож всі вони мають різні потреби у житті та очікування. В рамках реалізації місцевої молодіжної політики та з наявними ресурсами скоріше за все неможливо врахувати абсолютно всі потреби молоді, тож вкрай важливо визначити пріоритети. Визначення пріоритетів є важливим та інколи складним кроком, адже потребує оцінки кожної з наявних у громаді проблем. Визначення пріоритетів не відбувається на основі особистих пріоритетів чи інтересів організації та потребує якісного аналізу ситуації.

Визначення переваг/цілей/завдань/стратегій/плану дій/оцінки

Існує ряд формул, які можна використовувати для розробки місцевої молодіжної політики; деякі громади розпочинають з опису переваг, інші – із зосередження на формулюванні цілей та завдань. У цьому процесі не існує вірного чи невірного шляху. Політикам місцевого рівня має бути зрозуміло, чого вони прагнуть досягнути, у які терміни та за допомогою яких ресурсів, яким чином все буде відбуватися, та якими є їх кінцеві очікування. Проведення оцінювання молодіжної політики, які і будь-якої іншої ініціативи, повинно відбуватися на регулярній основі. Цей процес має бути заплановано разом з іншими елементами впровадження політики.

Консультації щодо пропозицій з впровадження молодіжної політики

Всім сторонам, залученим до процесу створення місцевої молодіжної політики та зацікавлених у вирішенні проблем молоді на місцевому рівні, необхідно дати можливість прокоментувати документи, дії та висловити свою думку щодо кінцевих пропозицій.

Ухвалення політики

На місцевому рівні молодіжна політика може мати різний статус. Вона може бути оформлена у вигляді угоди між різними партнерами, але й може бути офіційно визнаною місцевими органами влади та затвердженою у вигляді однієї з сфер загальної місцевої політики. В останньому випадку, місцеві органи влади беруть політичну відповідальність за реалізацію такої політики. Тоді їм потрібно звітуватися перед всією громадою про результати її виконання.

Поширення

Інформація про місцеву молодіжну політику має бути поширеною у місцевій громаді чи регіоні для можливості залучення до її процесу всіх зацікавлених сторін. Інформуванню молоді про здійснення такої політики слід надавати особливого значення, адже саме вони є її основними бенефіціарами.

Спільний моніторинг реалізації політики

З метою оцінки прогресу, досягнутого щодо визначеної мети, необхідно проводити систематичний контроль чи огляд різних аспектів реалізації політики (моніторинг). Проведення моніторингу дозволяє не лише перевіряти, наскільки ефективні виділені ресурси чи є їх достатньо, але також допомагає оцінити успіхи та виявити проблеми на ранній стадії. Цей процес гарантує, що політику можна буде корегувати у випадку зміни ситуації у суспільстві чи громаді. Спільний моніторинг означає включення до процесу різних учасників, в тому числі й молоді.

Час на рефлексію

1. *Будь-ласка, опишіть місцеву молодіжну політику у вашій громаді чи регіоні? Які пріоритети визначені такою політикою?*
2. *Наскільки місцева молодіжна політика відображає національну молодіжну політику вашої країни?*
3. *Кого залучено до процесу формування місцевої політики?*
4. *Кого залучено до процесу її реалізації?*
5. *Яким чином відбувається процес моніторингу молодіжної політики?*

7.4. Адвокація – мережування задля зміни політики

Хоча молодіжна політика в цілому є важливим питанням на місцевому рівні, в деяких громадах пріоритети віддані іншим сферам. Різні організації, структури, окремі особи намагаються включити багато молодіжних питань молоді до процесу адвокації. Це означає наявність комплексу цілеспрямованих дій щодо осіб, залучених до процесу прийняття рішень на підтримку конкретного політичного питання[53], а також мережування задля зміни політики. Адвокація спрямована на влив на різні аспекти молодіжної політики, таких як суспільне сприйняття окремих питань чи ставлення до питання окремих політиків. Адвокація може бути спрямована на підтримку конкретних дій чи, навіть, на їх припинення. Адвокація може бути застосована на різних рівнях – інституційному, місцевому, регіональному, національному та міжнародному.

Адвокацію засновано на мережуванні – створенні та підтримці зв'язків з тими, хто поділяють та згодні працювати для досягнення спільних цілей на благо суспільства. Насправді, у житті все є частиною певної мережі: на роботі, у школі, у громадському житті чи під час спортивних заходів люди знають доволі багато про спосіб мережування та вдало його застосовують. Мережі адвокації повинні бути створені таким чином, щоб час, мотивація, інші ресурси використовувались у найбільш ефективний спосіб для досягнення цілей.

53. Networking for policy change. An advocacy training manual, The Policy Project, 1999, стор. I-1.

В окремих випадках, мережі адвокації розвиваються у форму коаліції (так званого союзу) і такий процес має велике значення, адже сприяє об'єднанню разом людей та ресурсів з різних верств суспільства та забезпечує подання візуального сигналу громаді щодо її підтримки[54]. Адвокація у формі коаліції допомагає поширювати відповідальність та створює простір для групового обговорення вирішення проблем. Втім, така форма співробітництва є достатньо закритою, інколи інтереси членів коаліції можуть бути відмінні, що спричинить додаткові труднощі надалі.

При створенні мережі, необхідно замислитись над наступними питаннями:

- Якою є мета створення цієї мережі?
- Які навички, знання та ресурси будуть необхідні для досягнення цієї цілі?
- Хто може надати такі навички, знання та ресурси для мережі? Хто може бути частиною мережі (індивідуальні особи, організації, заклади, інші структури)?
- Якими будуть зобов'язання членів мережі?
- Яким чином потенційні члени можуть приєднатися до наявної мережі?
- Хто це повинен робити?
- Коли має відбутися перша зустріч?
- Що повинно бути у порядку денному?
- Якою повинна бути структура мережі?
- Яким чином мають прийматися рішення?
- Яку форму має набути процес скеровування мережею?
- Яким чином повинна здійснюватися співпраця?
- Яким чином буде працювати система поширення інформації?
- Яким чином можуть розглядатися потенційні конфлікти?
- Яким чином має бути розроблений план дій?
- Які необхідні ресурси можливо отримати?
- Яким чином план дій має контролюватися та оцінюватися?
- Яка підтримка має бути надана для функціонування мережі (до прикладу, послуги секретаріату)? Як її отримати?

Адвокація побудована у значній мірі на ефективній комунікації, саме тому члени її мережі мають володіти чи розвивати навички, що сприяють забезпеченню ефективного спілкування. Розвиток ефективної комунікації є надзвичайно важливим не лише для налагодження контактів з політиками, а й також для підтримки добрих відносин у середині мережі. Важливо набувати та розвивати навички, пов'язані із такими сферами: формулювання точок зору, висловлення думок та почуттів, передача повідомлень, розвиток добрих презентаційних навичок, розуміння невербальних сигналів, а також уважне слухання та заохочення інших промовців до виступів.

Для ефективної роботи команді з адвокації вкрай необхідне розуміння функцій політичних процесів на місцевому рівні. Учасники команди повинні розуміти, яким чином було розроблено політику адвокації (процедури, формальні правила, умови тощо), кого залучено до процесу та у якому статусі, опис учасників процесу тощо. Коли зібрано всю зазначену вище інформацію можна переходити до постановки реалістичних завдань та визначення найбільш ефективних підходів до досягнення цілей. Члени мережі адвокації повинні бути спроможні продемонструвати такі знання, адже багато політиків не сприймають неурядові організації саме через брак знань та досвіду їх членів у процесах розробки політики. Подібне ставлення політиків до мережі адвокації може призвести до блокування всіх зусиль та відмови у співпраці.

54. "Advocacy kit", Advocates for Youth Washington, ресурс доступно за посиланням: www.advocatesforyouth.org/publications/advocacykit.pdf

Час на рефлексію

1. *Як би ви оцінили свої комунікативні навички? Які ви вбачаєте сильні та слабкі сторони?*
2. *Яким чином у вашій країні розробляються сфери політики?*
3. *Яким чином сфери політики розробляються у вашому регіоні чи місцевій громаді?*
4. *Чи були ви коли-небудь залучені до процесу формулювання політики чи її реалізації? В якій якості?*

Кроки у процесі адвокації[55]

Крок 1 – Визначення проблематики

У мережі повинні визначитися, на якому питанні слід зосередити увагу задля сприяння зміни політики. Це питання має відповідати місії мережі та виконуватися на основі узгоджених раніше критеріїв.

Крок 2 – Визначення цілей та завдань

Мережа повинна чітко визначити, що має бути досягнуто у довгостроковій перспективі (цілі) та сплановано набір конкретних, вимірюваних та короткострокових досягнень, що сприятимуть досягненню цілей.

Крок 3 – Визначення цільової аудиторії

Основною цільовою аудиторією є політики, які мають право прийняття та затвердження нової політики або внесення змін до існуючої. Другорядною цільовою аудиторією є інші сторони, що мають доступ та можуть впливати на основну цільову аудиторію, а саме: інші суб'єкти політики, чиновники, працівники місцевих органів влади, ЗМІ, місцеві лідери тощо. Мережа має визначити, ким є ці суб'єкти чи групи, яку владу вони мають, а також їх ставлення до запропонованих політичних змін (а саме, чи підтримують вони такі зміни, виступають проти них чи є нейтральними).

Крок 4 – Розбудова підтримки

Члени мережі повинні шукати підтримки серед тих організацій, закладів, мереж, членів громадянського суспільства, яких стосується запропоноване питання та які готові надати підтримку у його вирішенні. Успіх виконання всієї ініціативи, в більшій мірі, залежить від опорної бази, тож необхідно мати достатньо часу та ресурсів для планування цього завдання.

Крок 5 – Розробка інформаційного повідомлення

Інформаційні повідомлення мають бути сформовані у такий спосіб, щоб цільова аудиторія позитивно відреагувала на запропоноване та підтримала пропозицію. Інформаційне повідомлення має бути адаптоване до профілю цільової аудиторії та містити чітку інформацію щодо очікуваних змін.

Крок 6 – Встановлення каналів зв'язку

Ваша цільова аудиторія буде визначати обрання каналу зв'язку. Коли ви намагаєтесь отримати доступ до осіб, відповідальних за прийняття рішень, в процесі просвітницької діяльності в громаді, при пошуку однодумців, можна використовувати різні способи передачі інформаційних повідомлень. На місцевому

55. Модель наводиться у Networking for policy change. An advocacy training manual, The Policy Project, 1999, стор. стр. III-7-III-9.

рівні такі способи можуть включати в себе прес-релізи до місцевих ЗМІ, проведення місцевих дебатів, зустрічей з політиками, видання інформаційних бюлетенів тощо.

Крок 7 – Пошук фінансування

Реалізація ініціатив в рамках адвокації потребує фінансової підтримки для покриття витрат на матеріали, подорожі (наприклад, на при проведенні зустрічей з людьми, що приймають рішення), наявності інфраструктури для проведення конференцій (оренда місця проведення заходу), покриття витрати на зв'язок між членами мережі тощо. Для того, щоб не залежати лише від фінансових внесків членів мережі, на початковому етапі існування мережі адвокасі необхідно розробити стратегію збору коштів, що може також допомогти в отриманні зовнішньої фінансової підтримки для її розвитку та існування.

Крок 8 – Розробка плану реалізації

Діяльність мережі адвокації необхідно планувати наперед. Такий план має включати перелік всіх заходів та завдань, містити перелік всіх обов'язків, якими наділяються кожна людина чи група. Також необхідно встановити часові рамки для завершення всіх заходів, перерахувати необхідні ресурси, а також пояснити, у який спосіб ці ресурси будуть отримані.

Поточна діяльність

- збір даних відіграє важливу роль на різних етапах всій кампанії адвокації. Збирати дані необхідно у процесі визначення основних питань, що повинні бути розглянуті при розробці відповідних цілей, формулюванні інформаційних повідомлень адвокації, у процесі пошуку підтримки, а також при здійсненні впливу на політиків;
- на всіх етапах кампанії адвокації має бути присутнім моніторинг та оцінка. Обидва напрямки мають бути заздалегідь сплановані для забезпечення можливості оцінювання ходу проведення та результатів всієї кампанії.

Адвокація є потужним методом досягнення політичних змін чи ініціювання розробки нових стратегій в різних контекстах та на різних рівнях. Втім, потенціал адвокації не використовується в достатній мірі на рівні місцевих громад (особливо у плані вирішення проблем молоді), незважаючи на те, що адвокація полегшує встановлення особистих контактів з місцевими політиками та допомагає будувати прямі взаємовідносини із зацікавленими сторонами. В більшій мірі це відбувається через переконаність людей, які працюють з молодими людьми та для молодих людей, у тому, що адвокація вимагає певних спеціальних навичок та компетенцій, якими вони не володіють. До того ж, інколи забувається, що адвокаційна діяльність в основному ґрунтується на зобов’язанні та мотивації зацікавлених сторін.

Час на рефлексію

1. *Які зміни у політиці (у сфері молоді чи інших сферах) можуть отримати користь від запровадження процесу адвокації у вашій країні чи регіоні?*
2. *Хто буде зацікавлений у підтримці таких політичних змін?*
3. *На яку цільову аудиторію вони мають бути спрямовані?*
4. *Які канали зв’язку можуть бути найбільш ефективними?*

РОЗДІЛ 8
Навчальна секція

Робота у сфері участі молоді та використання нової редакції Хартії в якості практичного інструменту потребує набуття певних знань, навичок та наявності відповідної позиції щодо участі молоді. Тобто, всім тим, хто зацікавлений у залучення молоді та місцевому рівні, може стати у нагоді роз'яснення та практичний інструментарій, пов'язаний зі специфікацією у навчанні та підтримкою ініціатив. Такі можливості підтримки можуть бути представлені у різних формах, однією з яких є проведення семінарів, що вивчають різні аспекти участі молоді чи надають іншу допомогу учасникам щодо визначення можливих способів використання нової редакції Хартії на їх власний розсуд. Інформацію, що може стати у нагоді при підготовці таких семінарів можна отримати у мережі Інтернет, чи безпосередньо від організацій, що працюють у напрямку навчання в сфері участі.

У цьому Розділі ми розглянемо різні вправи, що можуть бути використані як частина навчання, пов'язаного із забезпеченням участі молоді в цілому, зокрема, чи по відношенню до впровадження положень Хартії у життя. Вправи, що наведені у розділі, або взяті з відповідних навчальних джерел, або розроблені спеціально для даного посібника.

Нижче пропонуються методики, що стануть у нагоді при роботі у сфері участі молоді:

Діаманти сфер політики
Люди-сандвічі
Ножі та виделки
Сходинки участі
Зустріч з мером
Виміри участі
Снігова куля участі
Хронологія участі
Права та участь
Шаради ПЗПМП
Рольова вправа з Хартії
«Погоджуюся» та «Не погоджуюся»
Трикутник співробітництва
Правда чи неправда?
Що Ви можете для мене зробити?
Відвідування Жунесії
Що буде, якщо цього не буде?
Симуляційна вправа "Молодь в дії"

Діаманти сфер політики	
Назва	**Діаманти сфер політики**
Тема	Сфери місцевої політики, спрямовані на підвищення участі молоді
Предмет обговорення	Що є найбільш важливим?
Кількість осіб у групі	Будь-яка
Час на виконання	90 хвилин
Завдання	– Представити зміст Переглянутої Хартії. – Розглянути сфери місцевої політики, що сприяють підвищенню участі молоді. – Активізувати дискусію про місцеві молодіжні політики в контексті забезпечення участі молоді. – Сприяти набуттю навичок переговорів.
Підготовка	Зробити копію набору карт із розрахунку 1 набір на невелику групу.
Матеріали	Один набір карт на невелику групу.
Інструкції	1. Запитайте в учасників, що вони розуміють під терміном «місцева політика». 2. Коротко ознайомте учасників з різними стратегіями по секторами, представленими у Хартії. 3. Поділіть учасників на невеликі групи по 4 особи в кожній. Всі 4 особи в групі мають бути з одного регіону (чи, якщо захід міжнародний, з однієї країни). Кожній групі роздайте по набору карт. 4. Поясніть процедуру. Кожна група повинна коротко обговорити, чи відповідає опис політики, зазначеної в їх карті, реальній ситуації в регіоні. На наступному етапі вони повинні обговорити, які саме політики є найбільш актуальними, а які найменш значимими для молодих людей в їх регіоні. Карти з характеристикою сфер політики повинні бути викладені у вигляді ромбу (діаманту). Картка з найбільш відповідною сферою політики повинна знаходитись на вершині ромбу. Під нею повинні бути розташовані картки з описом наступних за ступенем важливості політик. В середині ромбу повинні знаходитись три картки зі описом сфер політики, які опосередковано стосуються молоді. Під ними мають бути розташовані дві картки, в яких зазначена політика видається найменш дотичною та малоймовірною. Наостанок, остання картка, що кладеться вниз ромбу, характеризує політку та участь молоді, як неактуальні для місцевості. 5. Попросіть групу презентувати свої діаманти іншим та пояснити свій вибір.

Аналіз та оцінка	Запитайте учасників про таке: 1. Що для вас означає поняття «відповідна» (доречна, та, що стосується)? Як ви зрозуміли та визначили це слово при виконанні вправи? 2. Які політики були визначені, як найбільш відповідні для всієї групи? Чому? 3. Яка різниця між діамантами? 4. Яким чином місцева політика впливає на участь молоді? 5. Чи задоволені ви результатом своєї роботи? Чому? 6. Яким був ваш вплив на процес обговорення місцевих політик? 7. Чому ви навчилися виконуючи дану вправи?
Варіації	1. Замість презентації змісту переглянутої Хартії, фасилітатор вправи може звернутися до учасників із проханням розказати про місцеві політики, які існують в їх місцевості чи регіоні і є важливими для молоді. 2. Якщо учасники ознайомлені з положеннями Переглянутої Хартії, фасилітатор може перевірити, що вони запам'ятали про секторні політики, вказані в документі.
Додатки	Діаманти сфер політики – зразок набору карт.

Діаманти сфер політики – зразок набору карт

Політика у сфері спорту, дозвілля та громадського життя	Політика, спрямована на підвищення зайнятості молоді
Спеціальна політика для сільської місцевості	Політика у сфері освіти, що сприяє участі молоді
Політика сталого розвитку і охорони довкілля	Антидискримінаційна політика
Транспортна політика	Політика в галузі охорони здоров'я
Політика у сфері мобільності та обмінів	

Люди-сандвічі	
Назва	**Люди-сандвічі** Джерело: *Тренінг з питань активної участі молоді, Європейський молодіжний центр, Страсбург, 2007 р.*
Тема	Знайомство один з одним та оцінка стану справ щодо участі молоді
Предмет обговорення	Я та мої реалії щодо участі молоді
Кількість людей у групі	12-35
Час на виконання	1 година
Завдання	– Знайомство один з одним. – Обмін досвідом щодо оцінки стану справ у сфері участі молоді у громадах та організаціях учасників вправи. – Вивчення досвіду участі молоді.
Підготовка	Велика кімната чи приміщення із заздалегідь підготовленими чотирма тематичними куточками для обміну точками зору.
Матеріали	Папір А3, маркери чи кольорові олівці, музика.

Інструкції	***Індивідуальна підготовка – 15 хвилин*** Кожен учасник отримує два листки паперу А3 та маркери/ кольорові олівці. На кожному з листів паперу учасники повинні намалювати зображення чи написати текст, що стосується нижченаведених аспектів їх життя/досвіду: – Особисте (сім'я, навчання, вільний час…); – Організація/робота; – Громада/молоді люди – характеристики; – Досвід участі молоді (пов'язані дії). ***Обмін досвідом – 40 хвилин*** Щойно учасники будуть готові, вони повинні стати у формі сандвічів таким чином, щоб між кожним із учасників знаходився лист паперу (тобто: лист паперу – людина – лист паперу – людина – …). Потім учасники стають в середину кімнати чи збираються у приміщенні з чотирма тематичними куточками, позначеними у відповідності до чотирьох тематичних аспектів, наведених вище. Усі кутки позначені у відповідності до вищенаведених аспектів, а учасники поінформовані про чотири раунди вправи та про те, що кожен з учасників має пройти всі чотири кутки під час вправи. Починає грати музика, а учасники повинні переміщатися та знайомитися з "сандвічами" інших учасників. Коли фасилітатор зупиняє музику, учасники повинні обрати один кут та обмінятися думками щодо теми, зазначеної на "сандвічі" (до прикладу, щодо організації/роботи). За 10 хвилин фасилітатор знову включає музику і «люди-сандвічі» повинні зібратися у середині приміщення. Коли музика зупиняється, кожен обирає новий кут. Все це повторюється чотири рази.
Аналіз та оцінка	Відсутні

Ножі та виделки	
Назва	**Ножі та виделки** Джерело: *Навчання та дії щодо участі:* нотатки, (2001), Випуск 42, стор. 66-68, IIED Лондон, Джош Левен
Тема	Принципи участі
Предмет обговорення	Брати чи не брати участь?
Кількість осіб у групі	6-20

Час на виконання	60 хвилин
Завдання	– Презентувати учасникам деякі принципи участі; – Ознайомитись щодо того, яким чином розширення прав та можливостей залежить від прозорості та обміну інформацією; – Випробувати на собі, як радити у ситуації, коли участь є непростим завданням.
Підготовка	Знайдіть одну особу серед учасників, якій ви потайки розповісте правила гри
Необхідні матеріали	Ніж та виделка Фліпчат, папір, олівці
Інструкції	1. Учасники сідають у коло. 2. Повідомте учасникам, що правила гри розповідатимуться лише один раз, тож варто бути дуже уважними. 3. Поясніть, що всі мають бути сконцентрованими на тому, як вони почуваються під час гри. 4. Від учасників вимагається, щоб вони передали іншому учаснику поряд ніж та виделку або перехрещеними, або у звичайний спосіб. Під час процесу передачі кожен з учасників повинен голосно промовити до групи чи ніж та виделка перехрещені, чи ні. Потім, фасилітатор повідомляє чи вірним є твердження чи ні. 5. Не давайте більше інструкцій учасникам, навіть якщо вони запитають. 6. Фасилітатор розпочинає вправу. Таємним правилом є те, що виголошення позицій «перехрещені» чи «не перехрещені», насправді, не залежить від ножа та виделки. Це залежить від позиції ніг учасника на момент передачі ножа та виделки. Ніж та виделка можуть бути розташовані при передачі у будь-який спосіб, але анонсована позиція буде коректною лише у випадку, коли вони співпадає з положенням ніг учасника на момент передачі предметів. 7. За 10 хвилин зупиніть гру, адже, зазвичай, цього часу достатньо в грі, щоб учасники виразили весь емоційний спектр. 8. Запитайте тих, хто не здогадався про таємне правило розказати, як вони себе почувають. Занотуйте їх відповіді на фліпчаті. 9. Запитайте тих, хто здогадався про таємне правило щодо їх почуттів. Також занотуйте їх відповіді на фліпчаті. 10. Запросіть когось з групи пояснити таємне правило всій групі. 11. Запитайте учасників, хто здогадався про таємне правило, чому вони не розповіли про нього іншим (насправді, таке трапляється нечасто).

Аналіз та оцінка	1. Запитайте учасників, який зв'язок вони вбачають між своїм досвідом під час цієї вправи (та тим, що вони відчули під час цієї вправи) та участю? Які аспекти участі були зачеплені цією вправою? 2. Розділіть учасників для роботи у невеличких групах обговорення (на три чи чотири групи). Кожна з груп повинна зосередитись на наступних блоках запитань: Блок запитань А a. Коли я безправний, я почуваюсь… b. До тих, хто обмежує мене, я відчуваю… c. Прикладом цього є… d. Ми не можемо брати участь, коли… Блок запитань Б e. Коли я маю права та можливості, я відчуваю… b. До тих, хто наділяє мене правами та можливостями, я відчуваю… f. Прикладами цього є… h. Ми можемо брати участь, коли… 3. Якщо груп більше ніж дві, попросіть групи, що працюють над блоком запитань «А» зібратися разом, так само об'єднайте групи, що працюють над блоком запитань «Б». Учасники в блоках повинні обмінюватися думками та занотовувати їх на фліпчаті. 4. Попросіть групи презентувати результати своїх обговорень. 5. Ініціюйте спільне обговорення щодо переваг участі та браку участі.
Поради фасилітатору	– Людина, яку ви визначите та довірите таємне правило на початку гри, повинна сидіти навпроти вас по колу учасників, щоб ви обоє могли бачити, чи перехрещені ноги в учасників, чи ні. – Будьте чуйними при виконанні цієї вправи, адже учасники можуть емоційно сприйняти цю гру та стати у захисну позицію.
Варіації	– Обговорення аналізу вправи може бути більше сфокусованим на обміні інформацією, фактами та правилами, що позбавляють людей участі. – Вправа може бути застосована для презентації підходу Хартії участі молоді, що базується, зокрема, на праві, засобах, просторі, можливостях та підтримці (підхід ПЗПМП).

Сходинки участі	
Назва	**Сходинки участі** Джерело: Навчальний Курс щодо розвитку та впровадженні Проектів участі на місцевому та регіональному рівні, Європейський молодіжний центр, Страсбург, 2005
Тема	Впровадження проектів участі
Предмет обговорення	Наскільки Ваш проект орієнтований на участь?
Кількість людей у групі	Будь-яка
Час на виконання	90 хвилин
Завдання	– Обміркувати можливі рівні участі молоді в рамках проектів; – Презентувати концепцію сходинок участі; – Забезпечити основу для доступу рівня участі молодих людей у проектах; – Зібрати думки щодо критеріїв проектів щодо участі.
Підготовка	Велике зображення сходинок участі Роджера Харта повинно бути на папері (сходинки можна зробити і на підлозі за допомогою стрічок).
Необхідні матеріали	Жодних
Інструкції	1. Презентуйте концепцію рівнів участі молоді та модель сходинок участі. 2. Попросіть учасників замислитись над тим, яка сходинка участі найкраще репрезентує рівень участі молоді в їх проектах чи громаді. 3. Попросіть учасників стати біля відповідної сходинки. 4. Запитайте учасників: на якій сходинці знаходиться? Як вони про це знають? 5. Запросіть учасників поміркувати над можливими шляхами забезпечення більшої участі молодих людей в їх проекті. 6. Індивідуальна рефлексія: яку з ідей, що була запропонована під час розмірковування, я можу використати у своєму проекті? Чому та яким чином?
Аналіз та оцінка	Задайте учасникам такі запитання: 1. Наскільки корисною для вашої роботи та власної ситуації може бути модель драбини участі? 2. Які обмеження існують в цій моделі?

Поради фасилітатору	Поясніть учасникам, що досягти найвищої сходинки участі не є завданням вправи і що досягнення найвищої сходинки не завжди означає, що саме вона є найкращою! Ви можете зазначати сходинки без їх нумерування чи описати рівні по іншому, ніж у вигляді драбини (до прикладу використовуючи модель квітки – у додатку).
Варіації	Вправа може бути пов'язана з молодіжними проектами, але також стосуватися залучення молоді до участі у різних закладах чи організаціях.
Додатки	Опис концепції сходинок участі (джерело: Розділ 1 цього Посібника)

СХОДИНКИ УЧАСТІ – пояснення

За матеріалами: Hart, R., *Children's participation from tokenism to citizenship*, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 1992

Сходинка 8: Спільне прийняття рішення

Проекти чи ідеї пропонуються молодими людьми, яких дорослі запрошують для участі у процесі ухвалення рішення в якості партнерів.

Сходинка 7: Проектом керують молоді люди

Проектами керують молоді люди, можуть запрошуватися дорослі, щоб забезпечити необхідну підтримку, але проект може бути виконаний і без їхнього втручання.

Сходинка 6: Ініціатива проекту виходить від дорослих, рішення приймаються спільно з молодими людьми.

Ініціатива проекту виходить від дорослих, але молоді люди запрошуються у якості рівнозначних партнерів, щоб разом з дорослими приймати рішення й розподіляти обов'язки.

Сходинка 5: З молодими людьми консультуються, їх інформують

Дорослі керують проектами, молоді люди висловлюють поради та пропозиції, а їх інформують про те, як такі пропозиції сприяють прийняттю остаточних рішень і досягненню мети.

Сходинка 4: Проект доручають молодим людям і повідомляють їм про його реалізацію

Проектом керують дорослі, молодих людей запрошують виконати ролі або завдання в межах проекту, і вони є обізнаними про те, який вплив вони насправді мають у проекті.

Сходинка 3: Символічне залучення (токенізм)

Між молодим людьми розподіляють ролі в межах проекту, але вони ніяк не впливають на прийняття рішень. Створюється помилкове враження (навмисно чи ні), що молоді люди беруть участь, але фактично вони не мають можливості обирати, що їм робити та як.

Сходинка 2: Молоді люди як декорація

Молоді люди необхідні для участі у проекті, щоб представити молодь як групу, яка користується меншими правами. Вони не грають ніякої вагомої ролі, окрім присутності. Як це буває з декоруванням, молодь висувають на перший план у проекті або організації, щоб їх могли помітити зовні.

Сходинка 1: Маніпуляція

Молодих людей запрошують взяти участь у проекті, але вони ніяк не впливають на прийняття рішення та його кінцевий результат. Фактично їх присутність потрібна для досягнення інших цілей, до прикладу, для перемоги на виборах в місцеві органи влади, для формування позитивної репутації установи або для отримання додаткових грошових коштів від установ, що підтримують участь молоді.

КВІТКА УЧАСТІ – пояснення

Джерело: CHOICE for Youth and Sexuality Foundation, the Netherlands, inspired by Roger Hart's ladder of participation

Зустріч з мером	
Назва	**Зустріч з мером** Джерело: *Навчальний курс з питань участі молоді, Європейський молодіжний центр,* Страсбург, 2007
Тема	Співробітництво між НУО та місцевою владою
Предмет обговорення	Давайте разом!
Кількість осіб у групі	12-35 осіб
Час на виконання	120 хвилин
Завдання	– спонукати учасників осмислити їхню власну практику участі молоді; – відкрити обговорення щодо стратегій зв'язку та співробітництва між молодіжними НУО та місцевими органами влади; – виділити аспекти, що потребують вдосконалення.
Підготовка	Копіювання та, можливо, адаптація завдання ситуаційної гри; інструктаж команди з представників місцевих органів влади; визначення місця проведення вправи.
Матеріали	Елементи одягу для представників місцевих органів влади (краватка, піджак тощо).
Інструкції	***1. Ситуаційна задача у робочій групі – 45 хвилин*** Учасники розділяються на невеличкі групи. Кожна з груп являє собою громадський молодіжний центр (НУО). Всі групи отримують однакові завдання та повинні підготуватися до зустрічі з представниками місцевих органів влади. Ситуаційна задача підготовлена у формі запрошення до наради команди з метою підготовки до консультативної зустрічі з мером та іншими представниками місцевих органів влади. Фасилітатор обходить групи, щоб пересвідчитись, що всі зрозуміли завдання та з'ясовує питання, що можуть виникнути у учасників. Якщо у вправі задіяно декілька груп, фасилітатор може виступати в якості координатора «парасолькової» молодіжної НУО, що організовує зустріч з мером. ***Ситуаційна задача:*** «Запрошення Від імені координатора (фасилітатора) «Просто зроби це» - парасолькової молодіжної організації Шановні члени команди, Всі ми разом працюємо в районному громадському молодіжному центрі в м. Страсбург. Останнім часом ми спостерігаємо зростання тривожних сигналів, що вказують на те, що молодь незадоволена своєю ситуацією (житлові умови, зайнятість тощо). Нещодавно, через окремі події, молоді люди почали висловлювати своє невдоволення у насильницькій формі (пошкодження спортивного центру, супермаркету). Два тижні тому виник конфлікт між групою молодих людей та поліцією, що переріс у бійку. Внаслідок цього, одну молоду людину було важко поранено, двох інших було заарештовано.

	З того часу ситуація лише погіршувалася: – Деякі молоді люди почали підпалювати автомобілі у районі і кількість згорілого автотранспорту наразі зросла; – Подібного роду протести вже розпочалися й в інших районах; – Щоночі відбувається протистояння з поліцією; – Інші молоді люди хочуть продемонструвати приклад іншого способу висловлення точки зору та починають організовувати мирну маніфестацію, підпалюючи свої посвідчення особи. Тим самим вони висловлюють своє занепокоєння, адже юридично маючи всі права повноправного громадянина, насправді, вони себе такими не відчувають, адже позбавлені певних прав та можливостей. Для нас, як представників громадського молодіжного центру, настав час реагувати! Саме тому ми зорганізуємо зібрання нашої організації, під час якого зосередимось на двох напрямках: 1. Розробці короткотермінового плану дій: що конкретно треба зробити та як упередити майбутні інциденти. 2. Розробці середньострокового плану дій: за рік до місцевих виборів, ми повинні скористатись можливістю і вже зараз розпочати лобіювання представників місцевих органів влади, підготувати стратегічні пропозиції, включаючи напрямки роботи, навчальні підходи, покроковий план дій та конкретні заходи. Вищенаведені заходи вже розпочато у сусідніх районах міста. Представництва нашої організації в інших районах вже організовують аналогічні зустрічі. Після нашої зустрічі буде організовано ще одну – з представниками муніципалітету Страсбурга та представниками молодіжних структур з інших районів. Метою чергової зустрічі стане презентація та донесення наших пропозицій/ідей. Для двох наших представників головним завданням стане забезпечення презентації нашої стратегії. Щиро вдячні вам за співпрацю та до зустрічі на зібранні. Координатор «Просто зроби це» (Примітка: ситуаційна задача/запрошення повинна бути адаптовано до завдань навчальної сесії та заходу, що ви проводите). ***Ролі та керівні принципи для брифінгу представників місцевої влади*** ***Ролі:*** – Мер; – Радник з політичних питань, відповідальний за питання внутрішніх справ та безпеки; – Заступник мера з питань молоді. Ролі також можуть виконуватись членами команди, які не відповідають за вступ, фасилітацію чи аналіз вправи.

	Керівні принципи для брифінгу – три представники місцевих органів влади повинні використовувати різні підходи під час своїх виступів. До прикладу: мер зосереджується на пошуку швидких та правильних рішень для всього міста (з врахуванням аргументів його/її колег); політичний радник фокусується на можливостях для забезпечення безпеки громадян, дотримується принципів законності та порядку, не вірить у відповідальність молоді; заступник мера ставить у пріоритет забезпечення молоді можливостями та знаходиться на зв'язку із молодіжними НУО, тому підтримує рішення, що включає в себе підтримку молодих людей та молодіжні НУО на довгостроковій основі тощо. ***2. Зустріч між представниками молодіжних організацій та представниками місцевих органів влади – 30 хвилин.*** Кожна з молодіжних організацій (робочих груп) направляє 2-х членів від організації на зустріч з мером; координатор організації «Просто зроби це», на жаль, не зможе приєднатися до них. Мер відкриває зустріч та оголошує термін її тривалості – максимум 30 хвилин. Предметом зустрічі є обговорення пропозицій від молодіжний НУО та рішення щодо можливих дій для виправлення поточної ситуації. Всі інші учасники є активними спостерігачами зустрічі. У них є можливість надіслати записку своїм колегам, що презентують на зустрічі їх НУО через координатора (фасилітатора). ***3. Визначення ролей*** Повинно відбутися до початку вправи. Фасилітатор може обрати метод самостійно.
Аналіз та оцінка	***1. Почуття:*** – Загальне? В робочій групі під час ситуаційної задачі? У ситуаційній грі? ***2. Процес:*** – Чи легко було підготувати стратегії в робочих групах? Чому? ***3. Результати:*** – Якою є ваша точка зору щодо результатів? Чи актуальні ваші пропозиції? Чого бракує? Чи знайшли ви певні аспекти, що можна вдосконалити у вашій практиці? ***4. Повернення до реалій життя*** – Чи знайшли ви будь-який зв'язок між вправою та реальним життям? – Що ви винесли із вправи? Що ви можете використати у своїй практиці? – Чи маєте ви коментарі чи поради щодо співробітництва з представниками місцевих органів влади?

Виміри участі	
Назва	**План координат участі** Джерело: Клер Ларднер, компанія Clarity, www.clarity-scotland.pwp.blueyonder.co.uk
Тема	Дилема «влада проти участі» в проекті
Предмет обговорення	Хто має владу?
Кількість осіб у групі	Будь-яка
Час на виконання	60 хвилин
Завдання	– Зрозуміти складність вимірів участі; – Оцінити ступінь розширення прав та можливостей, що пропонуються різними формами участі чи конкретними проектами; – Забезпечити надання конкретних інструментів для можливості порівняння різних форм участі.
Підготовка	Короткий зміст «зрозумілої моделі участі» повинен бути представлений на основі роздаткового матеріалу про виміри участі.
Матеріали	Копії роздаткових матеріалів, а саме: зрозумілого плану вимірів участі
Інструкції	1. Зверніться до учасників з проханням згадати про конкретний молодіжний проект, до якого вони залучені. Використовуючи зрозумілу модель участі, вони повинні оцінити той рівень, на якому молодь та дорослі мають владу у проекті. 2. Зверніться до учасників з проханням поділитися результатами своєї роботи у робочій групі, що складається з чотирьох осіб. 3. Дайте час для коментарів, зауважень чи запитань. 4. Розпочніть дискусію з питання: «Яким чином владні взаємини всередині проекту впливають на участь молодих людей?».
Аналіз та оцінка	Запитайте в учасників: 1. Ви вражені результатами оцінювання? Чому? 2. Чи дізнались ви щось нового про свій проект? Що саме? 3. Наскільки ця модель може бути корисною у вашій роботі з молоддю? 4. Що, на вашу думку, необхідно зробити, щоб знайти «ідеальний» обмін владними повноваженнями між різними суб'єктами?
Поради фасилітатору	Роздати копії зрозумілого плану вимірів участі
Додатки	

ЗРОЗУМІЛА МОДЕЛЬ УЧАСТІ

Джерело: Клер Ларднер, компанія Clarity, www.clarity-scotland.pwp.blueyonder.co.uk

Дорослі ініціюють ідею проекту	⟷	Молоді люди ініціюють ідею проекту
Дорослі приймають порядок денний (в сенсі того, що має бути обговорено)	⟷	Молоді люди приймають порядок денний (в сенсі того, що має бути обговорено)
Дорослі приймають рішення	⟷	Молоді люди приймають рішення
Дорослі володіють більшою частиною інформації, необхідної для прийняття рішення	⟷	Молоді люди володіють більшою частиною інформації, необхідної для прийняття рішення
Дорослі впроваджують рішення в життя	⟷	Молоді люди впроваджують рішення в життя
Структура участі відтворює спосіб, яким керуються дорослі (здебільшого має формальний характер)	⟷	Структура участі відтворює спосіб, яким керуються молоді люди (здебільшого має неформальний характер)
Дорослі мають владу та повноваження	**Влада розділена навпіл**	**Молоді люди мають владу та повноваження**

Снігова куля участі	
Назва	**Снігова куля участі**
Тема	Надання визначення поняттю участь Участь у процесі прийняття рішень
Предмет обговорення	Чи означає для тебе поняття участь те саме, що воно означає для мене?
Кількість осіб у групі	8, 16 чи 24
Час на виконання	60 хвилин
Завдання	– Словесно визначити різні поняття участі молоді; – Поміркувати та обговорити різне розуміння, концепції та виміри участі молоді; – Поміркувати та обговорити залучення учасників до процесу прийняття рішень.

Підготовка	Не потребує
Матеріали	Фліпчат, маркери
Інструкції	1. Зверніться з проханням до учасників написати на папері їх визначення поняття участь молоді (індивідуальна робота). 2. Потім кожний учасник повинен знайти собі партнера, для того, щоб працювати у парі. Обидва учасника в парі повинні презентувати один одному свої визначення поняття участь та погодити спільну позицію між собою щодо визначення. 3. Наступним кроком є групування пар – формування груп по чотири особи. Кожна пара у групі презентує своє визначення поняття участь молоді та погоджує спільну позицію між собою щодо визначення. 4. Групи з чотирьох осіб повинні також згрупуватися з ідентичною за кількістю осіб групою, кожна з яких презентує своє поняття та погоджує одне спільне. 5. Під час загального обговорення, кожна з груп презентує своє визначення, з урахуванням часу на коментарі та роз'яснення. 6. Всі разом спробуйте презентувати «офіційне визначення» поняття участь молоді.
Аналіз та оцінка	*Дискусія щодо результатів (визначень):* 1. Наскільки визначення в різних групах подібні між собою? 2. Якою є найбільша відмінність? 3. До якого аспекту участі молоді ці визначення належать? 4. Наскільки важко було дійти спільного визначення? Чому? 5. Наскільки ви особисто готові йти на поступки та відмовитися (від певної частини чи в цілому) від свого визначення, для того, щоб досягти спільної згоди? *Аналіз процесу прийняття рішення* 1. Якою була ваша роль у формулюванні визначень на різних етапах (в парі, в групі з 4-ма особами тощо)? Як Ви себе почували? 2. Що стимулювало вас до участі? 3. Яким чином представлене на загальному обговоренні визначення поняття участь відноситься до Вашого досвіду участі під час виконання вправи?
Варіації	Було б цікаво залучити до вправи двох спостерігачів, які б спостерігали б за процесом виконання вправи та потім надали свої відгуки щодо роботи в групах та застосування ними стратегій (прийняття рішення). Ззвичай, люди не завжди здатні зробити самооцінку і визначити, яку роль вони виконують та як себе поводять.

Хронологія участі	
Назва	**Хронологія участі** Джерело: невідоме
Тема	Представити приклад досвіду участі молоді
Предмет обговорення	А яка твоя історія?
Кількість осіб у групі	4-25
Час на виконання	30-60 хвилин
Завдання	– Обмінятися досвідом учасників вправи щодо участі; – Поміркувати щодо різних шляхів залучення молоді до організацій чи місцевих громад; – Створити основу для планування подальшого залучення до сфери участі молоді.
Підготовка	Не потребує
Необхідні матеріали	Достатньо великий лист паперу, щоб кожен учасник мав місце намалювати на ньому свою хронологічну лінію. Достатню кількість кольорових олівців, маркерів, кольорового паперу, ножиці, клей, стрічка, фотографії зі старих журналів тощо.
Інструкції	1. За допомогою наявних матеріалів, учасники повинні намалювати хронологію своїх найважливіших етапів досвіду у сфері участі молоді, до прикладу: – Як і де вони брали участь в організаціях, групах чи громадах; – Як і де вони залучалися до процесів посилення чи сприяння участі молоді. 2. Учасники представляють свої хронології та розповідають про свій досвід у сфері участі молоді.
Аналіз та оцінка	Запитайте учасників таке: 1. Який тип участі згадується найчастіше? 2. Які фактори заохочують молодих людей, включаючи їх самих, до участі? 3. Тепер, дивлячись на хронологію кожного із учасників, хтось побачив в них елементи, що не були додані до своєї власної хронології, але відчули, що могли б? 4. Чи всі названі учасниками компоненти є такими, що відображають участь? Як саме?
Поради фасилітатору	– Зверніться з проханням до учасників намалювати свої хронології таким чином, щоб всі зустрілись у центральній точці паперу (малюнок повинен бути схожим на сонячне коло, де сонце знаходиться в середині паперу). Центральна точка паперу це, власне, ваш поточний захід. – Якщо кількість людей у групі перевищує 16 осіб, можна поділити учасників для малювання та презентацій на менші групи.
Варіації	Хронологія учасників може базуватися на більш специфічних речах, пов'язаних з участю: особливі форми участі, конкретні рівні (європейський, національний, місцевий тощо).

Права та участь	
Назва	**Права та участь**
Тема	Права пов'язані з участю молоді
Предмет обговорення	Які мої права?
Кількість осіб у групі	щонайменше 8
Час на виконання	90 хвилин
Завдання	– Розглянути різні права, що молоді люди повинні мати для забезпечення практичної участі; – Дослідити взаємозв'язок між правами молодих людей та участю; – Поміркувати щодо того, наскільки права молодих людей поважаються у відповідності до ситуації на місцях.
Підготовка	Не потребує
Матеріали	Фліпчат та маркери
Інструкції	1. Розподіліть учасників на групи від чотирьох до шести осіб. 2. Протягом 5 хвилин учасники повинні написати на папері якомога більше прикладів прав, пов'язаних з участю молоді (до прикладу права, що необхідні молодим людям для участі у житті їх місцевої громади чи регіону). 3. Занотуйте на фліпчаті всі відповіді під час загального обговорення. 4. Зверніться з проханням до кожної групи обрати 10 прав зі списку, складеного під час загального обговорення, що, на їх думку, істотно впливають на ефективну участь молоді в ситуації на місцевості. 5. Зверніться з проханням до груп представити свої списки. 6. Запросіть всіх до дискусії на пленарному засіданні щодо підведення підсумків.
Аналіз та оцінка	Запитання, пов'язані з результатами робочих груп: 1. Чи є схожість між списками, складеними у групах (які права були зазначені всіма чи більшістю груп)? 2. Які права відсутні у кожному з листів? Чому? 3. Якими критеріями ви користуєтесь, щоб визначити чи право дійсно істотно впливає на участь чи ні? 4. Яким чином ви досягали згоди щодо таких критеріїв у групі? Запитання, пов'язані в цілому з правами: 5. Яким чином права, зазначені у загальному списку, пов'язані з участю? 6. Чи можуть зазначені права розглядатися як права людини? Чому? Запитання, пов'язані із ситуацію на місцевості учасників: 7. Які права не поважаються саме у вашій місцевості? Чому? 8. Яким чином молоді люди можуть претендувати на захист таких прав?

Шаради ПЗПМП	
Назва	**Шаради ПЗПМП** Джерело: навчальний курс з питань розвитку та впровадження проектів участі на місцевому та регіональному рівні, Європейський молодіжний центр, Страсбург, 2005
Тема	Перші враження від Хартії
Предмет обговорення	Що таке ПЗПМП?
Кількість осіб у групі	15-30
Час на виконання	40 хвилин
Завдання	– поміркувати над змістом, можливістю та різними розуміннями поняття «участь молоді»; – проаналізувати значимість різних концепцій участі як у роботі учасників так і в повсякденному житті; – ініціювати дискусію щодо ставлення молодих людей до участі.
Підготовка	Спрощена презентація основних ідей Хартії, зокрема, що вона являє собою, для чого вона була створена та яким чином вона впливає на людей.
Необхідні матеріали	Хартія та доступний для молоді виклад Хартії (спрощений). Фліпчат.
Інструкції	1. Представити п'ять елементів ПЗПМП: a. право; b. засоби; c. простір; d. можливості; e. підтримка. 2. Зверніться до учасників з проханням розділитися на групи (від трьох до шести осіб в групі). Кожна група отримує по одному з понять ПЗПМП для обговорення таких питань: a. На вашу думку, що означає це поняття? b. Якими є наслідки цієї концепції для участі? 3. Зверніться до групи з проханням творчо виконати презентацію своїх висновків обговорення (у вигляді пісні, віршу, нарису, драми, пантоміми, танцю тощо). 4. Запропонувати групам представити свої творчі презентації. 5. Зверніться до всіх учасників з проханням відгадати, яке саме з понять презентується на сцені кожною групою, та як учасники розуміють виконаний вірш, пісню тощо.

Аналіз та оцінка	Під час загального обговорення учасники можуть звернутися з проханням пройти через все коло понять ПЗПМП та спробувати прийти до загального розуміння того, що всі поняття означають в контексті Хартії та у плані участі молоді. Ви також можете задати учасникам наступні запитання: 1. Що ви дізналися про участь з цієї вправи? 2. Наскільки відповідають підходи ПЗПМП вашій ситуації?
Варіації	Щоб зробити вправу більш цікавою, запропонуйте учасникам відгадати, яке з понять ПЗПМП презентує та чи інша група. Така варіація також допоможе уточнити, наскільки ідентичне розуміння мають учасники щодо одного й того ж поняття.

Рольова вправа з Хартії	
Назва	**Рольова вправа з Хартії** Джерело: навчальний курс з питань розвитку та впровадження проектів участі на місцевому та регіональному рівні, Європейський молодіжний центр, Страсбург, 2005
Тема	Хартія у реальному житті
Предмет обговорення	Спробуйте пов'язати Хартію із реальним життям
Кількість осіб у групі	10 та більше
Час на виконання	40 хвилин
Завдання	– показати, як можна змінити ситуацію за допомогою Хартії; – дізнатися про різні сфери життя молодих людей, в яких можна застосувати Хартію.
Підготовка	Не потребує
Необхідні матеріали	Роздаткові матеріали з описом ролей. В залежності від творчості учасників, можуть знадобитися й інші матеріали.
Інструкції	1. Сформуйте групи від одного до п'яти осіб. Поясніть учасникам, що вони будуть виконувати певні рольові вправи. 2. Розподіліть ролі по групах. 3. Зверніться до учасників з проханням з'ясувати яка частина Хартії відповідає їх ситуації. 4. Дайте групам декілька хвилин для підготовки їх ролі. 5. Зверніться до груп з проханням розіграти перед іншими ситуацію, вказану в їх завданні, використовуючи переглянуту Хартію для пошуку рішення. 6. Запросіть учасників обмінятися думками щодо розіграних ситуацій та представлених рішень для їх вирішення.

Аналіз та оцінка	Задайте учасникам запитання: 1. Якою була мета вправи? 2. Яким чином можна використати Хартію у якості інструменту при вирішенні названих ситуацій? 3. Як ви можете пов'язати розіграні ситуації з власною?
Варіації	Щоб зробити ролі більш живими, при підготовці та демонстрації ситуацій можуть бути використані ескізи (дивись додаток).

Рольова вправа з Хартії – роздатковий матеріал

Житлові умови

В Утопії Ситуація не найкраща ситуація з житловими умовами. Молодим людям виділяється дуже мало доступного житла. Муніципалітет не надає інформації про житло та доволі неохоче надає житлові послуги через бюджетні обмеження. Команда грає групу молодих людей, які протестують проти поганих житлових умов в Утопії, після прочитання розділу щодо житлових умов, викладених в спрощеній мовній версії Хартії. Представник місцевої влади приходить до молодих людей з'ясувати причини невдоволення. У відповідь представник від молоді посилається на відповідний розділ Хартії.

Освіта

Молоді люди в Утопії мають доступ до освіти, до їх думок стосовно можливих подорожей всім класом прислуховуються, але вони не мають права коментувати будь-що, пов'язане з системою управління в школі (це приклад символічної участі, так званого токенізму). Вчителі та шкільне управління не хочуть віддавати свою владу та стверджують, що молоді люди не діють достатньо відповідально, щоб серйозно ставитись до питань управління в школі. Шкільна адміністрація ставить під питання навіть демократичне право молодих людей втручатися в такі питання. Між вчителями та учнями існують суперечки. Учні вимагають надання більших прав студентській раді. Вчителі не хочуть надавати таких прав та розширювати повноваження шкільної ради, наполягаючи на тому, що молоді люди не готові брати на себе відповідальність. Представник місцевого органу влади робить відповідні кроки щодо презентації окремого розділу Хартії, що підтримує точку зору учнів.

Засоби масової інформації

Молоді люди в Утопії дійсно мають обмежений доступ до ЗМІ, зокрема друкованих, але не мають взагалі доступу до таких ЗМІ, як телебачення та радіо. Навіть незважаючи на те, що випуск та управління місцевим телебаченням належить до компетенції муніципалітету, останні стверджують, що молоді люди не є професіоналами та їм не можна довірити справу з дорогим устаткуванням. Команда сидить та дивиться телевізор у середині кімнати, говорячи щось на кшталт: «Чому ми не можемо вплинути на цю дурницю?». Один з членів молодіжної організації говорить, що його організація спробує вирішити це питання з місцевим органом влади. У місцевому органі влади відповідають, що засоби масової інформації існують для задоволення інтересів всіх поколінь, а молоді люди не є достатньо надійними, щоб надавати їм доступ до професійного устаткування. Молодіжні організації вказують на відповідне місце в Хартії, де зазначається, що для представників місцевих органів влади важливо надавати молодим людям підтримку та навчання тощо.

Молодіжний парламент

В Утопії протягом двох років існує молодіжний парламент, що має право погоджувати пропозиції і скеровувати їх на затвердження міською радою. Міська рада вбачає у молодіжному парламенті інструмент для отримання інформації з перших рук про потреби та побажання молодих людей, що мешкають в цьому районі. Команда формує молодіжний парламент, що знаходиться у внутрішньому колі загального зібрання міської ради, де обговорюються питання антидискримінаційної політики, викладеної в Хартії. Один представник представляє цю дискусію меру, який, у свою чергу, пропонує однин із способів вирішення питання, запропоноване Хартією.

Примітка: вищевикладене є лише прикладами. Відповідно до рівня групи, ви можете зупинятися на інших секторних стратегіях та прикладах.

Рольова гра з Хартії (МАЛЮНКИ)

АКТОРИ

ПРЕДСТАВНИК МІСЦЕВОГО ОРГАНУ ВЛАДИ

МОЛОДІ ЛЮДИ

МОЛОДІЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

«Погоджуюся» та «Не погоджуюся»	
Назва	**Вправа на твердження**
Тема	Участь, дилеми, ролі та відповідальність
Предмет обговорення	Вирішувати, обговорювати та змінювати свою думку.
Кількість осіб у групі	Від 10
Час на виконання	60 хвилин
Завдання	– підвищити поінформованість щодо власних поглядів учасників та обмежень в роботі щодо участі; – розширити перспективи учасників та підходи при роботі з участю молоді; – навчитись користуватися та розвивати навички обговорення.
Підготовка	Твердження «Погоджуюся» та «Не погоджуюся» повинні бути написані на окремих сторінках фліпчату. Посередині кімнати повинна бути зроблена (намальована) лінія, що вказує межу між тими хто згоден та тими, хто не згоден.
Матеріали	Написані твердження на фліпчаті (кожне на окремому папері), маркери.
Інструкції	1. Розпочніть із короткого вступу до питання участі молодих людей, важливості співпраці між різними сторонами та проблемах участі у повсякденному житті. 2. Поясніть, що ви будете виголошувати ряд тверджень, з якими учасники мають погодитись у більший чи меншій мірі. 3. Оголосіть про наявність двох протилежних позицій: «Погоджуюся» та «Не погоджуюся». Зверніться до учасників із проханням визначитися із своєю позицією після кожного проголошеного твердження, займаючи відповідну сторону від лінії. Ті, хто не можуть визначитись, стають посередині (на лінію). 4. Зачитайте твердження одне за одним. Після кожного твердження залиште деякий час учасникам для розмірковування та обрання своєї позиції. 5. Запитайте учасників, чому вони зайняли саме таку позицію та яка в них точка зору щодо названого твердження. Поясніть, що учасники можуть змінювати свою точку зору під час обговорення. Спробуйте виділити час для обговорення кожному з учасників. 6. Через декілька хвилин зачитайте наступне твердження. 7. Коли виголошення та обговорення всіх тверджень завершене, зберіть учасників знов у групу для аналізу вправи.

Аналіз та оцінка	Задайте учасникам такі запитання: 1. Як ви себе почували під час вправи? 2. Чи було вам важко визначитися з тим, де стати? Чому? 3. Які аргументи ви застосовували? Вони будувалися на фактах чи емоціях? 4. Які аргументи були найбільш ефективними? 5. Чи можна порівняти між собою реальні вчинки у повсякденному житті з тим, що учасники говорили під час вправи? Наскільки твердження розбігаються (чи збігаються) із реальним життям? 6. Чи є твердження чинними? 7. Чи була вправа корисною для вас? Чому?
Поради фасилітатору	Фасилітатор може зробити особливий наголос на такі питання: – Наскільки активно ми вислуховуємо аргументи інших? – Наскільки наша точку зору є зрозумілою для інших? Наскільки послідовними ми є в наших поглядах та думках?
Варіації	1. В окремих випадках, вправу можна розіграти без надання учасникам дозволу розмовляти. Твердження навмисно можуть бути дуже провокаційними, та учасникам доведеться обирати ту чи іншу сторону, не обговорюючи свої думки. У цьому випадку, в процесі підведення підсумків, особлива увага повинна бути зосереджена на брак комунікації під час висловлення своєї думки. 2. Мотивуйте учасників не ставати у середину, а обирати ту чи іншу сторону.
Пропозиції до тверджень	– Молоді люди не зацікавлені в участі; – Молоді люди беруть участь лише у випадку, коли в них виникають проблеми; – Місцеві органи влади підтримують участь молоді лише у випадку, коли це для них політично важливо; – Деякі молоді люди не беруть участь з огляду на свою культуру; – Всі молоді люди мають право брати участь; – Державні органи влади повинні нести відповідальність за фінансування та здійснення політики на підтримку участі молоді. Твердження можуть бути обрані відповідно до завдання сесії та змісту тренінгу.

ТРИКУТНИК СПІВРОБІТНИЦТВА	
Назва	**Трикутник співробітництва – місто Конфузія** Джерело: Навчальний курс з питань активної участі молоді, Європейський молодіжний центр, Страсбург, 2007
Тема	Участь молоді – співпраця між молодими людьми, молодіжними НУО та місцевою владою.
Предмет обговорення	Вивчення різних точок зору та їх обговорення
Кількість осіб у групі	3-35
Час на виконання	90-120 хвилин
Завдання	– імітувати переговори між молодими людьми, молодіжними НУО та органами державної влади (особами, що приймають рішення); – виокремити потреби різних суб'єктів; – поділитися досвідом, що виникає у подібних ситуаціях у реальних учасників; – вивчати та сприяти ефективній комунікації та співпраці між основними сторонами.
Підготовка	Ситуаційні задачі
Матеріали	Маркери, папір А3
Інструкції	Учасники діляться на три групи/сторони: представники місцевих органів влади, молоді люди та представники молодіжних НУО. За потреби, група молодих людей може бути більшою за інші. Наступні інструкції даються всім учасникам: «У місті Конфузія новообраний мер бажає заключити новий «соціальний договір» між молодими людьми, молодіжними НУО та місцевими органами влади. Причина цього криється у достатній кількості проблем, що спіткали місто. Мер висловлює бажання залучити молодих людей до громадського життя та отримати підтримку від молодіжних НУО. Саме тому він запрошує на зустріч молодих людей та молодіжні НУО, які позиціонуються у місті як найбільш активні. Ваше завдання полягає у формуванні, з точки зору групи, в якій ви знаходитесь, того, що вам потрібно для вирішення проблеми (проблем). Пізніше у вас буде змога представити ваші потреби двом іншим сторонам, задіяним у вправі. Вашим завданням є домовитися та знайти порозуміння з двома іншими задіяними у вправі сторонами щодо вирішення поставленої мером проблеми та розподілити обов'язки». Після вступу одна чи три особи від групи (в залежності від загальної кількості людей у групі) отримує одну проблему/завдання. В учасників є 10-15 хвилин, для того, щоб обговорити, що їм потрібно від двох інших сторін та сформувати дві заяви: одну до кожної сторони (до прикладу, молоді люди формують одну заяву до НУО та одну заяву до місцевого органу влади). Потім учасники, які працюють над одним й тим самим завданням, зустрічаються та розпочинають переговори. Вони мають 45-60 хвилин, щоб дійти згоди.

Аналіз та оцінка	**Почуття:** Загальні? Під час роботи у групі над ситуаційною задачею? Під час переговорів? **Процес**: – Що відбувалося у групах? – Чи було важко підготувати заяву в маленьких групах? Чому (чому ні)? – Чи легко було дійти згоди з двома іншими сторонами, чи дійшли ви будь-якої згоди? Чому, на вашу думку, ви досягли успіху/потерпіли невдачу? **Результат**: Якою є ваша думка щодо результату вправи? Чи погоджуюєтися ви з результатами? **Перехід до реальності:** – Чи існує зв'язок між вправою та реальним життям? Якщо так, то який? – Що ви винесли з цієї вправи? Що ви можете використати/вдосконалити в своїй практиці?

Трикутник співпраці – ситуаційні завдання – проблеми/задачі

Житлові умови

У місті Конфузія існує величезна проблема з житловими умовами: у місті є лише декілька вільних будинків з високою орендною платою. Багато будівель належать муніципалітету, більшість з них доволі старі та потребують належного оновлення, перш ніж хтось зможе в них жити. У муніципалітету не так багато грошей, щоб вони могли їх використати для оновлення, а подання гранту на отримання коштів від Європейського фонду займе два роки, перш ніж гроші надійдуть для використання.

Освіта

Навчальна програма у школі складається та затверджується національним урядом. Молодь питає про альтернативні методи викладання та виділення більше часу на позакласну діяльність. Особливо вони цікавляться методами неформальної освіти. Управління школою здійснюється спільно місцевим муніципалітетом та батьками учнів (батьківським комітетом).

Доступ до ЗМІ

Єдина радіостанція у місті півдня транслює церковні псалми, півдня - політичні диспути, з музичною перервою між 1 та 5 годинами дня. П'ять осіб здійснюють керівництво радою радіостанції: мер, єдиний священнослужитель у місті, політичний опонент мера, директор середньої школи та головний лікар місцевої поліклініки.

Культурні заходи

Місто проводить багато культурних обмінів з іншими країнами та культурних свят, але багато речей все ще бракує місту, до прикладу міжкультурних заходів, екскурсій, подорожей, виступів та концертів непрофесійних артистів, в тому числі з інших країн. Окрім деяких НУО, такі заходи також організовує Департамент з питань культури та збереження національної спадщини.

Можливості для працевлаштування

Рівень безробіття у Конфузії є доволі високим, і це викликає велике розчарування серед молодих людей. Невелика кількість створених робочих місць віддана друзям та родичам колишнього мера. У молоді відсутній доступ до робочих вакансій, як й так наявні в обмеженій і недостатній кількості.

Інформація про охорону здоров'я

У місті відсутня інформація про охорону здоров'я, люди у невеличкому місті навіть побоюються питати про такі речі, як репродуктивне здоров'я та хвороби, що передаються статевим шляхом. Єдина аптека у місті нічим не допомагає, лише поширює плітки про те, хто що купив (презервативи, таблетки тощо).

Молодіжна політика

Існує новий закон про організацію місцевих молодіжних рад, рішення щодо яких повинно бути прийняте спільно з радою муніципалітету. Конфузія має найнижчий рівень голосування серед молоді, та новий мер впевнений, що це відбувається через брак політичної культури.

Зловживання алкоголем

Конфузія має найвищий рівень залежної від алкоголю молоді в регіоні. Така ситуація спричиняє щоденні бійки серед молоді та погіршує стан здоров'я. Ситуація потребує негайного втручання та вирішення.

Заснування молодіжного клубу

У місті немає молодіжного клубу, який би надавав місце для проведення заходів, доступу до Інтернету, спілкування та дозвілля. Існують лише місцеві кафе, навколо яких вештається молодь.

Ситуаційні задачі можуть бути адаптовані відповідно до ситуації та підготовки групи.

Правда чи неправда?	
Назва	**Правда чи неправда?**
Тема	Презентація змісту Хартії
Предмет обговорення	Правда чи неправда?
Кількість осіб у групі	Будь-яка
Час на виконання	50 хвилин
Завдання	– з'ясувати, що відомо учасникам про Хартію; – мотивувати учасників прочитати текст Хартії; – підкреслити різні аспекти, виділені Хартією.
Підготовка	Повинна бути надана спрощена презентація Хартії: зокрема, що це таке, для чого вона була створена та як вона впливає на людей.
Необхідні матеріали	Текст хартії Копії правдивих та неправдивих тверджень
Інструкції	1. Зверніться із проханням до учасників підтвердити чи спростувати твердження, занотоване у викладках (учасники можуть користуватися під час вправи Хартією). 2. Коли вийде час, учасники формують групи по три особи в кожній, порівнюють свої відповіді та разом вирішують, яке з тверджень є правдивим, а яке – ні. 3. Відповіді, надані групами, обговорюються під час загального засідання.
Аналіз та оцінка	Задайте учасникам наступні запитання: 1. Що ви дізналися з Хартії? 2. Які запитання для вас були найбільш проблематичними? 3. Як відбувався процес прийняття рішень у ваших невеличких групах? Якою була Ваша роль?
Варіації	Подібну вправу можна зробити, використовуючи спрощену мовну версію Хартії.
Додатки	Викладки з твердженнями

Викладки правдивих та неправдивих тверджень щодо Хартії

Твердження	Правда	Неправда
Хартія адресується переважно представникам місцевих органів влади		
Хартія має статус конвенції		
Хартія була переглянута Директоратом Молоді та Спорту Ради Європи		
Хартія надає визначення молоді		
Хартія відноситься абсолютно до всіх молодих людей, без дискримінації		
Відповідно до Хартії, участь молоді означає голосувати та брати участь у виборах		
У сфері охорони здоров'я місцевим органам влади рекомендується вводити надання консультативних послуг для молоді, що страждають на тютюнову, алкогольну та наркотичну залежність		
Хартія налічує рекомендації щодо 15 різних напрямків секторних політик на місцевому та регіональному рівнях		
У сфері спорту та дозвілля Хартія рекомендує місцевим органам влади фінансувати щорічні спортивні заходи для молоді		
Хартія вважає за необхідне запровадження додаткових можливостей для безробітної молоді у сфері зайнятості на місцевому рівні		
Хартія зобов'язує місцеві органи влади забезпечити всіх молодих людей безкоштовним житлом		
У Хартії зазначено, що місцеві органи влади повинні надавати підтримку молодіжним організаціям у сільській місцевості		
Хартія рекомендує, щоб у політиці пріоритет повинен надаватися молодим жінкам (над чоловіками)		
Хартія не визнає проекти щодо охорони довкілля як такі, що відносяться до сфери участі молоді		
Хартія рекомендує місцевим органам влади підтримувати тренінги щодо участі молоді на місцевому рівні		
Хартія пропонує місцевим органам влади забезпечувати молодих людей безкоштовно комп'ютерами з метою підвищення їх участі		
Хартія вимагає, щоб місцева влада покривала витрати на місцеві молодіжні проекти		
Хартія рекомендує, щоб до молодіжних рад входила молодь, яка є членами організацій		
Хартія пропонує назначати гаранта на місцевому рівні для захисту прав молодих людей		

Що Ви можете для мене зробити?	
Назва	**Що Ви можете для мене зробити?**
Тема	Познайомитись зі змістом Хартії Налагодження співпраці між місцевими органами влади та молодіжними організаціями
Предмет обговорення	Яким чином місцева влада може підтримати мою роботу?
Кількість осіб у групі	Мінімум 12 осіб
Час на виконання	40 хвилин
Завдання	– познайомитися зі змістом Хартії; – знайти можливі шляхи застосування Хартії у місцевій ситуації; – дізнатися, яким чином різні за інтересами групи можуть використовувати Хартію; – виявити можливі шляхи звернень до місцевих органів влади щодо вирішення питань молоді.
Підготовка	Учасники повинні володіти базовими знання змісту Хартії.
Необхідні матеріали	Текст Хартії Фліпчат, маркери
Інструкції	1. Поясніть, що всі учасники живуть та працюють в одній місцевій громаді, де Переглянуту Хартію щойно було презентовано; всі вони представляють різні групи, залучені до роботи у сфері участі молоді. 2. Зверніться до учасників з проханням приєднатися до однієї з груп, що їх зацікавить: a. Члени місцевого молодіжного волейбольного клубу; b. Вчителі місцевої початкової школи; c. Члени місцевої молодіжної ради; d. Молодь, що проживає у сільській місцевості; e. Жіноча група представниць національної меншини; f. Група однолітків, що працює над питаннями статевої освіти. 3. Поясніть учасникам, що кожна група за інтересами може використовувати Хартію для формулювання деяких рекомендацій місцевій владі з метою забезпечення посилення участі молоді. 4. Дайте учасникам 45 хвилин для роботи у малих групах, для того, щоб вивчити Хартію та сформулювати максимум сім рекомендацій для місцевої влади. 5. Зверніться із проханням до груп презентувати свої рекомендації. 6. Дайте час для коментарів, зауважень чи запитань. 7. На загальному зібранні розпочніть обговорення питання: «Яким чином надані рекомендації можна ефективно донести до органів місцевої влади»? Висновки мають бути занотовані на фліпчаті.
Аналіз та оцінка	Задайте учасникам такі запитання: 1. Чи легко було розглядати Хартію з точки зору учасника групи за інтересами, представником якої ви були? Чому? 2. Про які нові аспекти Хартії ви дізнались?

Варіації	З метою надання вправі офіційного характеру, фасилітатор може попросити двох-трьох учасників (чи членів команди) зіграти роль представників місцевої влади, які дійсно прислуховуються до рекомендацій, коментують, критикують та роблять зауваження. В такий спосіб учасники можуть більш органічно співпрацювати та ототожнюватися з групою, яку вони представляють. Реакції представників місцевих органів влади можна обговорити, а учасники можуть доробляти свої пропозиції за для вироблення стратегій кращої співпраці з місцевими органами влади.

Відвідування Жунессії	
Назва	**Відвідування Жунессії**
Тема	Умови для ефективної участі
Предмет обговорення	Давайте відвідуємо чудову громаду Жунессії
Кількість осіб у групі	10-30
Час на виконання	150 хвилин
Завдання	– обговорити деякі принципи участі; – знайти шляхи створення простору, що сприяє ефективній участі молодих людей на місцевому рівні; – поміркувати над тим, яким чином визначені шляхи можуть бути використані учасниками у своїй ситуації; – попрактикуватися у навичках презентації.
Підготовка	Розділіть учасників на групи по п'ять осіб
Матеріали	Фліпчат, ручки, кольоровий папір, клей тощо.
Інструкції	1. Поясніть учасникам, що кожна з груп представляє собою делегацію, члени якої щойно відвідали прекрасну громаду Жунессії, всі вони стали свідками чудових умов, створених для участі молоді. Тепер кожна з груп повинна поділитися з іншими, що вони побачили. 2. Дайте групам 45 хвилин, для підготовки візуальної презентації про заходи, дії, правила та все інше, що було успішно реалізовано в Жунессії. 3. Запросіть групи прозвітувати про свої візити. 4. Занотуйте на фліпчаті всі ідеї про заходи, що підтримують участь молоді та місцевому рівні. 5. На загальному зібранні дайте учасникам час для коментарів, зауважень чи запитань. 6. Зверніться до учасників з проханням індивідуально поміркувати над тим, які з названих заходів можуть бути застосовані у їх власній громаді.
Аналіз та оцінка	Задайте учасникам наступні запитання: 1. Як ви себе почували, коли уявляли свій візит до Жунессії, чудової громади для участі молоді? 2. Наскільки реалістичними є заходи, що там впроваджуються? (наскільки реалістичними є заходи, запропоновані та презентовані у малих групах?) 3. Якою була якість презентацій, зроблених делегаціями? Чи може подібна презентація бути зробленою для мера чи влади громади, чи вона потребує певного доопрацювання?

Варіації	Більшу увагу можна приділити якості презентацій делегацій, адже презентація може виступати важливим інструментом при набутті союзників та для побудови партнерства на місцевому рівні.

Що буде, якщо цього не буде?	
Назва	**Що буде, якщо цього не буде?**
Тема	Перешкоди до участі молоді
Предмет обговорення	Що буде, якщо цього не буде?
Кількість осіб у групі	Будь-яка
Час на виконання	90 хвилин
Завдання	– дізнатися про перешкоди на шляху до участі; – зрозуміти наслідки браку участі; – розвинути креативність.
Підготовка	Розділіть учасників на групи по 4-6 осіб
Матеріали	Фліпчат та маркери
Інструкції	1. Невеличкий мозковий штурм щодо можливих наслідків неучасті молодих людей на місцевому рівні (зокрема, що станеться, якщо участь «не відбудеться»?). 2. Групи готують невеличку виставу, що зображає один із можливих наслідків 3. Кожна з груп презентує виставу іншим групам, які, в свою чергу, намагаються зрозуміти, про що йдеться мова.
Аналіз та оцінка	Задайте учасникам такі запитання: 1. Чи нагадала вам будь-яка з щойно побачених сцен, власну ситуацію, що ви спостерігали у своїй місцевій громаді? Яку саме? Яким був результат? 2. Якими є фактори чи бар'єри, що блокують участь молоді? 3. Яким чином це може бути віднесено до ситуації на місцях?
Варіації	– вистава може відбуватися у тиші, щоб кожен міг більше сфокусуватися на поведінці учасників; – постановка учасників може відбуватися у формі театрального форуму. Актори мають повторювати сцени, щоб інші учасники могли взаємодіяти з акторами та зіграти одну з ролей. В такому випадку, всі вистави мають бути інтерактивними та потребуватимуть включення нових ідей для можливих висновків; – подібні заходи можуть бути використані, щоб дізнатися про переваги участі молоді.

Симуляційна вправа "Молодь в дії"	
Назва	**Симуляційна вправа "Молодь в дії"** Джерело: навчальний курс з питань розвитку та впровадження проектів участі на місцевому та регіональному рівні, Європейський молодіжний центр, Страсбург, 2005
Тема	Симуляція процесу створення місцевого співробітництва між урядовими та неурядовими секторами у сфері молоді. Ця вправа пов'язана з розвитком місцевого молодіжного парламентаризму та звертається до таких тем, як участь, громадянське суспільство, співпраця, прийняття рішень, представлення інтересів та пошук консенсусу, а також пов'язана із вивченням динаміки проведення засідань, головуванням, проведенням нарад та публічними виступами в цілому.
Предмет обговорення	Давайте створимо молодіжну раду у вашому місті!
Кількість осіб у групі	15-30
Час на виконання	20 хвилин – вступ до вправи 120 хвилин – підготовка та симуляція ситуації 60 хвилин – аналіз та оцінка
Завдання	– дізнатися про підходи до участі, представлені різними сторонами на місцевому рівні; – виявити інтереси місцевих зацікавлених осіб, залучених до процесів підтримки участі молоді; – подивитися на практичні шляхи запровадження структур для участі молодих людей на місцевому рівні; – навчити учасників приймати рішення та досягати консенсусу; – отримати досвід у проведені офіційної зустрічі з метою представлення власних інтересів та обміну точками зору.
Підготовка	Копії роздаткових матеріалів

Необхідні матеріали	– копія сценарію для кожного учасника; – персональна роль для кожного учасника підготовлена заздалегідь із зазначенням імені учасника; – занотований опис ролі та запитання для кожного спостерігача (за наявності); – кімната для зустрічей з підготовленими заздалегідь та розставленими у формі кола чи квадрату столами та стільцями; декілька менших за розміром кімнат чи інших приміщень для зустрічей; – папір та ручки; – копії опису ролей для кожного учасника, заготовлених на кінець проведення вправи.
Інструкції	1. Поясніть групі, що вони будуть виконувати роль гостей у місті, де мер бажає впровадити програму «Молодь в дії», яка має на меті створити місцевий молодіжний парламент. 2. Встановіть для учасників часові рамки для моделювання та аналізу. 3. Роздайте копії сценарію учасникам та дайте їм час все уважно прочитати. 4. Розподіліть індивідуальні ролі та попросіть учасників не показувати їх нікому. Дайте час учасникам, щоб вони уявили себе в ролі того, кого будуть зображати. 5. Якщо вправою передбачено присутність спостерігачів, то роздайте їм запитання та за потреби надайте їм детальні інструкції. Зверніться до спостерігачів з проханням зайняти місце позаду учасників.
Аналіз та оцінка	1. Чи сподобалась вам вправа? 2. Якою була ваша роль та як Ви її виконали? 3. На цьому етапі аналізу, будь-ласка, роздайте учасникам опис всіх ролей. Крім того, якщо дозволяє час, учасники можуть вголос зачитати роль, що вони виконували під час моделювання. 4. Як приймалися рішення? 5. Які аргументи, що привели до вирішення питання, ви використовували? 6. Чи були рішення демократичними? Чи було можливо брати участь у процесі? 7. Якими були враження спостерігачів? 8. Щоб ви зробили по іншому, якщо б була можливість повторно виконати вправу? 9. Чи була зустріч реалістичною? Чи могло б таке відбутися у реальності? 10. Чи був кінцевий результат задовільним у плані до підвищення участі та співпраці? 11. Чого ви навчились/відкрили під час вправи? 12. Для тренерів та лідерів груп: якщо ви використовували цю вправу для своїх програм, та для виконання яких завдань ви могли її використати?
Додатки	– симуляційна вправа; – ролі.

Симуляційна вправа "Молодь в дії"

Сценарій

Олдтаун – це містечко країни Сеньйорленд, демократичної країни з нерозвиненою молодіжною політикою. І хоч Олдтауні живе доволі багато молодих людей, в ньому існує понад 20 молодіжних організацій, молодь ніколи не відіграє активної ролі у прийнятті рішень громади. Після виборів, що відбулися п'ятнадцять місяців тому, новий мер, пані Янг, вирішила зайняти більш активну позицію щодо залучення молодих людей. Вона оголосила про нову програму – «Молодь в дії», мета якої спрямована на розширення участі молоді, а також підвищення та активізацію співпраці між молодими людьми та місцевими органами влади. В рамках цієї програми пані Янг бажає ініціювати створення місцевого молодіжного парламенту.

У рамках підготовки до створення такого молодіжного парламенту та з метою прийняти рішення щодо форми та суті вищеназваної ініціативи, вона скликає консультативну нараду за участю різних зацікавлених груп та партнерів.

У засіданні беруть участь такі представники:

- Мер, яка головує на сьогоднішній зустрічі (вона також є віце-президентом комітету місцевих та регіональних влад в Сеньйорленді);
- Лідер політичної опозиції Олдтауну;
- Віце-президент міського парламенту, який одночасно є головою бюджетного комітету;
- Директор місцевої середньої школи;
- Віце-президент батьківського комітету у місцевій школі;
- Прес-секретар групи "Дорослі волонтери для дітей";
- Священик місцевої церкви;
- Тренер успішної дитячо-юнацького футбольної команди Олдтауну;
- Дослідник з Інституту соціологічних досліджень в Університеті Олдтауну;
- Член правління міжнародної неурядової молодіжної організації;
- Президент молодіжної ради Олдтауну;
- Генеральний секретар молодіжної організації національних меншин;
- Член молодіжного клубу Олдтауну;
- Молодіжний працівник у громаді;
- Спеціаліст з розвитку громади;
- Генеральний директор місцевої бізнес-компанії та четверо молодих людей.

Сьогоднішня зустріч присвячена обговоренню таких питань:

- Чи бажано і потрібно створювати місцевий молодіжний парламент?
- Якщо так, то який формат він повинен мати?
- Яким має бути мандат місцевого молодіжного парламенту?

Моделювання вправи "Молодь в дії"

Опис ролей

Це є описом вашої персональної ролі.

Будь-ласка, уважно її прочитайте та не показуйте нікому, зберігайте у таємниці.

Спробуйте уявити, як описана особа може діяти у даній ситуації.

Ти – мер Олдтауну

На виборах минулого року ти здобула значну перемогу над попереднім мером та партією ПЛЛ (Партія літніх людей), що керувала до цього довгий час. Однією з причин, чому ти перемогла на виборах є акцент передвиборчої кампанії на питаннях молоді та молодіжній політиці. Ти сповнена рішучості зробити щось для покращення становища молодих людей, сприяти їх участі у житті суспільства та співпраці між адміністрацією та молоддю. Кілька тижнів тому ти представила бренд своєї нової програми «Молодь в дії», що спрямована на розширення участі молодих людей, а також збільшенні та поглибленні співпраці між молодими людьми та місцевими органами влади. В рамках цієї програми ти висловила намір ініціювати створення місцевого молодіжного парламенту. В рамках підготовки до заснування такого місцевого молодіжного парламенту скликається консультативна нарада за участі різних зацікавлених груп та партнерів. Ти сподіваєшся, що ця зустріч буде позитивною та конструктивною, тому що незважаючи на те, що ти підтримуєш ідею молодіжного парламенту, тобі бракує інформації про те, як він повинен працювати та яким чином його створити. Ти сповнена ентузіазму та бажаєш це продемонструвати.

Ти – 55-річний член опозиційної партії

Ти прожив все своє життя у місті, був членом партії протягом двадцяти п’яти рокв і мером Олдтауну. Ти віриш, що якщо молоді люди бажають брати участь, вони повинні вступити до політичної партії і не бачиш потреби у будь-якій представницькій структурі для молоді. Таким чином, ти – проти ідеї мера і намагатимешся її зруйнувати.

Ти – Віце-президент міського парламенту

Ти, до того ж, є головою міського бюджетного комітету. Протягом багатьох років ти працював для досягнення збалансованого бюджету, і минулого року, нарешті, вдалось цього досягти. Ти хочеш зберегти профіцит бюджету у будь-який спосіб. Тим не менш, ти перебуваєш у добрих відносинах з мером, хоча неохоче підтримуєш її ініціативу. Ти не заперечуватимеш, якщо її ініціатива не вдасться.

Ти – Директор місцевої середньої школи

Більшість молодих людей, яких торкнеться запропоноване питання створення місцевого молодіжного парламенту, відвідують школу. Вони вже мають можливість брати участь у демократичному управлінні та керівництві школою через своїх представників від класу. Ти стурбований тим, що створення молодіжного парламенту відведе увагу та фінансові ресурси від спланованих раніше позакласної роботи та заходів з організації дозвілля. Загалом ти вважаєш, що гроші краще було б інвестувати в реконструкцію спортивних об'єктів школи та відверто не бачиш сенсу в ініціативі мера. Ти також стурбований тим, що мер запропонувала цю ініціативу, щоб отримати схвалення від міжнародних неурядових організацій, що діють в районі і що це, по суті, є рекламним трюком. Ти не віриш, що мер насправді зацікавлена у сприянні участі молоді. Ти проти такої ініціативи та рішуче відстоюватимеш свою позицію.

Ти – мама/тато одного з школярів, безпосередньо зацікавлена ситуацією

Ти є активним членом та віце-президентом батьківського комітету місцевої школи. Ти витрачаєш багато часу та сил на підтримку представників класу школи та шкільної ради. Ти віриш у створену структуру та участь представників класу в процесі прийняття рішень у школі. Більшість молодих людей відвідує школу, тому ти вбачаєш в ініціативі мера трату часу та дублювання зусиль. Ти стурбований/а тим, що створення місцевого молодіжного парламенту призведе до непотрібної конкуренції зі шкільною демократією задля якої ти працюєш. Ти проти цієї ініціативи.

Ти – мама/тато когось з молодих людей

Ти береш участь у позакласних заходах, що проводяться в школі. Ти також прес-секретар групи під назвою «Дорослі волонтери для дітей». Інколи директор просить тебе прийти до школи, щоб допомогти із адмініструванням позакласних заходів. Ти робиш це із задоволенням, але тобі важко лише спостерігати за заходами та адмініструвати їх. Ти часто відчуваєш за необхідне втрутитися, тому що молоді люди погано себе поводять та не в змозі самостійно виконувати завдань. Ти стурбований/а тим, що позакласні заходи, в яких ти береш участь програють (за кількістю) до запропонованих молодіжним парламентом. Ти також маєш сумнів щодо дієздатності будь-якої ініціативи, що пропонує надати стільки відповідальності молодим людям. Загалом ти скептично ставишся до цієї ініціативи.

Ти – місцевий священик

Ти все більш стурбований тим, що місцева молодь не зацікавлена в наближенні до церкви або діяльності парафії. Ти радий взяти участь у цій зустрічі, оскільки на ній будуть присутні декілька молодих людей та представників від молодіжних організацій. Ти хочеш дізнатися від них, що цікавить молодь сьогодні. Загалом ти підтримуєш ініціативу мера, оскільки молоді люди все більше відвертаються від Бога, і все, що може стимулювати молодих людей бути більш зацікавленими в участі у громадському житті, є добрим для діяльності парафії.

Ти – тренер шкільної футбольної команди

Ти дуже активна та динамічна людина, яка любить бачити молодих людей залученими, такими, що ініціюють та несуть відповідальність за речі, в яких вони зацікавлені, і у питаннях, що їх стосуються. Тим не менш, футбольна команда страждає від браку фінансової підтримки, та ти погоджуєшся із директором школи, що, можливо, гроші краще інвестувати в спортивні об'єкти школи, які популярні серед молоді. У тебе виникає внутрішня дилема. З одного боку, ти підтримуєш будь-які ініціативи щодо заохочення участі молоді, але, з іншого боку, тебе турбує конкуренція. Ти думаєш, що парламент створюють виключно за для використання фінансових ресурсів.

Ти – дослідник в Інституті соціологічних досліджень в Університеті Олдтауну

На даний момент основною темою твоїх досліджень є громадянство і громадська участь, але ваша реальна пристрасть – це дослідження у сфері молоді. Ця ініціатива застала тебе зненацька, та ти вмотивований брати в цьому участь, адже одним з головних напрямків твоїх інтересів є дослідження форм участі молоді у процесах прийняття рішень на місцевому рівні та у політичних рішеннях. У тебе є багато порад, що можна запропонувати під час наради, зокрема – підходи щодо «участі» у процесах проведення консультацій та вироблення політики. Нещодавно ти відвідав/ла міжнародну конференцію з цього питання, організовану Радою Європи в Страсбурзі. На конференції згадували ідею молодіжних парламентів в якості прикладу позитивних практик участі, особливо в тому випадку, коли молоді люди самостійно беруть участь в їх створенні з самого початку. Ти схиляєшся на користь цієї ініціативи, хочеш забезпечити «науково обґрунтований» підхід на прикладі власних досліджень та здатні відстоювати свою позицію.

Ти – представник міжнародної студентської НУО

Твоя НУО займається політикою в галузі освіти, просуванням прав студентів та організацією міжнародних молодіжних обмінів. Ти віриш в ідею мера як таку, що принесе реальні та позитивні зміни в місцеву громаду. У тебе є переконання, що ініціатива буде успішною, бо всі інші демократичні країни мають місцеві структури, що допомагають молоді репрезентувати власну думку та вирішувати важливі питання спільно з місцевими органами влади. У Олдтауні досі не було жодної серйозної робочої структури (існує місцева молодіжна рада, але вона об'єднує лише декілька невеликих організацій та є дилетантом у питаннях заохочення молоді до участі).

Ти – президент місцевої молодіжної ради

Молодіжну раду було створено багато років тому і вона ефективно функціонує. Всі молодіжні організації задоволені діяльністю та роботою ради. Ти впевнений/а, що ідея мера не відповідає потребам Олдтауну, тому що молодіжна рада, представником якої ти є, вже робить все, що повинен буде робити молодіжний парламент. Ти категорично проти ідеї мера та вважаєш, що молодіжні організації та молодь загалом не потребує молодіжних парламентів. Ти віриш, що такі структури є не представницькими, а елітарними і такими, що не мають легітимності. Як тіньова структура, вони не мають повноважень для прийняття рішень, ними постійно зловживають політики, які використовують їх для виправдання своїх непопулярних рішень. Ти також вважаєш, з власного досвіду, що молодіжний парламент є надто великою структурою, щоб бути ефективним та продуктивним, та рішуче виступаєш проти цієї ініціативи.

Ти – представник молодіжної організації національних меншин

Твоя організація об'єднує представників трьох національних меншин, що проживають у місті. Діяльність організації є надзвичайно важливою, тому що допомагає підтримувати культуру та традиції народів. Організація представляє інтереси молоді національних меншин в місцевих органи влади, а також інших організаціях та структурах. У вас добрі стосунки з муніципалітетом та співпраця в рамках кількох спільних проектів. Ви не настільки категорично проти ідеї мера, але хочете бути абсолютно впевненими, що молодіжний парламент буде дійсно представляти молодих людей Олдтауну, в тому числі із національних меншин. Таким чином, ти намагаєшся переконати мера у необхідності забезпечення квоти для молоді від національних меншин.

Ти – член місцевого молодіжного клубу

Клуб делегував тебе на цю зустріч, щоб отримати більше інформації щодо ідеї мера. Взагалі вам подобається ідея молодіжного парламенту, але ти маєш переконатися, що клуб відіграватиме важливу роль у процесі створення та роботі парламенту, адже ваш клую найбільший молодіжний клуб у місті.

Ти – минулорічний випускник навчального закладу із спеціалізацією молодіжної роботи

Ти сповнений/а ентузіазму та мотивований/а підтримувати молодих людей всіма можливими шляхами. Ти підтримуєш ініціативу мера, але боїшся, що мер використає її для власних політичних цілей. Звичайно, ти не можеш це сказати прямо на засіданні, але хочеш переконатися, що ініціатива веде до створення життєздатної структури для участі молоді. Під час засідання, щойно виникає можливість, ти ставте запитання в цьому напрямку, переконавшись, що ця справа не є рекламним трюком.

Ти – працюєш з різними громадами міста близько семи років

Загалом тобі добре працюється разом із молодіжним працівником, але ти стурбований/а тим, що ініціатива мера відверне увагу від твоєї роботи та переведе її, в більшій мірі, на роботу колеги. Офіційно ти підтримуєш ініціативу мера, в той час як у приватних бесідах ти не є прихильником. Під час зустрічі, ти намагаєшся вказати на вплив, що здійснюється спільно різними поколіннями на розвиток громади.

Ти – власник місцевого бізнесу

Ви знаходишся в постійному пошуку нових можливостей для бізнесу. Ти прагнете стати другом мера, тому що віриш, що це може сприяти розвитку твоїх бізнес-інтересів. Таким чином, ти повністю підтримуєш ініціативу мера. За певних умов, ти також можеш фінансово сприяти розвитку нової ініціативи мера.

Ти – кращий учень в школі

Тебе відправили на цю зустріч одним із вчителів. Ти не розумієш, що відбувається під час зустрічі, але хочеш все зрозуміти. Ти звертаєтесь з проханням до людей, щоб пояснили, що вони дійсно мають на увазі та що означають речі, яких ти не зрозумієш. Чим більше ти запитуєш, тим краще!

Тобі 17 років і ти зацікавлений/а в місцевій політиці

Ти бачив/а багато ініціатив, запроваджених у твоїй місцевій громаді на користь молоді, які не були успішними (у зв'язку з відсутністю чи обмеженістю зобов'язань з боку місцевих органів влади та самих молодих людей). На твою думку, нова ідея мера є черговою провальною ініціативою для громади. Ти прагнеш запобігти цій ініціативі, не дати можливості взагалі їй реалізуватися, оскільки вважаєш це безглуздям. Ти доносиш свою думку учасникам в будь-який зручний момент у надзвичайно зрозумілий та ясний спосіб.

Ти ситий/а по горло вашою родиною

Ти також ситий по горло школою та, особливо, владою (будь-якою владою: місцевою, державною тощо). Ти переконаний/а, що влада повинна припинити турбувати молодь та дати їй свободу. Ти впевнюєшся, що молодіжний парламент є черговою «геніальною» ідеєю місцевої влади, що створюється з метою контролю над молоддю. Ти прагнеш свободи! Ти не хочеш вплутуватися в усе, що має будь-який зв'язок з місцевими органами влади, але ти береш участь у зустрічі, щоб мати можливість розповісти цій божевільній пані (меру), що ти про це все думаєш: про те, що молоді люди потребують простору для участі без контролюючої структури, яка б їх до чогось примушувала.

Тобі 16 років

Твій друг з Бангтауну розповів, як чудово у них працює молодіжний парламент. Ти зрадів/ла, коли прочитав/ла про ідею мера у газеті. Ідея мера тобі дуже подобається і ти хочеш підтримати ініціативу та дії мера у будь-який спосіб.

БІБЛІОГРАФІЯ

Advocacy kit, Advocates for Youth, Washington, DC, n.d.

Boukobza, E., Keys to participation. A practitioners' guide, Council of Europe, 1998.

Co-management. A practical guide. Seeking excellence in youth participation at a local level, Peace Child International, 2006.

Discussing global issues: what is participation? UNICEF, United Kingdom, 2004.

Doorley, J., "Synthesis report on the work of the Council of Europe's Directorate of Youth and Sport in the field of youth participation and democratic citizenship between 2003 and 2005 and an analysis of current trends in youth participation and recommendations for future action", CDEJ (2006)4, Strasbourg, 2006.

Dussap, A. and Merry, P., (eds), "Project management T-kit", Council of Europe and European Commission, 2000.

Forbrig, J. (ed.), Revisiting youth political participation, Council of Europe, 2005.

Golombek, S. (ed.), What works in youth participation: case studies from around the world, International Youth Foundation, 2002.

Hart, R. A., Children's participation from tokenism to citizenship, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 1992.

Jans, M. and De Backer, K., Youth (work) and social participation. Elements for a practical theory, Flemish Youth Council JeP!, Brussels, 2002.

Kirby, P. and Bryson, S., Measuring the magic? Evaluating and researching young people's participation in public decision-making, Carnegie Young People Initiative, London, 2002.

Kovacheva, S., Keys to youth participation in eastern Europe, Council of Europe, 2000.

Lauritzen, P., "Essentials of a youth policy in the Council of Europe", unpublished paper, 2006.

Marx, M., Finger, W. and Mahler, H. (eds), Youth participation guide: assessment, planning, and implementation, Family Health International, 2005.

McAuley, K. and Brattman, M., Hearing young voices. Executive summary, Open Your Eyes to Child Poverty Initiative, Ireland, 2002.

McGachie, C. and Smith, K., Youth participation case studies, Ministry of Youth Affairs, New Zealand, 2003.

Networking for policy change. An advocacy training manual, The Policy Project, 1999.

People & participation. How to put citizens at the heart of decision-making, Involve, 2005.

Torjman, S., What is policy?, Caledon Institute of Social Policy, 2005.

Weafer, J., (prep.) and Woods, M. (ed.), "Jigsaw of advocacy", COMHAIRLE, 2003.

Young voices. Guidelines on how to involve children and young people in your work, The National Children's Office, Ireland, 2005.

Youth participation handbook for organisations. A guide for organisations seeking to involve young people on boards and committees, Government of South Australia Office for Youth, 2003.

Youth policy formulation manual, United Nations, New York, 1999.

КОНТАКТИ

Молодіжний Департамент Ради Європи
Директорат демократичного громадянства та участі, Страсбург
30, rue Pierre de Coubertin
F-67000 Strasbourg
Tel.: +33 (0)3 88 41 23 00
Fax: +33 (0)3 88 41 27 77/78
e-mail: youth@coe.int
www.coe.int/youth

Європейський молодіжний центр
30, rue Pierre de Coubertin
F-67000 Strasbourg
Tel.: +33 (0)3 88 41 20 19
Fax: +33 (0)3 90 21 49 64
e-mail: eyf@coe.int

Європейський молодіжний центр, Будапешт
Zivatar utca 1-3
H-1024 Budapest
Tel.: +36 1 438 10 60
Fax: +36 1 213 40 76
e-mail: eycb.secretariat@coe.int
www.eycb.coe.int

Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи
Рада Європи
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 21 10
Fax: +33 (0)3 88 41 27 51
e-mail: congress.web@coe.int

Агенції продажу публікацій Ради Європи
Sales agents for publications of the Council of Europe
Agents de vente des publications du Conseil de l'Europe

БЕЛЬҐІЯ/BELGIUM/BELGIQUE
La Librairie Européenne -
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
B-1040 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 231 04 35
Fax: +32 (0)2 735 08 60
E-mail: order@libeurop.be
http://www.libeurop.be

Jean De Lannoy
Avenue du Roi 202 Koningslaan
B-1190 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 538 43 08
Fax: +32 (0)2 538 08 41
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com
http://www.jean-de-lannoy.be

КАНАДА/CANADA
Renouf Publishing Co. Ltd.
1-5369 Canotek Road
OTTAWA, Ontario K1J 9J3, Canada
Tel.: +1 613 745 2665
Fax: +1 613 745 7660
Toll-Free Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА/CZECH REPUBLIC/
RÉPUBLIQUE TCHÉQUE
Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: +420 2 424 59 204
Fax: +420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
http://www.suweco.cz

ДАНІЯ/DENMARK/DANEMARK
GAD
Vimmelskaftet 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: +45 77 66 60 00
Fax: +45 77 66 60 01
E-mail: gad@gad.dk
http://www.gad.dk

ФІНЛЯНДІЯ/FINLAND/FINLANDE
Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FIN-00100 HELSINKI
Tel.: +358 (0)9 121 4430
Fax: +358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
http://www.akateeminen.com

ФРАНЦІЯ/FRANCE
La Documentation française
(diffusion/distribution France entière)
124, rue Henri Barbusse
F-93308 AUBERVILLIERS CEDEX
Tél.: +33 (0)1 40 15 70 00
Fax: +33 (0)1 40 15 68 00
E-mail: commande@ladocumentationfrancaise.fr
http://www.ladocumentationfrancaise.fr

Librairie Kléber
1 rue des Francs Bourgeois
F-67000 STRASBOURG
Tel.: +33 (0)3 88 15 78 88
Fax: +33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: francois.wolfermann@librairie-kleber.fr
http://www.librairie-kleber.com

НІМЕЧЧИНА/GERMANY/ALLEMAGNE
АВСТРІЯ/AUSTRIA/AUTRICHE
UNO Verlag GmbH
August-Bebel-Allee 6
D-53175 BONN
Tel.: +49 (0)228 94 90 20
Fax: +49 (0)228 94 90 222
E-mail: bestellung@uno-verlag.de
http://www.uno-verlag.de

ГРЕЦІЯ/GREECE/GRÉCE
Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATHINAI
Tel.: +30 210 32 55 321
Fax.: +30 210 32 30 320
E-mail: ord@otenet.gr
http://www.kauffmann.gr

УГОРЩИНА/HUNGARY/HONGRIE
Euro Info Service kft.
1137 Bp. Szent István krt. 12.
H-1137 BUDAPEST
Tel.: +36 (06)1 329 2170
Fax: +36 (06)1 349 2053
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

ІТАЛІЯ/ITALY/ITALIE
Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
I-50125 FIRENZE
Tel.: +39 0556 483215
Fax: +39 0556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

МЕКСИКА/MEXICO/MEXIQUE
Mundi-Prensa México, S.A. De C.V.
Río Pánuco, 141 Delegacíon Cuauhtémoc
06500 MÉXICO, D.F.
Tel.: +52 (01)55 55 33 56 58
Fax: +52 (01)55 55 14 67 99
E-mail: mundiprensa@mundiprensa.com.mx
http://www.mundiprensa.com.mx

НІДЕРЛАНДИ/NETHERLANDS/PAYS-BAS
De Lindeboom Internationale Publicaties b.v.
M.A. de Ruyterstraat 20 A
NL-7482 BZ HAAKSBERGEN
Tel.: +31 (0)53 5740004
Fax: +31 (0)53 5729296
E-mail: books@delindeboom.com
http://www.delindeboom.com

НОРВЕҐІЯ/NORWAY/NORVÈGE
Akademika
Postboks 84 Blindern
N-0314 OSLO
Tel.: +47 2 218 8100
Fax: +47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
http://www.akademika.no

ПОЛЬЩА/POLAND/POLOGNE
Ars
Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: +48 (0)22 509 86 00
Fax: +48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
http://www.arspolona.com.pl

ПОРТУГАЛІЯ/PORTUGAL
Livraria Portugal
(Dias & Andrade, Lda.)
Rua do Carmo, 70
P-1200-094 LISBOA
Tel.: +351 21 347 42 82 / 85
Fax: +351 21 347 02 64
E-mail: info@livrariaportugal.pt
http://www.livrariaportugal.pt

РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ/
RUSSIAN FEDERATION/
FÉDÉRATION DE RUSSIE
Ves Mir
9a, Kolpacnhyi per.
RU-101000 MOSCOW
Tel.: +7 (8)495 623 6839
Fax: +7 (8)495 625 4269
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
http://www.vesmirbooks.ru

ІСПАНІЯ/SPAIN/ESPAGNE
Mundi-Prensa Libros, s.a.
Castelly, 37
E-28001 MADRID
Tel.: +34 914 36 37 00
Fax: +34 915 75 39 98
E-mail: libreria@mundiprensa.es
http://www.mundiprensa.com

ШВЕЙЦАРІЯ/SWITZERLAND/SUISSE
Van Diermen Editions – ADECO
Chemin du Lacuez 41
CH-1807 BLONAY
Tel.: +41 (0)21 943 26 73
Fax: +41 (0)21 943 36 05
E-mail: info@adeco.org
http://www.adeco.org

СПОЛУЧЕНЕ КОРОЛІВСТВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ/
UNITED KINGDOM/ROYAUME-UNI
The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: +44 (0)870 600 5522
Fax: +44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
http://www.tsoshop.co.uk

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ та КАНАДА/UNITED STATES and CANADA/
ÉTATS-UNIS et CANADA
Manhattan Publishing Company
468 Albany Post Road
CROTTON-ON-HUDSON, NY 10520, USA
Tel.: +1 914 271 5194
Fax: +1 914 271 5856
E-mail: Info@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

Видавництво Ради Європи/Council of Europe Publishing/Editions du Conseil de l'Europe
FR-67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: +33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – Website: http://book.coe.int